

HAJDÚ-BIHARI

XX XIX. ÉVFOLYAM
31. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1982. II. 6.,
SZOMBAT

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

A Központi Statisztikai Hivatal jelentése a népgazdaság 1981. évi fejlődéséről

1981-ben a népgazdaság alapvetően a tervben meghatározott irányba fejlődött. A külgazdasági egyensúly javult. A lakosság reáljövedelme és fogyasztása meghaladta a tervezettet. A vásárlóerő és az árualap összességében egyensúlyban volt. Az élet-körülményeket javította a lakásállomány gyarapodása, az oktatási és az egészségügyi intézmények hálózatának bővülése.

A népgazdasági tervben előírt feladatok teljesítését több külső tényező nehezítette. A tőkés országok gazdasági helyzetben változó kedvezőtlen piaci viszonyok és ezen országok egy részének intézkedései miatt romlottak az exportértékesítés feltételei. A szocialista országokból származó termékek egy részének behozatala a partner országok szállítási lehetőségeinek korlátai miatt a tervezettnél kisebb volt.

A belső gazdasági munka javításának ösztönzése, és a kedvezőtlen külső hatások érzékelte érdekében is az év folyamán módosultak a gazdasági szabályozó rendszer egyes elemeit, tovább korszerűsödött a gazdálkodás szervezeti rendszere és az irányítási intézményi rendszere is.

A nehezebb körülmények és a szigorúbb feltételek között egyes gazdálkodó szerve-

zetek javították a termelés és az export gazdaságosságát. A termelés a korábbinál jobban igazodott a kereslethez, a termelés mennyisége vállalatoként és ágazatonként differenciáltan változott. Egyes területeken az értékesítés növelését akadályozta a termékek nem kielégítő versenyképessége.

1981-ben a nemzeti jövedelem, előzetes adatok szerint, meghaladta a 620 milliárd forintot. Összehasonlításként a növekedés 1,8 százalékos volt, valamivel kevesebb a tervezettnél. Az anyagi ágazatok foglalkoztatottak száma közel 1 százalékkal csökkent, a munka termelékenysége a népgazdaság egészében 2,5-3 százalékkal emelkedett. A népgazdaság energiafelhasználása valamelyest mérséklődött. A fajlagos anyag- és energiafelhasználás csökkent.

A belföldi felhasználás összehasonlításként az 1980. évvel azonos, értéke a nemzeti jövedelemnél némileg nagyobb volt. A behozatali többlet aránya a felhasználásban csökkent. A lakosság fogyasztása a tervezettnél gyorsabban, 2,4 százalékkal emelkedett. A felhalmozás, ezen belül a beruházás megközelítőleg az előirányzott mértéknek felelt meg. A felhalmozás aránya a belföldi felhasználáson belül tovább mérséklődött.

iparban, a könnyűiparban és az építőanyag-iparban. Az ipari munka termelékenysége — az egy foglalkoztatottra jutó termelés alapján számolva — 4,5 százalékkal haladta meg az 1980. évi szintet.

Változott az ipar termelésének szerkezete, bár a szükségesnél lassabb ütemben. A gyártmány- és gyártásfejlesztés, az új termékek gyártása vétele még mindig hosszadalmas. Néhány fontosabb termék 1981. évi termelése a következőképpen alakult:

NEHÁNY FONTOSABB TERMÉK	TERMELÉSE A SZOCIALISTA IPARBAN	Az 1981. évi termelés mennyisége	Az 1980. évi az 1980. évi százalékában
Villamos energia, milliárd kwh	24,2	101,4	
Szén, millió tonna	25,9	100,9	
Kőolaj, millió tonna	2,0	99,5	
Földgáz, milliárd köbméter	6,0	97,9	
Acél, millió tonna	3,6	95,8	
Hengerelt acél, millió tonna	2,8	92,5	
Bauxit, millió tonna	2,9	98,8	
Tímföld, ezer tonna	799	99,3	
Alumínium, félgyártmány, ezer tonna	143	106,7	
Tégla, milliárd darab	2,0	101,3	
Cement, millió tonna	4,6	99,4	
Műtrágya, hatóanyagban, ezer tonna	1 112	106,4	
Növényvédőszer, hatóanyagban, ezer tonna	29,0	103,5	
Műanyagok, ezer tonna	311	94,9	
Autóbusz, ezer darab	11,1	89,1	
Számítástechnikai termékek, millió forint	5,0	103,3	
Televízió, ezer darab	424	101,6	
bbéli: színes televízió, ezer db	77	132,4	
Magnetofon, ezer darab	554	120,5	
Hűtőszekrény, ezer darab	504	101,0	
Mosógép, ezer darab	256	110,1	
Bűtor, folyó áron, milliárd Ft	11,9	105,4	
Pamutszövet, millió négyzetméter	320	95,2	
Gyapjuszövet, millió négyzetméter	44,5	104,1	
Cipő, millió pár	43,4	100,3	
Csontos nyersbőr, ezer tonna	595	98,0	
Fogyasztói tej, millió liter	819	103,5	
Vágott baromfi, ezer tonna	186	108,5	
Naprátörögő, ezer tonna	185	143,5	
Sőr, millió liter	793	101,1	
Cukor, ezer tonna	490	104,8	

Az ipar állóeszköz-állománya tovább bővült. 1981-ben néhány folyamatban levő fontos beruházást részlegesen üzembe helyeztek, pl. a márkushegyi és a nagygyeházi szénbányában, a Bitó II. és a Halimba III. bauxitbányában. A Dunai Vasmű konverteres acélművéhez elkészült az évi 500 000 tonna kapacitású I. sz. konverter. Megvalósult a Magyar Vagon- és Gépgyár futóműgyártásának exportbővítő beruházása, a BHG Híradástechnikai Vállalat rekon-

strukciós bővítése, a Kőbányai Könnyűfémű évi 5600 tonna alumíniumfólia-termelő kapacitása. A Szekszárdi Hűsokombinátnak átadták a marhavágó vonalat.

Az ipari termékek kivitele 1981-ben az előző évi szintet valamelyest meghaladta.

A belföldi értékesítésen belül 4,2 százalékkal nőtt a lakosságnak eladott termékek mennyisége. A beruházási célú értékesítés 1,6 százalékkal, a termelői ágazatok vásárlásai 1,5 százalékkal emelkedtek.

Építőipar

Az országos építési-szerelési munkák volumene — a beruházások mérséklődésével összefüggésben — 3,5 százalékkal csökkent. A kivitelező építőipar termelése 2,6 százalékkal volt kevesebb az előző évinél, a csökkenés az állami építőipari vállalatoknál következett be, a szövetkezeti kivitelezők kismértékben fokozták termelésüket.

1981 folyamán 6 százalékkal több építmény kivitelését kezdték el, mint az előző évben. A kivitelezés alatt álló építmények száma ennek ellenére csökkent, mivel az átadások ütemesebbek voltak, mint korábban. Az építőipari vállalatok növekvő mértékben vállaltak és teljesítették építési tevékenységet külföldön.

1981-ben folytatódott az építőiparban foglalkoztatottak számának csökkenése. Az év folyamán 12 ezer fővel, 3,7 százalékkal kevesebben dolgoztak a kivitelező építőiparban, mint az előző évben. Az egy foglalkoztatottra jutó termelés 1,1 százalékkal emelkedett.

A tervnek megfelelően az év folyamán 77 ezer lakás épült fel, ebből mintegy 23 ezer volt az állami és 54 ezer a magánérdekből épült lakások száma.

Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás

1981-ben a mezőgazdasági termékek termelése összességében megegyezett az előző évvel. A növénytermelés az 1980 évi szintnél 2,4 százalékkal kevesebb volt. Az állattenyésztés termelése 2,2 százalékkal emelkedett. A

növénytermelés csökkenése főként abból adódott, hogy az időjárás a kalászosok és a szőlő termelésében veszteségeket okozott.

Az állattenyésztés termelése főként a hústermelés növekedéséből adódott, amely az előző évhez képest 2,4 százalékkal emelkedett. A tejtermelés is növekedett, az előző évhez képest 2,1 százalékkal.

Az állattenyésztés termelése főként a hústermelés növekedéséből adódott, amely az előző évhez képest 2,4 százalékkal emelkedett. A tejtermelés is növekedett, az előző évhez képest 2,1 százalékkal.

Az állattenyésztés termelése főként a hústermelés növekedéséből adódott, amely az előző évhez képest 2,4 százalékkal emelkedett. A tejtermelés is növekedett, az előző évhez képest 2,1 százalékkal.

Az állattenyésztés termelése főként a hústermelés növekedéséből adódott, amely az előző évhez képest 2,4 százalékkal emelkedett. A tejtermelés is növekedett, az előző évhez képest 2,1 százalékkal.

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

KEREK, KEREKEK

(6. oldal)

KIVILÁGOS KIVIRRADTIG

(7. oldal)

A MI HORTOBÁGYUNK

(10. oldal)

NAGYVIZITEN A DMVSC FOCISTÁINÁL

(15. oldal)

Meghódították a piacot

NÖVEKVŐ MEZŐGAZDASÁGI GÉPEXPOR

A Debreceni Mezőgazdasági Gépgyártó és Szolgáltató Vállalat 1982-re 1,2 milliárd forintot tervez a termékekkel igyekezni meghódítani a piacot. A közelmúltban például már megkezdtek a gabonacsávázó gépek gyártása mellett a gubocsávázók készítését is, melyeknek maris van piaca. A gyártmányfejlesztők néhány olyan gép-családot is kifejlesztettek, amelyekkel a tőkés megrendelők igényeit is maximálisan kielégíthetik. Ilyenek a Globál és Góliát elnevezésű gépcsaládok, amelyek több célú feladatra — növényvédelemre és folyékony műtrágya kiszórására — is alkalmaz-

kiállták a nemzetközi verseny próbáját. A második ok, hogy évről évre új termékekkel igyekezni meghódítani a piacot. A közelmúltban például már megkezdtek a gabonacsávázó gépek gyártása mellett a gubocsávázók készítését is, melyeknek maris van piaca. A gyártmányfejlesztők néhány olyan gép-családot is kifejlesztettek, amelyekkel a tőkés megrendelők igényeit is maximálisan kielégíthetik. Ilyenek a Globál és Góliát elnevezésű gépcsaládok, amelyek több célú feladatra — növényvédelemre és folyékony műtrágya kiszórására — is alkalmaz-

gép-jeleket, hogy időben ki-alkult a rendelésállománya. Így az ésszerű belső kooperációval és a tőkés kooperációval együttműködve a MEZŐGÉP termékei iránt, ám a szocialista és a tőkés országok évről évre nagyobb mennyiségben látják el a vállalatot. 1980-ban még a Debreceni MEZŐGÉP tőkés exportja 7 millió forint értékű volt. Egy évvel később már 79 millió forint értékű gépet szállítottak a nyugati piacra. Az idén pedig 115 millió nagyságrendű a tőkés export. A tőkés export növekedésével egy időben nagyobb lett a szocialista országok vásárlókedve is: nőtt a szovjet, a bolgár és a cseh piaci igény. 1982-ben Kubába is szállítanak mezőgazdasági gépeket.

A vállalat termékeivel szemben megnőtt keresletnek a hazai és a külföldi piacokra, melyek a szigorú talán legfontosabb, hogy a debreceni gyár termékei

A vállalatnak nagy segítséget jelentett, hogy időben kialakult a rendelésállománya. Így az ésszerű belső kooperációval és a tőkés kooperációval együttműködve a MEZŐGÉP termékei iránt, ám a szocialista és a tőkés országok évről évre nagyobb mennyiségben látják el a vállalatot. 1980-ban még a Debreceni MEZŐGÉP tőkés exportja 7 millió forint értékű volt. Egy évvel később már 79 millió forint értékű gépet szállítottak a nyugati piacra. Az idén pedig 115 millió nagyságrendű a tőkés export. A tőkés export növekedésével egy időben nagyobb lett a szocialista országok vásárlókedve is: nőtt a szovjet, a bolgár és a cseh piaci igény. 1982-ben Kubába is szállítanak mezőgazdasági gépeket.

A vállalat termékeivel szemben megnőtt keresletnek a hazai és a külföldi piacokra, melyek a szigorú talán legfontosabb, hogy a debreceni gyár termékei

Nemcsak a név változott

FÜSZÉRT HELYETT ALFÖLD

1982. január elejétől a Hajdú-Szabolcs megyei Elelmiszer- és Vegyiárnyagkereskedelmi Vállalat — közismertebb nevén a FÜSZÉRT — neve és tevékenységi köre megváltozott. A vállalat az új nevet — Alföld Elelmiszer- és Vegyiárnyagkereskedelmi Vállalat — azonnal tudják, hogy az eddig két megye ellátásáért felelős nagykereskedelmi vállalat ezentúl területi kötöttség nélkül működő, szakmai néven demigrosz, azaz kis- és nagykereskedelmi tevékenységet is folytató vállalatná alakult át.

A tevékenységi kör is jelentősen bővült. Lényegében mindazokat a cikkeket forrasztva ezentúl az Alföldi Kereskedelmi Vállalat, amelyek az ABC-áruházban általában kapni lehet. Így üveg-, porcelán-, papír- és különböző műanyagok, fából készült termékek vásárlásával és értékesítésével is foglalkoznak.

A vállalat üzletpolitikai célkitűzései közül kettőt érdemes kiemelni. Az egyik, hogy továbbra is elsőrendű feladatuknak tekintik a hajdú-bihari kiskereskedelmi egységek ellátását. A másik újdonság: a kibővített tevékenységi körben — a már működő nagykereskedelmi vállalatok mellett — azzal próbálnak megjelenni, hogy az időszerű a helyi iparra támaszkodnak, és szükség esetén termelési szerződést is kötnek.

Az ideai esztendőre szóló elképzelések közül minden-

gyárából olyan gépek kerülnek a hazai és a külföldi piacokra, melyek a szigorú talán legfontosabb, hogy a debreceni gyár termékei

A vállalat termékeivel szemben megnőtt keresletnek a hazai és a külföldi piacokra, melyek a szigorú talán legfontosabb, hogy a debreceni gyár termékei

A vállalat termékeivel szemben megnőtt keresletnek a hazai és a külföldi piacokra, melyek a szigorú talán legfontosabb, hogy a debreceni gyár termékei

A vállalat termékeivel szemben megnőtt keresletnek a hazai és a külföldi piacokra, melyek a szigorú talán legfontosabb, hogy a debreceni gyár termékei

A vállalat termékeivel szemben megnőtt keresletnek a hazai és a külföldi piacokra, melyek a szigorú talán legfontosabb, hogy a debreceni gyár termékei

A NÉPGAZDASÁG 1981. ÉVI FEJLŐDÉSÉNEK MUTATÓSZÁMAI

	Terv az 1980. év százalékában	Tény 1981. év százalékában
Nemzeti jövedelem	102,0—102,5	101,8
Nemzeti jövedelem belföldi felhasználása	99,0—99,5	99,9
Ipari termelés	103,0—103,5	102,3
Országos építés-szerelés	99,0	96,3
Mezőgazdasági termékek termelése	103,0	100
Egy lakosra jutó reáljövedelem	101,0	102,2
A lakosság fogyasztása	101,5	102,4
A szocialista szervek beruházásai, milliárd forint	182	183,5
Lakásépítés, ezer darab	77	77

Ipar

Az ipari termelés 2,3 százalékkal emelkedett. Az állami iparvállalatok termelése 1,9 százalékkal, a szövetkezeteké 2,6 százalékkal nőtt. A termelés mennyiségének változása ágazatok és alágazatok szerint is jelentősen differenciálódott. Ebben a kereslet változásán kívül tükröződött a vállalati jövedelemszabályozás hatékonyságára ösztönző hatása is.

A gépipar 5 százalékkal növelte termelését. Ezen belül kiemelkedően nőtt a műszeripar, a híradás- és vákuumtechnikai ipar termelése, és számottevően bővült a gépek és berendezések gyártása. A fémtömegcikk-ipar termelése nem érte el az előző évi szintet. A vaskohászat termelése csökkent, az alumíniumkohászaté emelkedett. A vegyipar 2 százalékkal növelte termelését. Ezen belül jelentősen nőtt a gyógyszeripar, a műanyag-feldolgozó ipar, a háztartási és kozmetikai vegyipar termelése, míg a kőolaj-feldolgozó ipar — az energiatakarékosággal és az energiafelhasználás szerkezetének átalakulásával összefüggésben — csökkent. A könnyűipar termelése 2,8 százalékkal emelkedett. Ezen belül számottevően nőtt a pa-

pír- és a nyomdaipar termelése. A textilipari termelés egészében mérsékelt emelkedés mellett élénk ütemben nőtt a len-, kender-, a gyapjú- és a kötszövőipar termelése, míg a pamutipar — a kedvezőtlen értékesítési lehetőségek miatt — csökkent. Az élelmiszeripar 2,4 százalékkal többet, az építőanyagipar ugyanannyit, a bányászat kevesebbet termelt, mint az előző évben.

Az ipar energiaellátása megfelelő, anyagellátása a korábbi évekhez hasonló volt. Az energiaigényes termékek termelésének csökkenése, továbbá a racionálisabb gazdálkodás is hozzájárult ahhoz, hogy a népgazdaság energiafelhasználása kevesebb volt az 1980. évinél. Az energiahordozók felhasználásán belül a szén aránya emelkedett, a földgázé nem változott, a kőolaj- és kőolajtermékeké csökkent. A villamos energia termelését a barnaszén- és a földgáz-tüzelésű erőművekben fokozták, az olajtüzelésű erőművekben csökkentették.

Az iparban foglalkoztatottak száma 33 200 fővel, 2,1 százalékkal csökkent. A legnagyobb volt a létszámcsökkenés a kohászatban, a gép-

debreceni. Felelős... forint

A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL JELENTÉSE A NÉPGAZDASÁG 1981. ÉVI FEJLŐDÉSÉRŐL

(Folytatás az 1. oldalról)

Az ország szántóföldjein 1981-ben megtermelt gabona 8,6 százalékkal kevesebb az előző évben betakarítottátnál. Búzából a korábbinál kisebb területen az előző évinél 24 százalékkal kevesebb termelt. A hektáronkénti hozam 16 százalékkal alacsonyabb a kiemelkedő 1980. évinél. A szántóföldi kukoricatermés 4,4 százalékkal több, mint az előző évben. Az eddigi legmagasabb, 5860 kg-os hektáronkénti hozam 10 százalékkal haladta meg az 1980. évit.

Napraforgóból 37, cukorrépből 19 százalékkal nőtt a termés.

A zöldségtermés kismértékben csökkent, a gyümölcs-termés lényegében azonos volt az 1980. éviével. Szőlőből 30 százalékkal kevesebb termelt az 1980. évinél, de a bor minősége sokkal jobb.

Az év végén a szarvasmarha-állomány 1 945 000 volt, 1,4 százalékkal több, mint egy évvel korábban. A 8,3 milliós sertésállomány lényegében megegyezett az 1980. év végével, az anyakocák száma viszont lényegesen meghaladta az utóbbi éveket. A nagyüzemek juhállománya 2 százalékkal csökkent, az az év végén 2,4 milliót tett ki. A vágóállomány 1 százalékos növe-

kedésen belül a vágósertés-termelés lényegében az előző évi szinten maradt, a vágómarha és a vágójuh termelése nőtt, a vágómarha csökkent. Az állati termékek közül a tejtermelés 4 százalékkal, a gyapjútermelés 2 százalékkal meghaladta az előző évit, a tojástermelés 2 százalékkal elmaradt attól. A mezőgazdasági üzemek nem mezőgazdasági (ipari, építőipari, szolgáltató stb.) tevékenysége számottevően bővült. Az állami mezőgazdaságban és a szövetkezetek közös gazdaságaiban együttesen a foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma 22 ezer fővel, 2,8 százalékkal több volt az 1980. évinél. Elsősorban a termelőszövetkezetek nem mezőgazdasági munkát végző dolgozóinak száma nőtt.

A mezőgazdaság műtrágyaellátása az 1980. évihez képest valamelyest javult, egy hektár mezőgazdasági területre számítva 216 kg-ot tett ki. Az év folyamán a mezőgazdasági üzemek többek között 3600 traktort, 850 arató-cséplő gépet, 5000 tehergépkocsit szereztek be. Az erdőgazdálkodás fakitermelése 1981-ben 7,7 millió köbméter volt, némileg meghaladta az előző évit. Az erdőtelepítés és az erdőfelújítási tevékenység összességében több mint 10 százalékkal bővült 1980-hoz képest.

zeti beruházások összege az előző évinél nagyobb vállalati saját források és a szigorúbb követelmények alapján odaítélt hitelek révén, valamelyest nőtt. A fejlesztések jelentős része közvetlenül vagy közvetve az exportáruhalapok bővítését szolgálta.

Népesség, népmozgalom, foglalkoztatottság

A népesség számának az utóbbi években tapasztalt lassuló növekedési ütemét 1981-ben csökkenés váltotta fel. 1982. január 1-én az ország népessége 10 711 000 volt, 2 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban. 1981. folyamán 143 ezer gyermek született 5800-zal kevesebb, mint 1980-ban. A csökkenés oka elsősorban a szülőképes korú nők számának mérséklődése. 1981-ben 145 ezren haltak meg, annyian, mint az előző évben. A csecsemőhalandóság tovább mérséklődött: ezer elvélésülöttre 20,6 egy éven aluli haláleset jutott az 1980. évi 23,2-del szemben.

1981. január 1-én a népesség 46,6 százaléka, 4 995 000

fő volt aktív kereső. Számuk az elmúlt évben 20 ezer fővel, 0,4 százalékkal csökkent. Ennek oka, hogy a nyugdíjazásból és a halálozásból adódó kiesés meghaladta az első ízben munkába lépett fiatalok és a gyermekgondozási segélyről visszatértek számát.

A létszám-átlagok közötti átrendeződés a korábbiakhoz hasonlóan folytatódott: az anyagi ágakban csökkent, a nem anyagi ágakban nőtt az aktív keresők száma. Az anyagi ágakon belül az iparban, az építőiparban és a szállítás-hírközlésben mérséklődött, a kereskedelemben némileg, a mezőgazdaságban jelentősebben emelkedett az aktív keresők száma.

A lakosság jövedelme és fogyasztása

A munkások és alkalmazottak egy keresőre jutó havi átlagkeresete a bérkiegészítésekkel együtt 4720 forint volt, nominálértékben több mint 6 százalékkal magasabb az 1980. évinél. A mezőgazdasági szövetkezetekben dolgozók közös gazdaságból származó nominális átlagkeresete — ugyan-csak a bérkiegészítéssel együtt — nem egészen 8 százalékkal emelkedett, és havi 4230 forintot tett ki.

A pénzbeni társadalmi juttatások összege több mint 8 százalékkal nőtt és meghaladta a 94 milliárd forintot. Emelkedett a természetbeni — egészségügyi, oktatási, kulturális — juttatások összege is.

Nyugdíjakra 61 milliárd forintot fizettek ki, ami 9 százalékkal több mint 1980-ban. A növekedésben szerepe volt annak, hogy egy év alatt 49 ezerrel, 2 millió 131 ezerrel nőtt a nyugdíjasok száma, s hogy az új nyugdíjasoknak magasabb a nyugdíja. Hozzájárult továbbá az emelkedéshez, hogy 1981 júniusától a nyugdíjak évi rendszeres minimális emelése havi 100 forint lett, az addigi 70 forint helyett.

Egyidejűleg a háztartási pótlék összege 100 forinttal emelkedett, 1981-ben az egy nyugdíjasra jutó nyugdíj átlagos havi összege 2415 forint volt.

Egészségügy, oktatás

Az egészségügyi ellátás személyi és intézményi feltételei 1981-ben tovább javultak. A 10 ezer lakosra jutó orvosok száma 29 fővel emelkedett. A kórházi ágyak száma 1200-zal nőtt. 68 új általános és gyermekorvosi körzet létesült. Csökkent a betöltetlen körzeti orvosi állások aránya.

A bölcsődei helyek száma 3300-zal bővült. 1981 végén 68 ezer bölcsődei hely áll rendelkezésre. Az óvodai helyek száma 15 800-zal növekedett, és az év végén 401 ezer volt. Óvodába járt a megfelelő korú gyermekek 82,8 százaléka. Az óvodák zsúfoltsága mérséklődött.

Az 1981—82-es tanévben 51 ezerrel nőtt az általános iskolák nappali tagozatán tanulók száma. Az általános iskola 8. osztályát befejezettek 93 százaléka tanul tovább, megközelítőleg fele-fele arányban középiskolában, illetve szakmunkásképző iskolákban. Az előző tanévhez képest valamelyest emelkedett a szakmunkástanulók és a középiskolák nappali tagozatán tanulók száma. A múlt évben 68 ezer diák tett eredményes érettségi vizsgát, ebből 42 ezer nappali tagozaton. Az esti és a levelező tagozaton érettségizettek száma 2600-zal kevesebb volt, mint 1980-ban.

A felsőfokú oktatási intézményekbe 102 600 hallgató jár, 1400-zal több, mint egy évvel korábban. Az ország különböző felsőoktatási intézményeiben 25 200 hallgató kapott oklevelet, ebből 14 700 a nappali tagozaton.

Az általános iskolák osztálytermeinek száma 1700-zal haladja meg az előző évit. Az alsófokú oktatásban a tanerők száma 2600 fővel 78 ezerrel emelkedett. A középiskolákban 16 ezer pedagógus tanít, 500-zal több, mint az előző tanévben.

Családi pótlékre 1981-ben az állam 14,6 milliárd forintot fizetett ki, ami 8 százalékos növekedést jelent. Gyermekgondozási segélyre 3,7 milliárd forintot folyósítottak, valamivel kevesebbet, mint 1980-ban. 1981. végén 241 ezer anyát vette igénybe a gyermekgondozási segélyt, 13 ezerrel kevesebbet, mint 1980 decemberében.

A munkajövedelmeket és a társadalmi juttatásokat együttesen tartalmazó összes jövedelem növekedése, valamint a fogyasztói árszinvinál 4,6 százalékos emelkedése alapján az egy lakosra jutó reáljövedelem növekedése országos átlagban 2,2 százalékos volt.

A lakosság összes fogyasztása 2,4 százalékkal emelkedett. A többlet döntő része a kereskedelmi forgalomban jelentkezett. A belkereskedelem a beszerzések fokozásával készleteinek növelésével javította a kínálatot. A kiskereskedelmi forgalom volumene 3,4 százalékkal haladta meg az 1980. évit. Az élelmiszerek és élvezeti cikkek, valamint a ruházati cikkek eladása 2-2 százalékkal, a vegyes iparcikkeké 5 százalékkal nőtt.

A takarékbetét-állomány az év folyamán 14,8 milliárd forinttal emelkedett, és december 31-én 160,1 milliárd forintot tett ki.

Idegenforgalom

1981-ben 14,8 millió külföldi érkezett az országba, 850 ezerrel, 6 százalékkal több, mint 1980-ban, közülük 10,5 millió volt a turista, 11 százalékkal több az előző évinél. A turisták átlagosan 7 napot töltöttek hazánkban. Az év folyamán magyar állampolgárok 5,5 millió eset-

ben utaztak külföldre, ez 7 százalékkal volt több, mint 1980-ban. Az idegenforgalomból származó bevételek és kiadások aktív egyenlege 1981-ben nagyobb volt az előző évinél.

Budapest, 1982. február 5. Központi Statisztikai Hivatal (MTI)

Elutazott a magyar küldöttség a szakszervezeti világkongresszusra

Gáspár Sándornak, a SZOT főtájtárának, a Szakszervezeti Világszövetség elnökének vezetésével pénteken elutazott a magyar szakszervezetek küldöttsége Havannába, a X. szakszervezeti világkongresszusra.

A küldöttség repülőterei búcsúztatására megjelent Földvári Aladár, a SZOT elnöke és José Antonio Tabares de Real, a Kubai Köztársaság budapesti nagykövete. (MTI)

FKP-kongresszus

A Francia Kommunista Párt XXIV. kongresszusa pénteken tovább folytatja a Központi Bizottság beszámolója feletti vitát, amelyet az csütörtöki nap folyamán új vonás gazdagított. Az elnök javaslatára ugyanis a délutáni órákban külön vitaforum alakult ki arról a kérdéssel, hogy milyen politikát folytatott a párt vezetősége az elmúlt négy-öt évben.

Az élénk, demokratikus vitában a legtöbb résztvevő rámutatott arra, hogy a választási visszaesés miatt nem lehet teljesen negatív értékelni az elmúlt négy-öt esztendő politikáját, mert végeredményben az FKP által akkor felvetett javaslatok

— így az államosítások ki-
szélesítése, a gazdaság meg-
adóztatása, az alacsony mun-
kabérek felemelése — most
öltöttek testet a baloldal kor-
mányának programjában.

A pénteki kongresszusi vi-
ta után Párizsban, Párizs
környékén és az ország szá-
mos városában nemzetközi
szolidaritási esteket rendez-
nek, ezeken szólaltak fel a
kongresszuson részt vevő kül-
földi küldöttségek vezetői.

A magyar küldöttség vezetője,
Korom Mihály, az MSZMP PB tagja, a KB
titkára, a Párizs melletti
Saint-Denis egyik kerületé-
ben, Bobigny-ban rendezendő
ünnepi esten szólalt fel.

Merénylet Bécsben

Csütörtökön késő este po-
kolgép robbant a bécsi fő-
rabbi belvárosi lakása előtt.
Személyi sérülés nem történt
— a támadás időpontjában
az egyházi vezetők nem tar-
tozkodott lakásában —, az
épület bejárata azonban
megronyolódott. Mint emlé-
keztet, legutóbb a múlt év
közepén hajtottak végre ter-
rorizmust Bécsben izraeli-
ta objektum ellen.

Megfigyelők a csütörtöki
akció összefüggésbe hozzák
az osztrák kormány közel-
múltban foganatosított intéz-
kedéseivel, amelyeknek ér-
telmében megszigorították a
beutazási vizumok kiadását

bizonyos országok állampol-
garai részére. Napokkal ko-
rábban szélsőséges arab cso-
portok megfenyegették az
osztrák kormányt, hogy
amennyiben nem engedik
szabadon a múlt évi terror-
akciókért Bécsben elítélt ha-
rom arab személyt, támadást
intéznek osztrák középületek
és külképviseletek ellen is.
A fenyegetés nyomán hozott
szigorú intézkedésekről Bruno
Kreisky kancellár és Erwin
Lanc belügyminiszter tájékoztatta a Bécsben
akkreditált arab nagykövete-
ket, akik a lépést megértés-
sel fogadták.

Papandreu nyilatkozta

Papandreu görög minisz-
terelnök csütörtökön, bonni
látogatásáról hazatérve, ki-
fejezte meggyőződését, hogy
NSZK-beli megbeszélései
megszilárdították Görög-
ország pozícióját Nyugat-Euró-
pában, és hozzájárultak a
kétoldalú kapcsolatok fejlő-
dééhez.

Üjságíróknak kijelentette:
Nem voltak véleménykülön-
bölések Athén és Bonn között,
a nyugatnémet fél nem gy-

korolt nyomást Görögország-
ra. Azt várja — mondotta Pa-
pandreu —, hogy a nyugat-
német fél növelje tökéle-
tesített Görögországban. Kö-
zölte meg, hogy a két ország
elhatározta katonai együtt-
működésük fokozását, s
hogy az együttműködés rész-
leteinek kidolgozására ha-
marosan az NSZK-ba utazik
Georgios Petosz görög had-
ügy-minisztériumi államtit-
kár.

Hazautazott Kalevi Sorsa

Csütörtökön Moszkvából
hazautazott Kalevi Sorsa, a
Szocialista Internacionálé al-
elnöke, a Finn Szociáldemok-
rata Párt elnöke. A politikus
a Szocialista Internacionálé
leszerelési konzultációs ta-
nácsa küldöttségének élén
tartózkodott a Szovjetunió-

ban az SZKP Központi Bi-
zottságának meghívására.

A pályaudvaron Kalevi
Sorsát Borisz Ponomarjov, az
SZKP KB Politikai Bizottsá-
gának póttagja, a Központi
Bizottság titkára és az SZKP
KB felelős beosztású mun-
katársai búcsúztatták.

Ferencsik János kitüntetése

A Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsa Ferencsik
János kétszeres Kossuth-di-
jas karmesternek, a Magyar
Népköztársaság kiváló mű-
vészenek, a Magyar Állami
Operaház főzeneigazgatójának
kiemelkedő művészi te-
vékenysége elismeréseként,
75. születésnapja alkalmából

a Magyar Népköztársaság ru-
bintokkal ékesített Zászló-
rendje kitüntetését adomá-
nyozta.

A kitüntetést Losonczi Pál,
az Elnöki Tanács elnöke adta
át pénteken. Jelen volt a ki-
üntetés átadásánál Pozsgay
Imre művelődési miniszter.

Elfogták az újpesti gyermekgyilkosság gyanúsítottját

Január 26-án, a délutáni
órákban ismeretlen tettes a
Budapesti IV. kerület, Rózsa
utca 8. számú ház tetőkijár-
ati folyosóján szexuális in-
dítékből megölte Kreibich
Tamás 8 éves, általános is-
kolai tanulót. A nagy erő-
kel, országosan megindult
nyomozás során a Kecse-
méti városi és járási Rendőr-
kapitányság beosztottjai el-
fogták Bencsik László Tibor
31 éves, büntetett előéletű,
nőtlen segédmunkás lábatlan
lakost, aki Budapestben ideig-
lenesen bejelentett lakás-
sal rendelkezett. A beszer-

zett bizonyítékok alapján
Bencsik László Tibor a bűn-
cselekmény elkövetésével
alaposan gyanúsítható, beis-
merő vallomást tett. Bencsik
László megölt Kreibich
Tamás 8 éves, általános is-
kolai tanulót. A nagy erő-
kel, országosan megindult
nyomozás során a Kecse-
méti városi és járási Rendőr-
kapitányság beosztottjai el-
fogták Bencsik László Tibor
31 éves, büntetett előéletű,
nőtlen segédmunkás lábatlan
lakost, aki Budapestben ideig-
lenesen bejelentett lakás-
sal rendelkezett. A beszer-

zett bizonyítékok alapján
Bencsik László Tibor a bűn-
cselekmény elkövetésével
alaposan gyanúsítható, beis-
merő vallomást tett. Bencsik
László megölt Kreibich
Tamás 8 éves, általános is-
kolai tanulót. A nagy erő-
kel, országosan megindult
nyomozás során a Kecse-
méti városi és járási Rendőr-
kapitányság beosztottjai el-
fogták Bencsik László Tibor
31 éves, büntetett előéletű,
nőtlen segédmunkás lábatlan
lakost, aki Budapestben ideig-
lenesen bejelentett lakás-
sal rendelkezett. A beszer-

Lakás-
jelváltan-
mi, párt- és
ami a „helyi
egyfelől anyo-
tassuk a hat-
a társadalom
hiányosságai
fejlesztések ell-
elérhetőnek.

A lakás-
jelváltan-
mi, párt- és
ami a „helyi
egyfelől anyo-
tassuk a hat-
a társadalom
hiányosságai
fejlesztések ell-
elérhetőnek.

A tanác-
a lakoss-
igénye. Az ú-
lentős része-
náci beruhá-
építkezések
szempontból
stb.) szintén
toznak, de u-
kialakítása,
tartós haszn-
— mondja

Kahler Frig-
ken városi
ra. — Város-
lakás van,
tanácsi bérle-
tartások szin-
lalatok felad-
látszik, hogy
létszám, hogy
szűffüggő ker-
fogja össze,
zik az is, ha
zösség, érde-
kell megsz-
szabályozni
szervezeti, j-
kereteket v-
alakítani ké-
azt magáva-
lista társada-
datában v-
egyen, min-
ten), hogy
egyszerűbb-
igazgatás ál-
egyben polit-

— Az a té-
jószerivel az
tése volt az
egykes ember-
piaci, azaz
emelkedéséb-
jobban lem-
gántelkek
csere nélkül
különbség t-
rintokban je-
lentkezik. H-
jelentőség a t-

— Számur-
muen azt je-
felől a

A FOGL

Az utóbbi
általános tá-
évről évre
gyorsan nő-
nyugdíjasok
ma megköze-
Ha összehas-
a velünk az
országokkal,
szám arány-
Azzal az ált-
tással magy-
a munkáltat-
zók egyaránt
nak tartják
nyugdíjba h-
kutatási
Legalábbis
mögötti go-
indítékokban
a motiváció.
nál ez arra
lól valóban
munkaerő-ta-
szen nem sz-
habilitáció
munkaerőfor-
zónál pedi-
ható, hogy a
habilitáció b-
helvett szíve-
iák a rokkán-
zást.

Az utóbbi
általános tá-
évről évre
gyorsan nő-
nyugdíjasok
ma megköze-
Ha összehas-
a velünk az
országokkal,
szám arány-
Azzal az ált-
tással magy-
a munkáltat-
zók egyaránt
nak tartják
nyugdíjba h-
kutatási
Legalábbis
mögötti go-
indítékokban
a motiváció.
nál ez arra
lól valóban
munkaerő-ta-
szen nem sz-
habilitáció
munkaerőfor-
zónál pedi-
ható, hogy a
habilitáció b-
helvett szíve-
iák a rokkán-
zást.

Az utóbbi
általános tá-
évről évre
gyorsan nő-
nyugdíjasok
ma megköze-
Ha összehas-
a velünk az
országokkal,
szám arány-
Azzal az ált-
tással magy-
a munkáltat-
zók egyaránt
nak tartják
nyugdíjba h-
kutatási
Legalábbis
mögötti go-
indítékokban
a motiváció.
nál ez arra
lól valóban
munkaerő-ta-
szen nem sz-
habilitáció
munkaerőfor-
zónál pedi-
ható, hogy a
habilitáció b-
helvett szíve-
iák a rokkán-
zást.

Köz-
intézk

Ez a hely-
nem jó sem-
sem a társa-
toznia kell a
munkáltatók
de ezen túln-
van bizonyos

A lakásgazdálkodás új formái Debrecenben

Lakásgazdálkodás. Ez a fogalom egyre inkább kezdi jelváltani a „célcsoportos lakásépítés” kifejezést állami, párt- és társadalmi szerveink döntéseiben, legalábbis ami a „helyiértéket” jelenti. Két ok miatt került előtérbe: egyfelől anyagi erőnk nem engedi meg, hogy tovább folytassuk a hatalmas állami lakásépítési dömpinget, másfelől a társadalom egyre kritikusabban ítéli meg azt, kiemelve hiányosságait. Legfőképpen azt, hogy a letagadhatatlan erőfeszítések ellenére az igények még mindig előtte járnak az elérhetőknél.

A lakásgazdálkodás azt jelenti, hogy a lakáskialakítás, -építés, -karbantartás, -csere stb. (mint lehetőség) egy kalapba kerül — azaz megpróbáljuk a meglévőket és az építendőket együtt kezelni, s így okosabban elosztani. Az a bizonyos „egy kalap” természetesen a tanács.

A tanácsnál jelentkezik a lakosság lakás iránti igénye. Az új lakásépítés jelentős része közvetlenül tanácsú beruházás, a magán-építkezések jogi-igazgatási szempontból (engedélyek stb.) szintén a tanácshoz tartoznak, de ugyanígy a telkek kialakítása, közművesítése, tartós használatba adása is — mondja előljáróban dr. Kahler Frigyesné, a Debrecen városi Tanács vb-titkára. — Városunkban 61 ezer lakás van, ebből 22 ezer a tanácsú bérlemény, s karbantartásuk szintén tanácsú vállalatok feladata. Ezzel szemben az új lakásokkal szemben az államnak is van köze, hiszen az új lakások építéséhez szükséges forrásokat az államnak kell megteremtenie, az államnak kell megteremtenie az új lakások építéséhez szükséges forrásokat, az államnak kell megteremtenie az új lakások építéséhez szükséges forrásokat.

— Az a tény, hogy eddig jórészt az új lakások építése volt az előtérben, az egyes ember szemszögéből a piaci, azaz feketepiaci árak emelkedésében volt a legjobban lemerhető. A magántelkek ára, vagy lakás-cserénél egy belvárosi szobakülönbség több száz ezer forintot jelenthetett az elmúlt években. Hogyan hat ez a jelenség a tanácsra?

— Számunkra ez egyértelműen azt jelenti, hogy egyfelől a lakásgazdálkodás

címzava alatt a tanács rendelkezésére álló meglévő és újonnan épített teljes lakásállománnyal kell gazdálkodnunk, és azt is, hogy meglévő szervezeteinket korszerűsíteni kell.

— Hol és miben jelentkeznek az a korszerűsítés?

— Az állami telkek kialakítása után tartós használatba adja a tanács a telket — ez viszonylag új forma. Az elsőfokú engedélyezési eljárást gyorsított ügyintézésrel folytatjuk az építetteknek. Az ügyfélszolgálati irodában (a vb-hivatal Kossuth utcai épületében) ebből a célból egy műszaki szakember mindennap felfogadást tart, s az engedélyezés során kívül történhet, ha a kérelem megfelelően elő van készítve a döntésre. A lakáscsere-rendszer éppen most alakítottuk ki: a február 2-i végrehajtott bizottsági ülésen született döntés arra, hogy létre kell hozni egy lakáscserecsoportot, amely már február 16-tól működni is fog. Szélesítjük a lakáshoz jutás lépcsőzetes formáját, és továbbfejlesztjük az ingatlanközvetítés szervezetét is. A fiatalok háza, az épülő garzonház már bizonyára közismertek a város lakosai számára. A lakásfelújításra, -karbantartásra az eddiginél sokkal nagyobb gondot fordítunk. Keressük a tetőtér-beépítések lehetőségeit, és ugyanígy már folyik a „kutatás” a városban nagyobb megosztható telkek után, amiken szintén lehetne lakóházat építeni. A felsorolásból bizonyára érzékelhető, hogy egyszerre több irányban is próbálunk tevékenykedni.

Előzetes információim szerint a lakáscserecsoport a fentiekből több lehetőséget is összefog. — Így van. 1980-ban 342 lakáscserét, 1981-ben 329-et intéztünk a Debrecen városi Tanács, egy, két, három család lakásproblémáit megoldva, a lakásügyi osztályon, illetve a Debreceni Ingatlanközvetítő Vállalaton keresztül.

— De hozzá kell tennem, hogy a DIK csoportja az előkészítést, helyszíni szemlét stb. végezte, a lakásosztály az engedélyezést, határozathozatalt, s ez újból helyszíni szemlével is járt adott esetben, csak egy példát említek az átfedésre. A tevékenységi köre a két csoportnak körülbelül ugyanaz marad — illetőleg bővül —, de egy helyen, munkaszervezés és irányítás szempontjából az eddiginél sokkal hatékonyabban dolgozhatunk majd. A Beloiannisz utcai lakásosztály mellett lesz a helyiség, ahol ez a lakáscserecsoport dolgozik.

— Miben bővül a tevékenységük?

— Az alapvetően szociális jellegű állami lakáscsere mellett bekapcsolódnak a szövetkezeti lakásokkal, család házakkal megoldható cserékre is. Kartonok irják a hirdetéseket, tehát lesz ilyen szolgáltatás is. Segítenek abban, hogy például fiatal házaspár első lakásaként, átmeneti jelleggel olcsó, alacsony komfortfokú lakást kapjanak, és később, ahogy a család nő, majd nagyobb. Itt figyelembe vesszük, ha valaki a megkapott lakást saját költségén „feljavítja”, esetleg komfortosítja, saját munkával korszerűsíti — hamarabb kaphat nagyobb lakást.

— Ide kapcsolódna a garzonház és a fiatalok háza is?

— Igen. A fiatalok házából 30 család éppen most kapott „végleges” lakást. Ki akarjuk használni azt a lehetőséget is (betenni a cserelapba), hogy vannak, akik leadják lakásukat, az ismert háromszoros tanácsú költségterítés ellenében, vagy éppen nagyobb lakást kisebbre cserélnének, térítésért. Az ilyen kérelmeket is, ezen a lakáscserecsoporton keresztül a lakásosztály gyorsítja a döntést. Ha valaki egy lakást többet ajánl fel (összeköltözők), vagy ha a bérlők meglévő bérlakásuk

A tervezettnél több lakás nem lesz — de a cserelapra kerülésük utójával a differenciált, tehát választékosságot jelentő lakásosztály mindenféleképpen zökkenőmentesebbé válik. S már ez is nagy eredmény. Ha emellé társul a tetőtér- és főtérbeépítéssel nyerhető lakásállomány — végül is ezek a formák több száz lakást jelentenek! —, és az eddig elhanyagolt, de hamarosan sívre kerülő lakásfelújítás-karbantartás — akkor bizonyára „vékonyul” majd a lakás (elemtünk alapvető feltétele!) körüli problémaköteg is.

Szilágyi Gábor

Mélyvízben az emelőgépgyár

Biharkeresztesen ismét megpróbálják a lehetetlent

Tóth László még mindig nem tartozik a boldog emberek közé. Az egykori gyáregységvezető munkakönyvében ugyan már ez áll: igazgató — ám ez a változás aligha sorolható a szerencsés előrelépések közé. 1982. január 1-től ugyanis — mint már többször megírtuk — önállóan gazdálkodik a Biharkeresztesi Emelőgépgyár. Önmagában egy gyáregység levezetése csak a körülmények pontos ismeretében minősíthető sikeresnek, vagy előreláthatólag sikertelennek.

Amit az előzőkről tudni illik: 1976-ban lett a Csepel Művek Egyedi Gépgyárának gyáregysége a biharkeresztesi, korábban a MEZOGEP tulajdonában levő üzem. A termelési szerkezet átalakításával együtt egyre feszítettebb tervet szabtak meg a központban, így joggal írjuk, hogy a lehetetlent próbálják megvalósítani a határszéli községben. Lehet, hogy ez a nagy igyekvés bosszúta meg magát, hiszen már 1981 januárjától önállósítani akarták a hajdú-bihari üzemből.

TÖBB A SEMMINÉL

Akkor egy halom alapvető feltétel hiányzott az eredményes működéshez, így egy év haladékokat kapott a gyáregység. A minisztérium pedig felkérte a trószit vezetését, hogy megfelelő előkészítő munkával tegye lehetővé az emelőgépgyár önálló vállalkozás szervezését.

Tavaly novemberig nem történt számottevő előrelépés az ügyben. A világrét sem vonnám kétségbe senki jó szándékát, annyi azonban bizonyos, hogy az év végére számtalan egyeztetés, koordinálás maradt. Jelenleg úgy tűnik, hogy valamit javult a helyzet.

A tárgyi feltételek nem sokat változtak. Az eltérő műszaki színvonalú gépek és berendezések mindenképpen számos nehézséget fognak okozni. A beruházás során üzembe állított masinák csaknem újak, a teljesen elavultak egy részét pedig kicserélték. Igaz, nem tízet, mint korábban ígérték, de hát ez is több a semminél.

A személyi feltételek annak megfelelően változtak, hogy az önálló gazdálkodás megkezdődött. Később még persze érdemes visszatérni azokra a pénzügyi támogatásokra, amelyek hatására Tóth László elvállalta az igazgatói tisztelet. Van már főmérnök és főkönyvelő is. A közpvezető egy csoportját — részben a korábbi fizikai dolgozók állományából — már kineveztek, néhány státus még szabad.

A műszaki állomány nem változott számottevően. Lakást továbbra sem tudnak adni.

A szervezett termelés feltételeiről alig beszélhetünk. Az emelőgépgyár egyedi termékeket gyárt, ebből következnek, hogy a konkrét megrendelés után kezdik az esetek többségében a speciális anyagok összeszedését. Így a gyors anyagbeszerzés során a háttérpar nehezkesége a gyártás sorozatos sújtotta és sújtja ezentúl is. Talán jellemzi a helyzetet, ha leírjuk, hogy az eddig elkészült százötven daru száznegyvennégy is több típusból áll.

HARMINCÖTMILLIÓ HIÁNYZIK

Az egyéb termékeket gazdaságossági szempontból nem vizsgálta a Csepel Művek, a statisztikai adathalmazból pedig nem lehet kideríteni, minek a gyártása nyereséges, vagy veszteséges Biharkeresztesen. Ráadásul eddig művi szinten próbálták nyereséget elérni, s ez gyakran azt jelentette, hogy a „bedolgozóknak”, így a biharkeresztesi gyáregységnek a lehetségesnél kisebb nyereségtartalmú termékek gyártásával is foglalkozni kellett.

A jelenlegi terv szerint 117 millió a termelési terv. A megrendelések jelenleg ennél 33 millióval kevesebbet futottak. A darugyártás 11 millió forint, 33 milliót tesz ki a Csepel Művek és az NDK egyik kombinációjának közötti együttműködés segítése. Biharkeresztesen különböző pneumatikus berendezések és tartályok készítéséhez részegységeket gyártanak. Ez 1985-ig ad biztos munkát.

Az önálló gazdálkodás feltételei még mindig hiányosak. Elkészült ugyan a szervezeti szabályzat, tevékenységi kör leírása. Január közepére megérkezett az alapító okirat is. Erre azonban hitel még nem adnak, hiszen az új vállalat törzskönyvezése, az MNB-egyszámlaszám megállapítása is időt vesz igénybe. Addig pedig nem adnak hitelt sem. Ottjártunkkor épp az volt a gyár igazgatójának problémája, hogy miképpen lehetne fűtőolajat vásárolni. Az AFOR ugyanis — jogilag helyesen — kezdetben nem adott. Hiába volt több mint egymillió forintos termékkibocsátás január első dekádjában, a pénz nem futatható be a vállalathoz. A bevételtől is türelmet kellett kérni, s majd később fizetnek. A pénzügyi procedúra előbb-utóbb véget ér, de marad a többi, korántsem múlnak tűnő probléma. Nem árunk el titkot, ha leírjuk: az Egyedi Gépgyár, az egykori anyavállalat amellel tette le voksát, hogy a terhek jelentős részét, a hitel visszafizetésének kasszárt őrítő feladatát az új vállalat végezze.

MENNYI LESZ A TARTOZÁS?

A biharkeresztesiek amellel kardoskodtak, hogy arányosabb legyen a teherelosztás, ne tegyük irreálissá eleve az emelőgépgyár működését. Ezt elfogadták a felettes szervek is, így 20–25 millióval javult a helyzet, ennyivel kevesebb lesz az emelőgépgyár számlájára irt tartozás. Pontos képet csak az elmúlt évi mérleg, illetve a vagyonmegosztás után lehet tudni. Ennek ismeretében remélhetőleg csökkennek a milliókra rúgó kamatterhek, és a bankkal kötött új szerződés alapján legalább remény van arra, hogy életképes lesz az emelőgépgyár.

No, persze még mindig marad egy halom pénzügyi probléma, az amortizáció visszatartása, az új alkalmazottak bére körül. Ezek kedvező rendezése esetén is óriási a feladat. Nemcsak az ideitől hiányzó 35 milliós rendezési állomány miatt jogos az aggodás. Itt van például a fűtés kérdése. Ha a hatályban levő rendelkezéseket be akarják tartani, Biharkeresztesen legalább 20 milliót beruházás kellene a fűtés korszerűsítésére. Am egyelőre egyetlen forint sincs.

Katasztrófális a járműpark állapota. A mozgékony járművekre pedig óriási szüksége lenne a gyárnak, a már vaskolt gyors anyagbeszerzés miatt. A visszafogott beruházások következménye, hogy aki rendel — például egyedi vaszerkezeteket —, hamar szeretné megkapni a kész terméket.

Summa summarum: a hitel kedvező megosztásának felléptetésével és egyéb, a helyzetet kétségtelenül javító intézkedésekkel sikerült „összeállítani” az emelőgépgyár új vezérkarát. Lényegében a régi gárdát ismét „felültették” a székre, és kezükbe adták a gyeplőt. A vezetők úgy vállalkoztak az irányításra, mint az egykori ember, aki kölcsönzésekkel indult a vásárra. Az egyszeri fuvaros nem tudta pontosan: mekkora a teher, milyenek a lovak és mennyire göröngyös az út? Azt se tudta, hogy kell-e majd a vásárbán a portékája?

Igy áll most az emelőgépgyár is. **Hajdu István**

A FOGLALKOZÁSI REHABILITÁCIÓ TARTALÉKAI

III. Rokkantság helyett: aktív munka

Az utóbbi években eléggé általános tapasztalat, hogy évről évre indokolatlanul gyorsan nőtt a rokkantsági nyugdíjasok száma. (Számuk ma megközelíti a 400 ezret.) Ha összehasonlítást teszünk a velünk azonos fejlettségű országokkal, nálunk ez a szám aránytalanul magas. Azzal az általános magatartással magyarázható, hogy a munkáltatók és a dolgozók egyaránt jobb megoldásnak tartják a rokkantsági nyugdíjba helyezést a foglalkoztatási rehabilitációnál. Legalábbis a cselekedetek mögötti gondolatokban és indítékokban felismerhető ez a motíváció. A munkáltatóknál ez arra utal, hogy egyfelől valóban jelentősek a munkaerő-tartalékaik, hiszen nem szorulnak rá a rehabilitáció útján nyerhető munkaerőforrásra. A dolgozóknál pedig az tapasztalható, hogy a foglalkozási rehabilitáció bizonytalan útja helyett szívesebben választják a rokkantsági nyugdíjazást.

Központi intézkedések

Ez a helyzet semmiképpen nem jó sem az egyéneknek, sem a társadalomnak. Változnia kell az emberek és a munkáltatók szemléletének, de ezen túlmenően szükség van bizonyos központi intéz-

kedésekre is. Az alábbiakban ezek közül sorolunk fel néhányat.

Mindenekelőtt szükséges fokozatosan kiépíteni a rehabilitáció központi és területi szervezetét. A felső szintű munkaügyi igazgatás 1981. évi átszervezésével a rehabilitáció első számú központi felelőse az egészségügyi hátlózat lett. Ez jó lehetőséget teremt a rehabilitációs fo-

lyamat komplex kezelésére az egészségügyi és foglalkozási rehabilitáció szerves összekapcsolására. Ezen intézkedés kapcsán várhatóan kialakul valamely központi módszertani — metodikai centrum és talán megerősödik a helyi szervezet is. Ebben szerepet kell vállalnia a tanácsok egészségügyi és munkaügyi, valamint oktatási részlegeinek.

Szociális biztonság

Gondoskodni kell a foglalkozási rehabilitáción túljutott dolgozók szociális biztonságáról. Ennek egyik feltétele, hogy olyan szakmái tanulóknak, melyben lakóhelyükhöz viszonylag közel tartósnak és jó anyagi kondíciókkal tudnak dolgozni. Számolni kell azokkal is, akik tevékenységük egy meghatározott ideig különösen idősebb korban, nem éri el a nem fogvatékos munkatársak teljesítményét és keresetét. Ezért a társadalombiztosítási ellátások körét ki kellene bővíteni az életkorától és a munkaképesség-csökkenés mértékétől függően, a munkára ösztönző keresetkiegészítéssel, amely a munkabér mellett a szociális biztonságot is garantálja. Csak így várható el igazán, hogy a csökkent munkaképességű dolgozó saját személyes érdekében tekintse a rehabilitációt, erre törekedjék inkább és ne a rokkantsági nyugdíj megállapítására. Úgy gondolom, a központi intézkedések közé tartozna az is, hogy az 1967-ben kialakított és az évtől kezdve korszerűsítésre kerülő rehabilitációs rendszert kiterjesszük a mezőgazdaságra és esetleg az úgynevezett második gazdaságra is.

Idővel változtatni kell majd néhány ide kapcsolódó társadalombiztosítási rendelkezésben, többek között felül kell vizsgálni a táppénz és nyugdíjigazosultság mai feltételeit. Ma a dolgozó táppénzre jogosult (1. illetve 2. évig), ha betegsége miatt munkáját ellátni nem tudja. Ha a betegség állapotváltozással jelent és az új állapot véglegesnek tekinthető, akkor a rehabilitáció keretében a dolgozó új munkate-

rületre kerül és ezzel nem indokolt kivárni az egy évet, illetve két évet.

Kik döntsék el?

A rokkantsági feltételeken annyiban lenne indokolt módosítani, hogy rokkantsági nyugdíj megállapítására csak olyan esetben kerüljön sor, ha a dolgozó nem rehabilitálható. A rokkantság elbírálásában a rehabilitálhatóság felülvizsgálatában az orvosokon kívül részt kell vegyenek társadalombiztosítási és munkaügyi szakemberek is.

A fentiekben vázolt elgondolásokról illetékes szakemberek között már több vita volt. Valószínű, hogy az év végéig a viták eredményeként a konkrét elgondolások is megvalósulnak. Szeretném befejezősül hangsúlyozni, hogy a rehabilitációs tartalékok jelentős része már ma, minden központi intézkedés nélkül, feltárható a munkáltatóknál. Ezt a folyamatot csak felerősíthetik a központi intézkedések, amennyiben azok a tervidások közepén, vagy második felében életbe lépnek.

Dr. Rózsa József,
az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal fősztályvezetője

(Vége)

Az egészség érték

Ismertetem a közvélemény-kutatás eredményét: A „Kinek mi jut eszébe erről a szóról: érték?” kérdésre a túlnyomó többség anyagiakra gondolt. Aranyra, pénzre, arannyal és pénzzel megvásárolható javakra, ko-

csira, telekre, üdülőre. Kisebbségi csoport asszociált emberi értékekre is, barátságra, szeretetre, hűségre. Az meg végképp senkinek sem jutott eszébe, hogy: egészség. Pedig az egészség érték.

kockázati tényezői. Ugy kell élnünk, hogy a lehetőségekhez mérten minél kevesebb kockázati tényezőt valósítsunk meg életmódunkkal. Csak néhány példa: a dohányzók sokkal nagyobb valószínűséggel kapnak tüdőrákot, mint a nem dohányzók, a zaklatott életű, keveset mozgó, alkohollal és cigarettával élő ember biztos célpontja az infarktusnak, a terhesség alatt magát cukorral is túlterhelő, s majdán a gyermekét édességgel elhalmozó nő a cukorbetegség előtt nyithat kaput. Sorolhatnám még, de megtecszik ezt az egészségügyi felvilágosítási szakemberek. Nem lehetetlen úgy élni, hogy minél kisebb támadási felületet mutassunk ezeknek a betegségeknek.

MITŐL FÜGG A BOLDOGSÁG?

Mentségére szolgáljon rögtönzött közvélemény-kutatásom alanyainak, hogy a fiatalabb korosztály képviselői ők, akik legfeljebb szüleiken keresztül birtokosai az anyagi értékeknek, vagy még úgy sem, s az is, hogy legfőbbjük egészséges, mint a makk. Az anyagi értékekre áhítoznak, az egészségnek mint értéknek pedig még nem érzékelték a hiányát. Ilyenkor elkel náluk az idősebbek bölcsessége. Sohasem felejttem el, hogy a hajdani Épitők-pálya súlyemelőtermében Behalik Feri bátyának, az edző ezt a feliratot helyezte el a falon: „Az emberi boldogság 9/10-ed része az egészségen alapul.” Mosolyogtató volt a szövegben a törtszám, de ez még segített is abban, hogy aki ott győrt a nehéz vasakat, az örökre megjegyezze ezt a mondatot. Mi más, ha nem érték, az a tényező, amelytől ennyire függ a boldogság?

Közvélemény-kutatásom alanyai között volt valaki, aki bizonyára túlságosan tartja ezt az arányt, a már említett mentségért. Ő az utóbbi tizenöt évben mindössze egyszer volt táppénzes állományban, valamelyik influenzajárvány ide-

jén. (Ugy él együtt egészségével, hogy észre sem veszi.) Ezzel szemben Magyarországon a munkaképes korúak és munkaviszonyban állók átlagosan évi 18 napot vannak táppénzen. Ez akkor is nagy szám, ha benne van az azok táppénze is, akik indokolatlanul mentetnek föl a munka alól, s akik így fogalmaznak: „Kiveszem az évi rendes betegszabadságom.”

Ha most az érték politikai gazdaságtani fogalmát vesszük elő (az áru értéke egyenlő az újratermelésére fordított össztársadalmi munka mennyiségével), könnyen kiszámíthatjuk, hogy emberünk a 15 év alatt mennyi többletértéket adott a társadalomnak a 14-szer 18, azaz 252 nap alatt. Többet, mint egy ember egész évi munkája. Ime, ilyen száraz számokban kimutatható annak igazsága, hogy az egészség érték. S ekkor még figyelembe sem vettük, hogy ennyi időn át megtakarította annak a milliárdokat kitevő összegnek rá eső hányadát, amelyet társadalmunk évről évre a betegek gyógyítására fordít, s nem vett részt abban a mindinkább mániának számító folyamatban sem, amelyet gyógyszerfelhalmozásnak nevezünk.

MI A HARMÓNIA TITKA?

De ez még nem minden. Úgy kell élnünk, hogy ellenállóak legyünk a fertőzésekkel szemben, mert a baktériumok és vírusok legnagyobb ellensége nem a gyógyszer (amit esetleg úgy megszoknak, hogy táplálékukká válik), hanem az edzett szervezet. Csak a rendszeres sport és testmozgás alakíthat ki ilyet. Ismerősöm — akivel e cikk elején példálóztam — kizárólag a sport útján jutott el arra az edzettség fokra, amelyen az emberrel egyszerűen nem bír el a nátha, a torokfájás, az influenza. Alkalmas erre minden szabadban végzett sportág, az úszástól a futásig, az sem baj, ha ezek a ésszekötvé.

Az egészség érték. A megóvásért fentebb ismertetett módszer, a sportolás — és ez benne a nagyszerű — maga is értéké válik. Maga is hozzájárul az élet minőségének a javításához. Nem kényszermunka, nem robot, hanem a természettel való harmonikus együttléteünk átélése, a futás a jó levegőjű erdőben, az úszás a tiszta vízű tóban vagy folyóban, a lesiklás a fenyőerdők között. De ugyanezt az utánozhatatlan, diadalmas érzést éljük át, ha urai vagyunk izmainknak, testünknek, mozgólatainknak, ha megtanult mozgás képességünkkel és készségünkkel vált. Érték az egészség. De nem öncélú érték, egy másikért, az emberért.

Az emberért.

Göz József

JÓ-E A TÁRSADALOMNAK?

A közgazdasági értékfogalomról térjünk most át más értékekre. Azoknak a tényezőknél az összességére, amelyek együttesen az élet minőségének is szoktunk nevezni. Ebben minden benne van, ami földi létünk kellemes eltöltéséhez szükséges, a tiszta víztől, levegőtől kezdve a szükséges anyagi javakig. Eminens helyet foglal el itt is az egészség. Mert hiába ér el mindent önmagának az ember, a társadalom, ha az egészség romlása miatt azt nem lehet kihasználni. Mit érnek a túlhajtott robot eredményeképpen összekapart anyagi javak, ha éppen azért nem tudjuk élvezni őket, mert e robot aláásta a testi és lelki egészségünket? Vajon nem többet kellene áldoznunk egészségünkért, mint ezekért a javakért? Hiszen az egészséges

ember nemcsak ki tudja használni az élet élvezésének lehetőségeit, hanem kellemessé is teheti maga számára az egész életet. Maga számára — írtam. De vajon csak maga számára-e? Mennyi aggodást, rettegést jelent az egészség károsodása a környezet, a család számára? És jó-e a társadalomnak, ha építéséből egyre korábban kidőlnek az emberek?

Tudom, a betegségek jó része nem befolyásolható. Váratlanul tör az emberre a rák, a vírusok ellen ma sincs igazi gyógyszer, s az ember szervei is elromlanak idővel. De az is igaz, hogy sokat tehetünk egészségünkért. Legfőképpen életmódunk segítségével óvhatjuk meg. Minden betegségnek megvannak az úgynevezett rizikófaktorai, magyarul

Azt akarom mondani...

1. Hit vagy cinizmus?

Ismét szaporodnak a jelek: múltunk pontos és világos értékrendjének meghatározásához mindenekelőtt etikai s világnézeti rendteremtésre van (lenne?) szükség. Képzőművészeti életünkben csordogál némi vita arról, hogy az ötvenes években az abszolút közéleti, politikai töltésű művek mögött öszinte hit munkál-e, vagy csupán cinikus beletörődés. Székely András az Új Tükörben állást foglal a hit vagy cinizmus kérdésében. Cikkének zárógondolata így hangzik: „az „örök művészet” filozofikus cinizmusából született alközéleti alkotások nyugodtanak békében. s ne is születésének újja olyan képzelt társadalmi igények, amelyek hallgatásra, meghasonlásra, vagy a fent jellemzett „bölcsességre” készítik a művészt.”

Egyetérték.

A mondatot azonban folytatni kellene. Valahogyan így: Ugyanakkor szűnjön meg ideológiai-művészeti életünknek az a jelensége, amely minden közéleti-társadalmi témát minden valóságos, nemzeti-egyetemes ügyet ki akar seprézni az esztétikum mezőiről, s csak a társadalmilag közömbös, esetleg morbid vagy tartalmatlan alkotásokat fogadja el művészetnek.

Különösen pedig szűnjön meg az a gyakorlat, amely az ötvenes éveket mint nemzeti történelmünk s szellemi életünk legsötétebb korszakát manifesztálja. Ami érték, maradjon az, ami értéktelen, dobjuk ki végleg. Csakhogy — éppen mert a legfontosabb magyar sorskérdésekről van szó — ehhez a válogatáshoz sohasem lehet kizárólag esztétikai szempontok alapján hozzákezdni. S nemcsak az ötvenes évek esetében.

2. Kiseprűzött értékek?

Aggódóm értékrendünk tudatos, rosszindulatú, ideológiai szempontból káros megváltoztatására irányuló gyakori szándékaink miatt. Makay Gusztáv megdöbbentő írással indította az Élet és Irodalom 1982-es évfolyamát. Rangjavesztett irodalom című cikkében ugyanis éppen azt írja meg, milyen törekvések vannak írók, irodalomtörténészek, kritikusok és tankönyvírók körében arra, hogy Kazinczytól József Attiláig mindenkit lekiacsi-nyeljenek, aki közéleti irodalmat próbált magyarul alkotni. (A kiseprűzni szánt költők között Kölcsey s Vörösmarty csakúgy szerepel, mint Arany és Petőfi.)

Példái háborzongatóak s igazak.

Nem lehet nem észrevenni, hogy egyesek ki akarják venni fiatalok és idősebbek kezéből azt az irodalmat, amely a magyarság, a társadalom valódi kérdéseire kívánt választ keresni. Eppen most, amikor eszmény nélkülűvé, hit nélkülűvé válik gondolkodásunk, amikor a morális és érzelmi igénytelenség, labilitás erősödik.

Hát nem. Ezt nem lehet. Az igazi irodalom, a valódi érték magyar földön mindig történelmi s osztálykötöttségű volt. Gyökértelen kibickeknek nem engedhetjük meg, hogy a walesi bárdok, a Tavasz Magyarországon, a Minek nevezzelek költőjét korszerűtlenség címén kiseprűzzék irodalmunkból. Mert ez után már egyfajta erkölcs (mondjuk: közéleti) s egyfajta világnézet és magatartás (mondjuk: szocialista) kiseprűzése következhet.

3. Kinek higgyek?

Idősebb pedagógus keserű szavait idézem:

„A negyvenes évek elején voltam diák, fiatal tanító. Komolyan vettem s hittem is, amit tanított, mondogt. Aztán a 40-es évek második felében másféle hitet kellett vállalnom. Megtettem, elmentem nevelőtábornak egy népi kollégiumba. Az ötvenes években megint új hit, megint új munka, 56-ban megint.

Azt mondd meg: ki hiszhet el még nekem egyáltalán, hogy hiszek ebben a mostani rendben? Van-e jogom egyáltalán hinni még?”

Választ nem tudok adni.

De sokkal inkább bízom azokban, akik megszenvedik, százszor és ezerszer mérlegre teszik, ítélszék elé állítják saját sorsukat és tetteiket, vállalva azt is, amiről csak jóval később derült ki, hogy tévedés, mint a hit nélküli, meggyőzés nélküli eszmekufarokban. Akiknek legnagyobb gondjuk ma is az irodalmi kávéházak, s a nosztalgiamozói hiánya. Akiknek csak véletlenül magyar az anyanyelve. Ők ugyanis sose hittek semmiben.

A történelem az embernek nemcsak testét, olykor szellemét is megtiporja. Mégis nekem kedvesebbek a tépett zászlórongyokat őrző, mint a zászló nélküli cinikusok.

Mert a kérdéskör így zárható: az 1956 után született hitetlenek vajon mitől azok?

D. Kiss János

Elnök a jégen

Előző nap megenyhült az idő, reggelre aztán megint jelfagyott. A tanácselnök fél nyolc előtt pár perccel eldöntött hivatalába, szokása szerint most is ygalog. A hivatal annyira közel van a lakásához, hogy ide felesleges az autó, no meg az elnök szerette is ezeket a reggeli ygaloglásokat. Jó így korán, aktatáskásan együtt tartani a munkába sietőkkel. Pontosan sosem fogalmazta meg magában, de mélyen valami clyasmi érzése volt, hogy ez demokratikus. Emellett frissítette, hogy annyian köszöntik. Kisváros, sokakat ismer személyesen, ugyanakkor minden reggel lemérhet-e a köszönésekből, milyen sokan vannak, akik őt ismerik, bár neki fogalma sincs, kicsodák. Ebből a népszerűségére, tekintélyére következtetett, persze, megint csak nem valami határozott, megfogalmazható formában, csupán egy múlt, melengető érzés erejéig.

Most ezen a sikos reggelen is frissen, magabiztosan lépett ki az utcára. Nem figyelt a járdára, s egy darabig nem is volt rá oka, hogy a lába elé nézzen. A ház előtt az utcán, ahol lakott, még leszótták, le is homokozták a kövezetet. Jó háromszáz métert ment, amikor észbe jutott, hogy meg kellene venni egy újságot, amiben várhatóan a városról írnak, s ha később küld érte valakit a hivatalból, addig talán el is fogja. Letért hát a megszokott útról, hogy egy kis enyhe kanyarral átba ejtse az újságot.

Tíz lépést sem tett, amikor megcsúszott. Kicsit csak, éppen hogy a karját lendítette fel félméternyire. Alva maradt, s mielőtt tovább lépett volna, alaposan megvizsgálta a járdát. Nézett előre, s egy kicsit visszafelé is. Az aszfalt mindenütt feltehetően, de volt egy kis

tompa fénye, mintha lelakozták volna. Csupa jég véggig — állapította meg tárgyilagosan —, s annyit gondolt hozzá, hogy jó lesz vigyázni. Ezzel elindult megint. Most azonban, miután már tudta, hogy csúszós alatta az út, egészen elbizonytalanodtak lépte. És, persze a valószínűségben, talpai tapintásával is érzékelt a sikosságot. Érezte, hogy egy merészebb lépés, és nem valószínű, hogy állva tud maradni. Eppen ezért minden figyelmét a lépéseire összpontosította. Aprózza haladt. Amíg egyik — előre engedett — lába nem tapadt eléggé biztosan a talajhoz, nem engedte utána a másikat.

Már kezdett izzadni, amikor megállt, s egyszerűen fel-eszmélt. Rájött, hogy totyog, s hogy ez alighanem nevetéses. Ekkor vette észre maga körül a többieket. Mind-egyedgy ugyanis gépiesen köszöntötte. Most, hogy megpihent, s körültekintett, azonnal feltűnt neki, mások milyen biztosan mozognak a jégen. Mennek a dolgukra, s szinte tudomást sem vesznek a sikosságról. Olyan határozottan lépegetnek, mint nyáron a poros aszfalton. Megcsúsznak, meginognak, de mennek. Elresterelte magát, s miután kissé összeszedte a tartását, felbátorodva indult tovább.

Öt métert sem haladt, amikor megcsúszott, most már másodjára. Ez sokkal veszélyesebb volt, mint az előbbi. Egyik karja fenn kalimpált valahol a feje felett, s a dereka is megroppant a villámgyors táncba. Valóságos csoda, hogy sikerült talpon maradnia. Mintha az aktatáskában sikerült volna megkapaszkodnia. Megint ki kellett fújnia magát. Most már egyenesen kétségbeesettnek látta helyzetét. Rájött ugyanis, hogy ő nem léphet olyan önfelelt magabiztos-

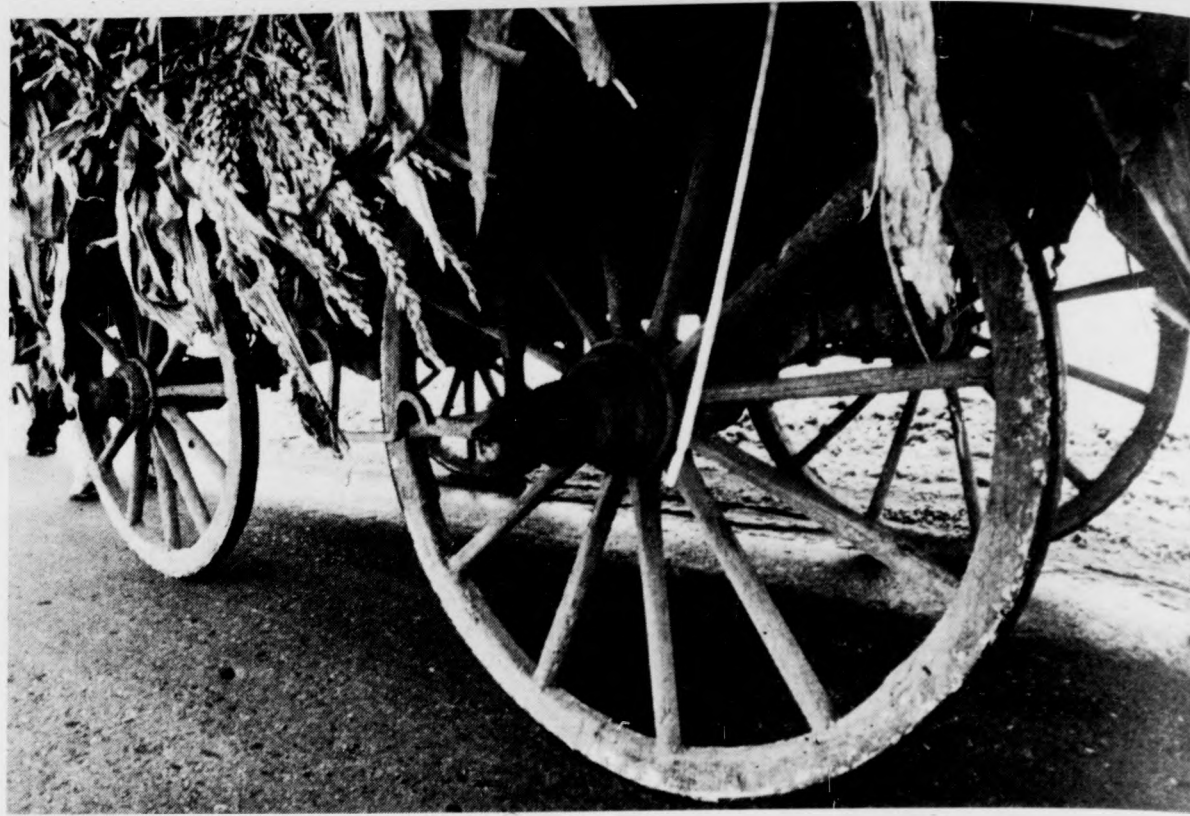
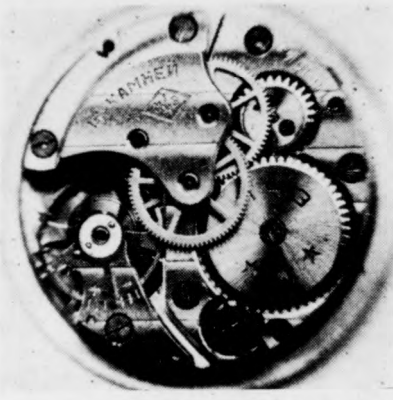
sággal, mint körülötte a többiek. Neki vigyázni kell, nem kockáztathat. Egyszerűen nem szabad elcsúsznia! Mert más az, ha most a járókelők közül elcsúszik valaki. Nevetnek rajta legtöbben, akik látják, ez ostoba ember, ha ő elcsúszik, ő a tanácselnök? Rajta nemcsak nevetnek. Közörejé tárgya lesz. Igen, mert elv szerint neki nem most a jégen kellene vigyázni magára, hogy el ne essék. Neki az lett volna a dolga már előbb, hogy ne legyen jég... Vagyis, csúszósság ne legyen!

Nehezen totyogva, csúszkálva indult el megint. Elcsúsgétt, hogy mennyire kiszolgáltatott. Hiszen, nem így van-e mindenben? Nem így van-e minden másban? Neki kell felelnie érte, hogy rendben menjenek a dolgok. Hogy aztán tényleg rendben mennek-e, az végül is sokakon múlik. Jó példa ez a jég!... Nagyon is jó példa! Nem szórták fel a városgazdálkodásiak, akikre tartozik, s nincs ember, aki nagyobbat püffenhetne rajta, mint éppen ő, a tanácselnök.

Hónaljban átízadt az inge, mire a hivatalába ért. Azonnal hívatta telefonon a városgazdálkodás vezetőjét. Ordított a kagylóba, hogy a járdák korsolyapályák, az ember a nyakát szegi... Micsoda munka ez? Aztán, ahogy a telefont letette, egészen megnyuugodott. Így kell ezt csinálni. Rendet kell teremteni! Nem tudta, hogy az ember, akivel az imént tárgyalt, már az ő titkárnőjének telefonál: — Mondja már, kiskezített csokolom, merre akar még ma a főnöke gyalogolni. Azért, mert arra küldeném a szószórákat...! D. Kiss János

CIPŐGYÁRI
LÁNYOK

1.

Egyszerű dolog: sehol sem kezdődik és sehol sincs vége. Nagyszerű dolog: az emberiség legnagyobb találmánya. Nélküle nemigen haladtunk volna előrébb. Feltalálója ismeretlen. Vagy talán nem is az, hiszen a kifundálásában, tökéletesítésében a maga módján részt vett mindenki, aki terheket görgetni kényserült. Kerek fadorongokon előbb, görögökön azután s kerekeken végül.

Kétezer évvel az időszámítás előtt már ismerték. Mekkora szenzáció lehetett önmagában is, aztán később, csigasor-kerekként, az ókori görögök előtt, mint egyszerű gép.

Pedig a kerek akkor is kerek volt.

2.

Gép-, illetve járműrész lett belőle. A precíz meghatározás szerint „Tolással, húzással valamilyen irányban mozgatott tárgyon, szerkezeten, különösen járművön, rendszerint fából vagy fémből készült, tengelyen forgó, kör alakú (küllös vagy lapátos) alkatrész, amely forgásával lehetővé teszi a tárgy, szerkezet vagy jármű tova- / előmozdítását”.

A kerekeket hajdanán bogárnok gyártották, a tájnyelv kerekestnek és kollárnak is nevezte őket. Amikor a keréknek párja lett, megszületett a velociped utóda, a bicikli, majd a motorkerékpár.

Ezenkívül van még fogas-, lend-, hajtó- és kormánykerék, pótkerék, tüzes kerék; keréke van a bolygónak, az időnek, a kútnak, a köszörűnek, a lokomobilnak, az öngyújtónak, a szélmalomnak és a szerencsének.

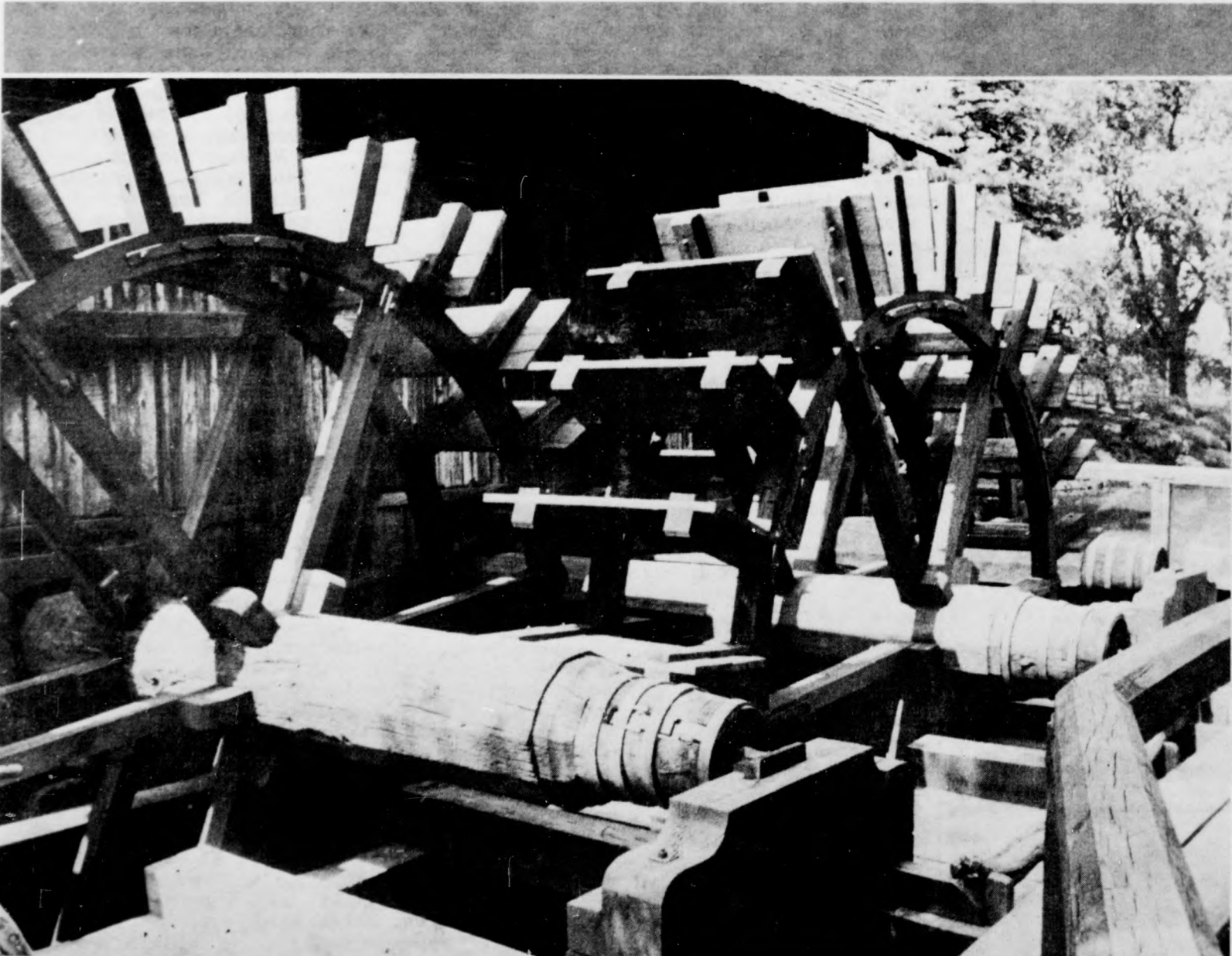
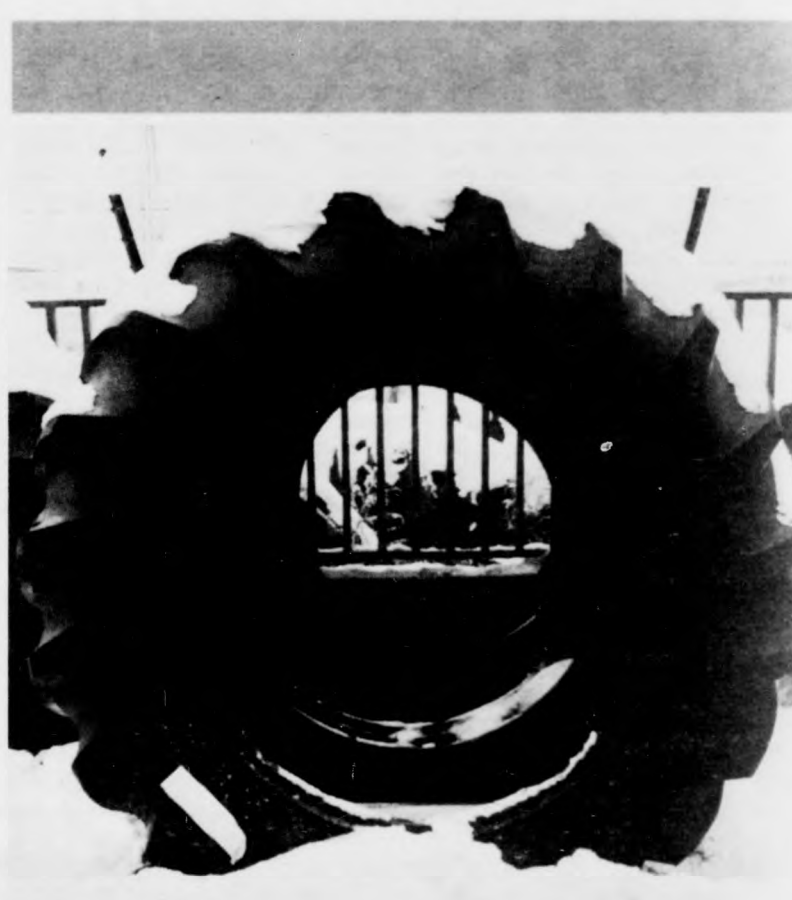
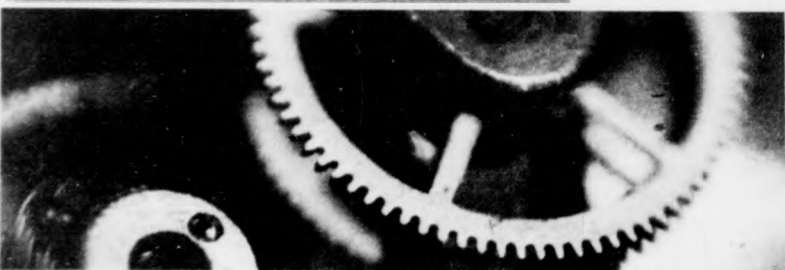
Nincs nagyobb baj, mint ha valakinek nincs ki mind a négy kereke.

3.

A kerékkötők általában kereket oldanak. Régen azt, akit halállal büntettek, kerékbe törték. Ha valaki meghibbant, az mondták: megbomlott az esze kereke. A kereket mint olyat kenik, forgatják, olykor megkötik, kivétel a cigánykerék: ezt hányni szokták.

A sokféle kerek közül — kimondjuk kereken — egyiket sem tudták még négyesgögesíteni.

(juhani)
Fotó: Iklódy János

A dra Món BE

Megker
dés: érde
ni, színre
lágos kiv
gényét?
dramatizá
amelyen a
hetne Mő
hetségéne
leglányege
Nem azért
ha eleve
hogyan az
zeddel
után új
len mara
rág, az ir
zálási kí
azért, me
münk, de
lagos tuda
ján ez a s
nokon el
ból, ábra
következő
dolgozása
den izébe
kájában:
ségével.
vel (egyét
helyszíne
István-na
nete), szá
vel (kikne
külön inf
sokát Mő
rág „eszm
érzi a r
miatt. Cs
könyvben
hűz-hűsz
rejtetik: a
dráma pe
sze színpa
mai form
jőformán
ban megje
don is, de
romnegyed
marad. Sz
rakterük k
részolja, k
leírja az

Ez term
rendező. L
ségével es
történt íg
zése, színé
dezés-techn
ügy tetsz
összefüggé
ricz-képé
szintien
zókben r
amúgy is
ségü játé
hangulati
szafogta,
könyvben
séget pot
tan emelk
gulati iv
ges, fetren
lenetben
pontját.

Film

A színész
interjúk sorá
szik a ripor
sztereotíp k
Önhöz közele
a színház?
az utóbbi j
többek köz
nek, hogy a
előtt a rende
néznek az a
ban csak más
jut, s úgy v
mészetes
hogyan a kész
sősorban a
minősége s
ka színvonn
meg. Fábri Z
című filmje
dőjelezi ezt a
talánosan elf
— sajnos neg
ben, bebizon
ebben az alk
főszereplők h
tása elhomály
misíti a film
Az eredeti
lában egy lír
tényt elevene
fiatal forró
amelynek mé
oly szép, oly
dó, hogy az u
erőt kölcsönő

A dramatizálás útvesztői

Móricz Zsigmond: Kivilágos kivirradtig

BEMUTATÓ A KÖLCSEY MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN

Megkerülhetetlen a kérdés: érdemes-e színre vinni, színe írni Móricz Zsigmond kivirradtig című regényét? Lehet-e sikerrel dramatizálni azt a művet, amelyen akár tanítani lehetne Móricz elbeszélő tehetségének sajátosságait, leglényesebb vonásait? Nem azért a kérdés, mint-hogy az eleve elrendelés volna, hogy az első, néhány évtizeddel ezelőtti kísérlet után újfent eredménytelen maradjon Móricz Virág, az író lánya dramatizálási kísérlete. Hanem azért, mert előzetes sejtelmünk, de legfőképpen utólagos tapasztalatunk alapján ez a mű makacsul, kőnőken ellenáll, szerkesztéséből, ábrázolási módjából következően a színpadi feldolgozásnak. Ellenállt minden ízében, minden porcikájában: cselekménytelenséggel, eseménytelenséggel (egyetlen este, egyetlen helyszínen játszódik az István-napi vígalm története), számtalan szereplőjével (kiknek sorsáról külön-külön informálja az olvasókat Móricz). Móricz Virág „eszeményi drámának” érzi a művet épp ezek miatt. Csak hogy ebben a könyvben nem egy, de húsz-huszonöt dráma is rejtezik: a sok, személyes dráma pedig nem állt össze színpadi egységgé, drámai formává. A figurák jóformán teljes létszámban megjelennék a színpadon is, de életük fele, háromnegyede a könyvben marad. Személyiségük, karakterük lényegét nem ábrázolja, hanem elmeséli, leírja az író: karakterjel-

lemző szituációk, események híján e leírások nem alakulhattak át még dialógusokká sem. Hiányosan jellemelt, csontkult karakterű színpadi alakokká váltak a könyv hősei, megnyilatkozásait sem megítélte, sem értékelni nem lehet. A kisregény egyik központi szereplője például a görög nevelő; ha úgy tesszük a móriczi ítélet megfogalmazója: O. Szabó István jóvoltából, no meg erősen hangsúlyos karakteréből következően színpadon is jelentékeny figura: de csak a kívülálló cinizmusa, kegyetlensége okán — eszmerendje, cinizmusának indoklása, magyarázata, szövegének tetemes részével együtt „kiszorult” a drámából. A semminél is kevesebb maradt azután a legátus jelleméből: az író alteregója, hasonmása, hajdani tapasztalatlan, ámuló önmaga: annyit látunk csupán, hogy féltékeny tőle, a mulatók között. Féltelmes, erős karakter a könyvben az író: itt jellegtelten futórára alacsonyul. A völgényjelölt, dr. Pogány Imre, a zsidófiú anynyit árul el magáról, hogy hangosan, duhajul, feltűnően tómbol az esti vígalmában, hogy gondatlanul élvezi státuszának előnyeit, szépségeit: hogy mindez szorongásainak leplezése, „különbözőségének” kompenzálása, az csupán a könyvből lehet ismert. S mert a figurák kevesebbek lettek regénybeli maguknál, a könyvbéli hatalmas társadalmi tabló valami társalgási történeté változott: s dráma helyett pádi-diumjátékot kaptunk.

Nem lehetett, hiszen hiába állás, ítéletmondás nem azonos azzal, amidőn a szereplők szemlélik kívül-ről, a távoltartás racionalizmusával önmagukat, önmön életüket, színpadi személyiségüket. E réteg egyik legfontosabb tulajdonsága éppenséggel az volt: hitt, mélyesen sajtát életvitelre, életfelfogásra nagyszerűségében, egyedülvalóságában. S midőn sora bebizonyosodott, hogy a magyar dzsentri alatt vésszen inog az ősi magyar föld: röhögve föbe lötték magukat. Móricz kitűnően látta ezt, s akkor is ő hűzta a legkegyetlenebbül a dzsentri fölött a vészharangot, amidőn a legteljesebb megértés, a belülről látta-tás hangján szóló róluk. Amiből egy dolog mindenképpen következik: e réteg viselt dolgainak szigorú megítélése alighanem annak sikerül a legjobban, aki Móriczot „sültrealista” módon játssza, játszhatja. Minél vadabb, duhajabb, eszméletlenebb a színpadi látvány, annál erőszakosabban ingerel az ellentmondásra, a végtetek észrevételére. De annak észrevételére is, ami ezekben az emberekben kétségtelen érték volt — némelyikük gögősszisszessége —, meg azon árnyalatok meglátására is, amelyek jelen korunk társadalmi tablójának színterében is ott vannak — még, vagy újfent.

Léner Péter határozott koncepció alapján: a kívülálló pozíciójából közelített a világképhez, s minden eszközzel a távolságtartás, az ábrázolt világ fölötti féltelhetőség gesztusát erősítette. Tette ezt már a legelső képpel is: a színpad előterében áll egy villanygömb (1898-ban) ékített karácsonyfa, mellette, vígyázzban a család, s fegyelmezetten karácsonyi dalokat énekelnek. Utána szétszédnek s egy civilruhás berendező balra el a fával. Azonkívül, hogy ez a jelenet semmi ismeretlen információt nem közöl velünk, az események idejét és mikéntjét illetően, egyértelműen kifejezi, hogy a szereplők a legteljesebb érzelmi azonosulás nélkül közelednek az általuk életre keltett alakokhoz. Csak hogy a rendezői kívül-

Rendezői megoldások

Ez természetesen már a rendező, Léner Péter segítségével és beavatkozásával történt így. Darabértelmezése, színészmozgatása, rendezés-technikai megoldásai, úgy tetszett, alapvetően összefüggének saját Móricz-képpel. A látvány szintjén e kép a következőkben realizálódott: az amúgy is redukált eszméletű játékok Léner Péter hangulatilag is erősen visszafogta, lefokozta. A könyvben az eseménytelenséget pótolja a határozottan emelkedő érzelmi-hangulati ív, mely a főrögés, fetregő, duhaj táncjelenetben éri el a csúcspontját. Itt a csöndesen

cincogó cigányzene hangjaira szelíden-energiáltan járták a csárdást a szereplők, s az egész színpadot belengte valamiféle búsbarna melabú. Hogy miért? Vallomása szerint a rendező határozott csehovi képességeket vél felfedezni Móricz szépírói művészetében, s tulajdonképpen sajnálja, hogy az író nem vált a dráma magyar Csehovjává. Valóban nem lett jeles drámaíróvá, mert szén egyszerűen azért, mert művészetének alapvetően leíró jellege nem tette alkalmassá őt a regényeivel azonos értékű drámák megalkotására. S hogy csehovi sem lett, a szónak most már eszmei értelmében?

Színészvezetés

E vitatható értékű kivülállás megerősítést kapott Léner Péter technikai megoldásai, illetve megoldatlanságai következtében is. A szereplők zöme állandóan a színen található, bár hangsúlyos feladatok mindig csak egy-egy színésznek van. Ott voltak, de nem csináltak semmit, jelenlétük teljességgel funkció nélkülivé vált. A néző csak kapkodta a fejét egyik kódozó színészcsoportról a másikra, s előbb-utóbb elkalandozott a figyelmé. Miként a színészek is: a rendező semmiféle játékokat nem talált ki számukra, így hát álldogáltak, üldögéltek, s arcukra fagyott mosollyal beszélgettek valami magánéleti problémáról.

Más kérdés, hogy sokan akkor sem „teljesítettek” elfogadhatóan, amikor „jelenésük volt”. O. Szabó István, Simor Ottó, Vitéz László bebizonyították, hogy kitűnően tudnának Móriczot játszani, s nem feltétlenül azért, mert bajszuk van, s jól áll a lábuk a csárdásra. De Hegedűs Erzsébet, bár a maga szövegein kívül dramaturgiai ajándékba kapta férje, a jószágigazgató szövegeinek jó részét is, a törékeny testben megbújó nagyszsony-figurát csak hangerevvel tudta jellemezni. Kideríthetetlen jellemű figurát alakított Rosta Sándor is (a völgényjelölt), s nagyon nehéz dolga volt a patriarcha szerepköréből lefokozott Sárosdy Rezsőnek. Zömmel megratlan szerepekben játszottak a színészek: alakításukat jó szívvel nézni lehetett volna megítélni. Feladatukat Csányi Árpád, érzésem szerint sikerületlenül, a teret fölőlesseges jelzésekkel szabdaló díszlete csak nehezítette.

Cs. Nagy Ibolya

Filmnapló

A színészekkel készített interjúk során sokszor feltesszük a riporterek a következő sztereotíp kérdést: „Mi áll Önök közelebb, a mozi vagy a színház?” Mindazok, akik az utóbbi javára döntenek, többek között azzal érvelnek, hogy a film mindenképp előtérbe kerül, hogy a színészek az alkotói munkájában csak másodlagos szerepet játszanak, s úgy vélik, ennek természetes következménye, hogy a kész mű sikerét elsősorban a forgatókönyv minősége s a rendezői munka színvonala határozza meg. Fábri Zoltán Rekviem című filmje erősen megkérdőjelezi ezt a már szinte általánosan elfogadott érvelést — sajnos negatív értelemben, bebizonyosodott ugyanis ebben az alkotásban, hogy a főszereplők hiteltelen alakítása elhomályosítja, megsemmisíti a film lényegét.

Az eredeti Örkény-novellában egy lírai szerelmi történetet elevenedik meg, két fiatal forró szenvedélye, amelynek még az emléke is oly szép, oly magával ragadó, hogy az utolsó pillanatig erőteljesen a meghurcolt

férfinak, a nőt viszont cselekedetének, életvitelének felülvizsgálatára kényszeríti. Ez a szerelem elevenedik meg Fábri Zoltán filmjében is — sajnos azonban hiányzik az igazi nagy szenvedély a főszereplők alakításából, hiányzik az az emberi és érzelmi többlet, amelynek szinte egyedivé kellett volna várszólnia ezt a kapcsolatot. Frajt Edit még nem az a színésznő, aki felszínre tudná hozni a bonyolult lelki folyamatokat, aki játékkal, tekintetével el tudná játszani a kimondhatatlan érzelmeiket, az őszinte, tiszta szenvedélyt, a magára hagyatottság fájdalmas kínját, a kényszerű megoldások elviselhetetlenségét. Netti szerepében egyszerűen nem tudja elhárítani velem, hogy ez a fiatal lány valóban olyan csodálatos, olyan nem mindennapi lény, mint amilyennek Hannover István a börtönben leírja. Több mint valószínű, hogy erre a hiányosságra a rendező is rájöhett a forgatás folyamán, ezért alkalmazhatta többször is a belső monológot mint érzelmezőlő eszközt. Ez a megoldás azonban nem min-

dig vált a film javára. Például az igazoltatás utáni jelenetben indokolt a városn átfutó Netti gondolatának közlése, ahogy azon töpreng, hogyan tudna túljárni üldözői eszén — de hogy érzelmileg mit jelent, illetve mit jelentett számára ez a futás, azt sokkal jobb lett volna, ha eljuttassa, s nem szavakba foglalva közli velünk. Balázsovits Lajos sem tudta elhárítani Hannover István szerepében, hogy kivételes egyéniségről van szó.

Persze, nem akarom én a film sikertelenségét egyértelműen a két főszereplő nyakába varrni — sok múlott magán a forgatókönyvben és a főszereplők jellemének kidolgozatlanosságán is.

Anélkül, hogy Frajt Edit és Balázsovits Lajos felelősségét kibebíteném, el kell ismernem, hogy nem lehetett könnyű a kettőjük dolga. Olyan figurákat kellett ugyanis megszemélyesíteniük, akik valahol a bűlvány szintjén állnak, s végig meg is maradnak ezen a szinten — de miközben csodáljuk hősiességüket, semmi jelenlétet nem tudunk meg rólu, cselekedeteiket, érzelmi kö-

Sümei Anikó

Közelítve a koncepcióhoz

Interjú

dr. Gyarmati Kálmán igazgatóval

Túl sokat markol, nagyobb kínálatot vonultat fel, mint amennyit a kereslet indokol — egybekötött ezt állapították meg néhány hete a Kölcsey Művelődési Központ társadalmi vezetőségének tagjai az intézmény 1982-re szóló munkatervének akkor még csak tervezet gyanánt kézhez kapott, megvitatásra szánt változatáról. Ez igencsak bővegesen, több mint száz oldalon sorjázta a különböző kulturális eseményeket, foglalkozásokat, kiállításokat, nagy rendezvényeket. A külső szemlélő aligha igazodik el e kaotikusnak tetsző feladathalmazban, nehezen ferlezi fel azt a vezérfonalat, amelyre a különböző területek eseményeit felfűzték. Ezért is kerestük fel néhány kérdéssel dr. Gyarmati Kálmánt, a Kölcsey Ferenc megyei-városi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház igazgatóját.

— *Elég vaskos maradt az idei munkaterv végleges változata is. Milyen elgondolás, koncepció alapján munkálták ki?*

— A tervezet, valóban, legalább harminc százalékkal többet ölelt fel, mint a tavalyi, a végleges munkaprogram kialakításakor, azonban — figyelembe véve a fenn-tartási szervek képviselőitől és a társadalmi vezetőségtől kapott észrevételeket — igyekeztünk tovább szelektálni. Három fő kövteleményt tartottunk szem előtt. Először is: a politikai, gazdasági, kulturális élet időszertű jelenségeiről és eseményeiről szeretnénk színes, változatos formában tájékoztatni. E törekvés elemei, úgy érezzük, mindenütt jelen vannak a munkánkban, akár egy képzőművészeti kiállítás, akár a Kodály-centenárium kapcsán nyilvánulnak meg. Másodsorban: az emberek változó életmódjához kapcsoljuk a programot. Vagyis számolunk az ótnapos munkahét okozta változásokkal, a szabadidő-struktúra átalakulásával, oly módon is, hogy diákcentrumba várjuk az iskolásokat és gazdagabb hétvégi szórakoztató programokkal a felnőtteket. Harmad-jára a közművelődés mozgalmi jellegének erősödését említem. Még szorosabb együttműködést szeretnénk és formálunk is az üzemekkel, iskolákkal, munkahelyekkel, a tudományos-művészeti intézményekkel.

— *E törekvések jegyében hogyan csoportosíthatók az intézmény tennivalói?*

— Tartalmakban tervezünk, s ez alapján munkánk három nagy csoportja különíthető el. A legfontosabb a lakosság körében végzendő nevelő munka, amely világnézet, politikai és tudományos nevelésre, a termetest segítő, műszaki és közhasznú ismereteket gyarapító tevékenységre, művészeti nevelésre és szórakoztatásra tagozódik. Törődünk kell továbbá hálózatunk intézményeinek segítségével és belső feladatainkkal (továbbképzés, propaganda, információs munka stb.) is.

— *1982-ben hatókörük új intézményi egységekkel bővül. Melyek ezek?*

— Több új területről van szó. Az egyik az ifjúsági centrum, amelyet előreláthatólag a KISZ zászlóbotánásának évfordulóján, a FIN idei rendezvénysorozatán vehetnek birtokukba a fiatalok. A másik a szervezettleg hozzánk tartozó pedagógus művelődési ház, a harmadik: január elejétől gondolkunk kell a Debrecenhez csatolt Józsa lakosságának művelődésére is. Rövidesen elkészül az Újkert egyik 14 emeletes lakóházának tetején a csillagda, a hosszúpályi általános iskola pedig, ahol már nem tanítanak, az épület felújítása után népművészek háza lesz.

— *Munkatervük elején „Megoldatlan kérdések” címmel több pontban önkritikusan szöve teszik egybe a rapszodikusságát, valamint, hogy túl sok dologgal foglalkoznak. Hogyan küszöbölhetők ki ezek a fogyatékos-ságok?*

— Mindenképpen számolnunk kell azzal, hogy az évek során munkánk rengeteg körülménye megváltozott. Kezdetben nyolcan voltunk népművelők — most ötvenheten vagyunk. S ha a főfoglalkozásúakhoz a klubok, körök tiszteletdíjas vezetőit is hozzávesszük, háromszáz ember rendszeres munkája kell ahhoz, hogy a kétszázhusz (!) kiscsoportunk működjék, hogy a központ tízezer négyzetméteren és a hozzá tartozó tizen-nyolc objektumban mindig tudjon mit csinálni a látogató. Ilyen körülmények között nem lehet ugyanazzal a munkastílussal élni, mint korábban, annál is inkább nem, mert míg például 1981-ben 537, addig az idén 706 az ügynevezett feladatsorok — közművelődési folyamatok, mozgalmak, sorozatok — száma. Ezeket be-lül 1980-ban háromezer, tavaly háromezer-négy-száz rendezvénye volt a háznak. A sokféleség mégsem pusztán mennyiségi növekedés, hanem a megváltozott igényekhez szabott tevékenységi jelleg tükröződése.

— *Vajon azt kapja-e a közönség, ami iránt érdeklődik? Vagyis: mennyire támaszkodik az intézmény kínálatára a lakossági igényekre?*

— A „Megoldatlan kérdések” között említettük, hogy „a közönség nem látogatja egyetlenesen és a kívánt mértékben a művelődési házat. Az egyes rétegek igényeit nem ismerjük igazán. Így programjaink nem is épülnek erre kellő tudatossággal.” A továbblépés érdekében szervezeten gyűjtjük az információkat a közönségtől. Valamennyi elgondolásunk megvalósításakor a korábbi gyakorlat és a közönség a mérvadó. Ezt kell összeegyeztetnünk a felüyeleti szervek által meghatározott feladatokkal. A népművelő kulcsszerepe abban áll, hogy mindezt alkotó módon, ötletesen, új módszerek felhasználásával ötvözze. A legfontosabb kütfő, a stabilitás záloga épp ezért az egyéni elgondolás és munkaterv.

— *Hogyan jut el ez a megvalósulásig? Nem fordulhat-e elő, hogy ebben a közművelődési „nagyüzemben” nem tudja a jobb kéz, mit csinál a bal?*

— Épp az intézmény nagyüzemi jellege elkerülhetetlenné teszi a szakosodást. A népművelőnek nem feltétlenül kell ismernie a kollégája munkáját, de van módja rá. A csoportok, majd az osztályok ugyanis az egyéni munkatervük alapján tisztázzák a kapcsolódási pontokat, alakítják ki saját programjukat. Az eredményeket elemezzük haladunk előre, így menet közben lehetőség van a módosításra, vagy épp a továbbfolytatás javaslására. Tevékenységünket egyébként — az említett új feladatok miatt is — nehéz lenne centralizálni. Ezért növekvőben van a csoportok, osztályok vezetőinek önállósága. A hetente egyszer szokásos vezetői értekezletek minden lényeges kérdést egyeztetünk, utána ki-ki a legjobb belátása szerint jár el a munkával kapcsolatos kérdésekben. Az irányadó: a munkaterv, a minősítés és a mérce: a látogatóközönség.

Juhani Nagy János

EGY SIKERES KÖNYVSOROZAT Tények és tanúk

A Magvető Könyvkiadó 1975-ben indított Tények és tanúk című memoársorozata 1981 végén 56. kötetéhez érkezett. A sorozat keretében kiadott lakfkete színű könyvecskék legtöbbször megjelenését követően szinte azonnal „hiánycikké” vált a könyvesboltokban; az 56. kötet, Székely Éva olimpiai úszóbajnoknőnk Sírné csak a győztesnek szabad című írását is, mely az idei téli könyvvásár újdonsága volt, valósággal szétkapkodták az olvasók.

A siker titka mindenekelőtt a könyvek műfajában keresendő. A memoár, az emlékirat — a Magyar Irodalmi Lexikon megfogalmazása szerint — műfajilag a napló és a történetírás között elhelyezkedő, a szerző személyes élményeiről beszámoló írói mű, melyben a szerző — ellentétben az önéletrajssal — elsősorban nem önmagával, hanem azokkal az eseményekkel foglalkozik, amelyeknek részese, szemtanúja volt. A Tények és tanúk elnevezés tehát a műfaj lényegét fejezi ki, s ha mindehhez hozzászámítjuk azt a körülményt, hogy a sorozat szerzőinek többsége történelmünk közelmúltjából, vagy éppen napjainkból meríti témáját, máris megértjük a sorozat iránt megnyilvánuló hatalmas érdeklődés rejtélyét. A fentiekhez ismernünk kell azt a körülményt is, hogy könyvkiadásunk hosszú éveken keresztül mostohán bánt az emlékirat műfajával, márpedig az olvasó mindig is érdekelte a dokumentumhitelességgel ábrázolt közelmúlt és a jelen, melynek maga is cselekvő részese.

Adva volt tehát egy vákuum, egy kielégítetlen valós igény, nem csoda tehát, ha a sorozat megindításával a kiadó és az olvasó egymásra talált. S az sem érdektelen, hogy a Magvető szerencsés kézzel válogatott, illetve válogat a rendelkezésre álló kéziratok, valamint a műfaj klasszikusainak számos műve között, amelyek újrakiadását eléggé indokolja a fentebb jelzett több éves vákuum.

Előnyére szolgál a sorozatnak a tematikai változatoság is: színész, politikus, immár klasszikusnak számító és kortárs író, jószemű szociográfus és világjáró zsurnaliszta művével egyaránt találkozhatunk a kötetek között. S természetesen néhány olyan személyiség írásával is, aki nem sorolható az említett kategóriák egyikébe sem, de akit a történelem szeszélye olyan posztokra állított, amelyek biztosították számára a körülötte zajló események áttekintését, pontosabban: betekintést a lényegbe. Nem véletlen, hogy ezeknek az „amatőr” íróknak a művei minden tekintetben állják az összevetést a hivatásos tollforgatók munkáival.

Nem foglalkozhatunk valamennyi eddig megjelent kötettel, inkább azokra kívánjuk a figyelmet felhívni, amelyek a műfaj iskolapéldáinak tekinthetők. Az induló 1975-ös évfolyamról Marosán György Tüzes kemence és Germanus Gyula Kelet varázsa című könyveit emeljük ki. Az előbbi egy számottevő politikussá fejlődött fiatal munkás ifjúkori küzdelmeinek, eszmélkedésének hallatlanul izgalmas leírása, az utóbbi nagy orientalista tudósunk lebilincselő elbeszélése a mohamedán világgal és szellemiséggel való megismerkedésének és az ebből fakadó életre szóló élményeknek.

Az 1977. évi termésből Füst Milán Naplója emelkedik ki, no meg Moldova György válogatott riportjainak gyűjteménye, az Ellenszél. Ez utóbbiban olyan nagy sikerű írások olvashatók, mint Az Órség panasza, vagy a Tisztelet Komlónak. Az 1978-as esztendő Tények és tanúk-beli sikere Kádár Gyula A Ludovikától Sopronkőhidáig című visszaemlékezése; a szerző a II. világháborús honvédezerkar illusztris, magas beosztású tisztje volt, s pozíciójában igyekezett ellenállni a hitlerista orientációnak. 1979 és 1981 között megzaporodik az évenként kiadott kötetek száma, és több külföldi mű jelenik meg a kezdeti évekhez képest. A primet természetesen a hazaiak viszik. Politikusok és a magyar munkásmozgalom veteránjai: Fehér Lajos, Hidas Antal, Marosán György, Vas Zoltán; ismét visszatér a II. világháborús téma Bárczy János, Fazekas György, Sallai Elemér könyveiben; több művel képviseltetik magukat a szomszédos országok magyar kisebbségének írói: Kovács Endre, Balogh Elemér, Szilágyi András; a külföldiek közül pedig olyan ismert személyiségek vallomásait olvashatjuk, mint a Rosenberg házaspár gyermekei, Carlos Prats tábornoké, aki az Allende fémjelzte haladó chilei kormány vezető embere volt, vagy Indira Gandhi indiai miniszterelnöke. Az utóbbi száz év magyar történelmét reprezentálja Jókai Mór 1848—49-es naplója, Táncsics Mihály Eletpályám című munkája és Kosáry Domokos Széchenyi Istvánról, pontosabban a nagy reformpolitikus utolsó éveiről szóló történelmi esszéje.

S végérvényesen betört a sorozatba a legközelebbi múlt is: idős Váci Mihály — a tragikus hirtelenséggel elhunyt Váci Mihály költő édesanyja — fia pályafutásáról vall, Székely Éva pedig már említett könyvében örméiről és csalódásairól ír; tehetsége, írói vénája különösen a könyv utolsó harmadában érvényesül, amikor a megvakulás közeli rémek lelki és fizikai megrázkódtatásait boncolgatja.

Végezetül ejtsünk néhány szót a Magvető Könyvkiadó 1982. évi terveiről is a Tények és tanúk sorozatával kapcsolatban. A szerkesztőség hat mű kiadását tervezi, köztük Balázs Béla Naplóját, Marosán György Emlékezők című könyvét, mellyel a szerző memoárjait trilógiává fejleszti, Takács Ferenc írását az 1848-as szabadságharcban nagy szerepet játszó Madarász testvérekről, s Máté György riportját Kambodzsa modern tragédiájáról.

A sorozat láthatóan hű marad önmagához: az utóbbi száz év keretein belül maradvá közérdeklődésre számot tartó témákkal gazdagítja az eddigi sikerkönyvek sorát. Izgalmasak vágyó olvasó és legújabbkori történelmünkkel foglalkozó szakember egyaránt talál magának való témát a Tények és tanúk újabb évfolyánján.

Tasnádi András

T. BOGÁTS ERZSÉBET LINÓJA

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ — 1982. FEBRUÁR 6.

KISS TAMÁS VERSEI:

A ciklon érkezése

Mikor már az Atlanti-partokon kontinensünkbe ütődik, megérezem; vén tengerész, aki szárazra lép s talpa alatt inogni kezd a Föld. Ó, hova lett, hova a nagy vizek biztonsága? — kérdem nyugtalan, honnét e furcsa távol-üzenet, mely eddig ér, és szívemig hatol? Harangot félrevernék, ám hiába: változások lengenek körül, hajtogatnak, vén fát vad szelek. Mi lesz velem,

ha nincs remény, ugyan, ki mondja ki árvaságotat e hőt hideggel váltó ég alatt?

Mese

Fedics Mihály emlékének

Bizony, nincsen már, nem is él, szívünkről elszáll a mese. Űl az öreg, de nem mesél, nem várja este senkise.

Meló után a nép fia megissza az napi sörét, lefekszik, horkant egy nagyot, nem mondja „csont”-ra, hogy „cserép”.

Nem hiszi, hogy a rózsaszál tükörről szép lyányként leszáll, billen egyet, megvacsorál, s rózsaként újra visszazsáll.

Ellenpontok

KÖZBEN

Anyag voltam és anyag leszek a földben, bizony, még néhány év, s felmorzsol az aggkor. De közben, olykor asztalra könyököltem, verseket írtam. Vajon, mi voltam akkor?

KOPONYAVIZSGÁLAT

Neandervölgyi őseink kihaltak, hatalmas volt — mint mondják — a koponyájuk. A cro-magnoniak meg fennmaradtak, nekik nagy volt — s örökké járt — a szájuk.

DOMOKOS LAJOS:

CITERÁSOK

A levél szűkszavú volt:

„Tisztelet Művész Úr!”

Egy öreg ember haldoklik a faluban. Azt mondta: addig nem nyugszik meg a lelke, amíg nem tudja biztos helyen a citeráját. Öné, a citeraművészre akarja hagyni a hangszer, s választ vár arra, hogy elfogadják-e az ajándékot.

„Művész Úr!” — villant át a férfin egy gunyoros gondolat, ahogy ismét átfutotta a tiszteletes levelét. Nem érezte magának, önmagához illelőnek a megszólítást. Alacsony termetű, széles vállú, csontos arcú, lassú mozgású ember volt. Eppen olyan, mint a parasztsók, akik ráhangyományozzák a hangszerüket, akik tömpe ujjukat hajlítolták a húrokra, hogy léten tudják világokba röppentse a lelküket a hang.

Ismét a feltépett borítékra esett a pillantása: „Addig nem nyugszik meg a lelke...” — lopózott vissza agyába a pap mondata, de már ott félszélődött benne az elhatározás, ezért is nézte meg a feladó címét.

Nem, még nem járt ebben a faluban. Persze anélkül is jól maga elé tudta képzelné a legelőre nyújtó utcákat, a járdák hepehupás betoncsikjait, ahol csak nagy ritkán koppan a járókelő lépte. Ismerte ezeket a hallgatag alföldi falvakat, ahol a tekintet fehér falú házak udvarainak mélyére villan a kerítések fölött... Lefüggönyözött ablakokat is idézett az emlékezete, s mintha hűvös csapta volna meg...

Nem töprengett tovább. Papirt keresett az íróasztal fiókjában, ráírta, hogy elutazik, s azt, hogy hamarosan visszajön. Aztán a konyhába vitte a cédulát, lerakta az asztalra, ahol azonnal észre-

veszi a felesége, mikor hazajön. Már indult is a bejárati ajtó felé, mielőtt azonban lenyomta volna a kilincset, megfordult. Visszament a szobába a pap leveléért. Még egyszer megnézte a címet, aztán a levelet a feleségének szánt üzenet mellé rakta. Az úton nem gondolt a haldoklóra. Nagy volt a forgalom, figyelnie kellett. Nyugodt tempóban haladt együtt a kocsisorral, mikor észrevette, hogy a háta mögött kihűzött egy Zsiguli.

— A hülyéje! — szakadt ki belőle, s már fékezett is, hogy helyet csináljon az előzésbe kezdett autónak, amikor a kanyarból kirobbanó kamion látványától lett verejtékes a homloka. Féltérantotta a kormányt, saját kocsiával az útpadkára szaladt, akár a másik oldalon a teherautó. Közöttük bögő motorral vágott ki a halálból a Zsiguli.

Néhány perc telt el míg kifújta magát, majd újraindított. Mielőtt sebességbe kapcsolt volna, még egyszer végigfuttatta agyában a történeteket. Aztán bosszúsan elhúzta a száját, de tulajdonképpen már túl is tette magát a dolgon. Figyelmet leköttötte a forgalom, ami nem hagyott időt az elmélkedésre.

A falu éppen olyan volt, amilyennek elképzelte. A bizonyosság érzésével hajtott tovább akkor is, amikor beért az első házak közé. Anélkül, hogy egy pillanatra töprengtet volna rajta, tudta, hogy az út elhalad a templom mellett. Arra is esküdni mert volna, hogy a templom melletti tölgyek, akácok, esetleg a tujafák a paplakra vetik majd árnyékukat.

Füledt hőség csapta meg, amikor kiszállt az autóból. Megtorpant egy pillanatra, de

ÉRTSÜNK SZÓT!

A apuci, a anyuci...

Aki a gyermekeit, unokáit bölcsődébe vagy óvodába hordja, tapasztalatból tudja, hogy a című írt kifejezések nem dadogást idéznek. Akárhányszor tapasztalhatjuk, hogy akár a gondozónők, akár a hozzátartozók így beszélnek — vagy inkább gügyögnek — a kicsinyekhez. Vagyis: a határozott teljeseen értelmetlen gyermeknyelvi sajtáság valószínűleg azért alakult ki, mert a felnőttek — mintegy segíteni akarván a gyermek beszédfejlődését — a legkönnyebben utánozható, egyszerűsített mintát kívánják adni a kicsiknek. A valamivel nehezebben kiejthető z-, a névelő mássalhangzókat így elsikkasztják. Nem gondolják meg, hogy az a gyermek, amelyik folyton azt hallja: *Itt a apuci, jött a Annamáriácskáiért*, hibásan tanulja meg a névelőt, és sokkal nehezebb lesz leszoktatni róla, mint eleve helyesen kiejteti.

Nyelvünknek ezzel a leggyakoribb szavával, a határozott névelővel még egyéb nyelvhelyességi zavarok is vannak: nem véletlen, hogy a Nyelvművelő kézikönyv húsznál több szócikkben foglalkozik használatának kérdéseivel. Zavarba hozza ez a névelő még a leggyakoribb tollforgatókat, az újságírókat is. Tudjuk: a névelő alakja mássalhangzóval kezdődő szó előtt a, magánhangzóval kezdődő előtt az. Mégis ilyen példákat találhatunk: „A műveltség-szerzésnek egyébként is csupán szerény alapja az — leg- alább minimális — iskolázottság”; „A célpont: az (szerinte) Amerika kárán megtollasodott Japán miniszterelnöke és külügyminisztere.” (Mindkét mondat a Népszabadság 1981. november 20-i számából való.)

Mindkét mondat névelőhasználatára hibák érdekes a hibák mögötti — talán nem is tudatosult — magyartartás. Az első szerző tudta, hogy a határozott névelő gyakran nem ahhoz a szóhoz tartozik, amely utána következik: itt például a gondolatjellet is elkülönített közbevetés megakadályozza a névelő és a vele kapcsolatban álló főnév szomszédosságát. Közbevetés nélkül így lenne: *az iskolázottság*. Nyilvánvalóan ez a szerkesztet akarja változatlanul megtartani a közbevetés formában is. *Értelmi összekapcsolódás* szerint választotta a névelő hosszabb változatát, figyelmen kívül hagyva, hogy a helyes kapcsolódás formális, a közvetlenül szomszédos szó kezdő hangjától függő. Helyesen tehát így lett volna: „... alapja a — legalább minimális — iskolázottság”.

Lényegében véve ugyanez a helyzet a másik példamondatunkban is, azzal a különbséggel, hogy abban a közbevetés nem gondolatjellettel van elkülönítve, hanem zárójellel. De a zárójel éppen úgy nem oldja fel a szomszédosság hangtani viszonyát, mint a gondolatjel! Ez a mondat tehát helyesen így lett volna: „A célpont: a (szerinte) Amerika kárán megtollasodott Japán miniszterelnöke és külügyminisztere.”

A bölcsődei gügyögésből vett a apuci, a anyuci példák névelőhasználati hibája a tudatos nyelvhelyességi el nem jutó, túlzottan is érzelmi beállítottságú beszédmód velejárója. Az újságból idézett példák látszólag éppen az értelmi megfontolásból eredő, pontos szerkesztésre törekvő tollforgatók-csapdába esését tanúsítják. Valójában azonban itt is a szabályok félig-meddig ismerete, a felszínes nyelvi műveltség lepleződik le. Mindkét hibátípust úgy javíthatjuk ki, ha gondolkodva, tudatosan használjuk nyelvünknek ezt a nagyon is jellegzetes, fontos, sok árnyalatot kifejezőni képes legapróbb szókészletét.

Szépeny Árpád

aztán csak bedörrentette maga után a kocsi ajtaját.

A tiszteletes nem volt ott, hon, a felesége azonban útbá igazította:

— Meglehet a haldokló mellett találja — mondta neki az asszony.

— Végtere is mindegy, hisz nem a tiszteletes úrhoz jöttem — válaszolta a férfi. A papné erre kissé furcsán mérte végig.

„Magsértődött tán?” — gondolta a jövendő, de mert nem volt benne biztos, nem próbálta helyrehozni a dolgot, egyszerűen elköszönt.

Csak úgy dőlt a kocsi kerekai alól a por, miután ráhajtott a földútra. A lomha földi fellegekhez hasonló poruszály belebepte az utcát, aztán áttornyosult a kerítések fölött. A göröngyök néha megdobták az autót, de a férfi ezt valahogy észre sem vette, inkább a házszámokra ügyelt. Mikor a keresett számot meglátta, fékezett. A portömeg hirtelen elébe lödött és beszűrítette az addig fényben fűdő házsorokat. Kicsit várt, hogy hadd tisztuljon körülötte a levegő, majd kiszállt.

Akadálytalanul jutott be a kapun. Hangos Jó napot!-okkal araszolt be a házába, de válasz sehonnán nem érkezett. A konyhába lépe hűvös csapta meg. Gondolta: ba-ra lehet a tiszta szoba. Lenyomta a kilincset. Várt, míg a szeme hozzászokott a sötétet. Végre a hallgatag kemence fölött derengeni kezdett az ágy. Rajta fehér lepedő, fehér huzatú dunna, fehérbe bugyolált, magasra tornyozott párnák. A párnák közé besüppedve: az öreg ember.

Az arca rezzenetlen volt, szemé csukva. A férfi némán megállt az ágy mellett és figyelte az öreget, aki olykor alig hallhatóan szusszant egyet, s ebből lehetett tudni, hogy él. Felébrészteti nem akarta, óvatosan odahúzott hát az ágy mellé egy széket, s úgy ült le, hogy

tekintetét az öreg ember arcára ejtette.

Az arc mozdulatlan volt, mégis a férfi mintha szemvedést fedezett volna föl a ráncok mögött. Mikor sokáig nézte őket, már arra is rájött, hogy a barázdák néha megfeszülnek, majd megint elernyednek, de sohasem simulnak finom redőkbe.

„Valami kizozza” — töprengett a férfi, s mintha csak gondolataira jött volna válasz, az öreg fájdalmasan felnyögött.

— Jaj, már megint kezdődik! — hallotta meg ebben a pillanatban az ajtó felől jövő, fojtott hangot. Hátrapillantott. A középkorú parasztság asszony — lánya vagy menyje lehetett az öregnek — aggodón nézte az öreget, s először észre sem vette az ideget. Csak akkor lepődött meg, mikor a férfi felállt.

Bemutatkozott. — Hát maga az!? — mustárta az asszony. — Micsoda fáradságot vett a nyakába...!

— Nem fáradság az! — mondta. — Hiszen citerás volt...

— Citerás... — sóhajtott az asszony. — Szépen játszott, igaz.

Az öregember felnyögött. A nő erre fölé hajolt, s fájdalommal nézte. — Sűrűsödnek a rohamai — mondta. — Isten bocsássa meg nekem, de a halál már megnyugvást hozna neki. Milyen sokat kell szenvednie!

Aztán csend lett. A nő orvosságot készített, majd odament az ágyhoz, megemelte az öreg fejét és óvatosan megitta a beteget.

A férfi csak állt a széken. Most, hogy látta, nem tehet semmit, céltalannak, fölöslegesnek érezte ezt az utat, de azért várt. Később kilépett a tornácra, ahol belekaprázott a szeme a tomboló fényekbe. Gondolatlanul gondolataiba mélyedve talált rá a pap:

— Hallottam, hogy szemé-lyesen jött el — mondta.

— Igen, úgy gondoltam...

KO
KEN
FÁB

EGY SIKERES KÖNYVSOROZAT Tények és tanúk

A Magvető Könyvkiadó 1975-ben indított Tények és tanúk című memoársorozatát 1981 végén 56. kötetéhez érkezett. A sorozat keretében kiadott lakkkérete színű könyvecskék legtöbbje megjelenését követően szinte azonnal „hiánycikké” vált a könyvesboltokban; az 56. kötet, Székely Éva olimpiai úszóbajnoknőnk Sírné csak a győztesnek szabad című írását is, mely az idei téli könyvvásár újdonsága volt, valósággal szétkapkodták az olvasók.

A siker titka mindenekelőtt e könyvek műfajában keresendő. A memoár, az emlékirat — a Magyar Irodalmi Lexikon megfogalmazása szerint — műfajilag a napló és a történetírás között elhelyezkedő, a szerző személyes élményeiről beszámoló írói mű, melyben a szerző — ellentétben az önéletrissal — elsősorban nem önmagával, hanem azokkal az eseményekkel foglalkozik, amelyeknek részese, szemtanúja volt. A Tények és tanúk elnevezés tehát a műfaj lényegét fejezi ki, s ha mindehhez hozzászámítjuk azt a körülményt, hogy a sorozat szerzőinek többsége történelmünk közelmúltjából, vagy éppen napjainkból meríti témáját, máris megértjük a sorozat iránt megnyilvánuló hatalmas érdeklődés rejtélyét. A fentiekhez ismernünk kell azt a körülményt is, hogy könyvkiadásunk hosszú éveken keresztül mostohán bánt az emlékirat műfajával, márpedig az olvasót mindig is érdekelte a dokumentumhitelességgel ábrázolt közelmúlt és a jelen, melynek maga is cselekvő részese.

Adva volt tehát egy vákuum, egy kielégítetlen valós igény, nem csoda tehát, ha a sorozat megindításával a kiadó és az olvasó egymásra talált. S az sem érdektelen, hogy a Magvető szerencsés kézzel válogatott, illetve válogat a rendelkezésre álló kéziratok, valamint a műfaj klasszikusainak számos műve között, amelyek újradiszkálását eléggé indokolja a fentebb jelzett több éves vákuum.

Előnyére szolgál a sorozatnak a tematikai változatoság is: színész, politikus, immár klasszikusnak számító és kortárs író, jószemű szociográfus és világjáró zurnalista művel egyaránt találkozhatunk a kötetek között. S természetesen néhány olyan személyiség írásával is, aki nem sorolható az említett kategóriák egyikébe sem, de akit a történelem szeszélye olyan posztokra állított, amelyek biztosították számára a körülötte zajló események áttekintését, pontosabban: betekintést a lényegbe. Nem véletlen, hogy ezeknek az „amatőr” íróknak a művei minden tekintetben állják az összehasonlítást a hivatásos tollforgatók munkáival.

Nem foglalkozhatunk valamennyi eddig megjelent kötettel, inkább azokra kívánjuk a figyelmet felhívni, amelyek a műfaj iskolapéldáinak tekinthetők. Az induló 1975-ös évfolyamról Marosán György Tüzes kemence és Germanus Gyula Kelet varázsa című könyveit emelnénk ki. Az előbbi egy számottevő politikussá fejlődött fiatal munkás ifjúkori küzdelmeinek, eszmélkedésének hallatlanul izgalmas leírása, az utóbbi nagy orientalista tudósunk lebilincselő elbeszélése a mohamedán világgal és szellemiséggel való megismerkedésének és az ebből fakadó életre szóló élményeknek.

Az 1977. évi termésből Füst Milán Naplója emelkedik ki, no meg Moldova György válogatott riportjainak gyűjteménye, az Ellenszél. Ez utóbbiban olyan nagy sikerű írások olvashatók, mint Az Őrség panasza, vagy a Tisztelet Komlónak. Az 1978-as esztendő Tények és tanúk-beli sikere Kádár Gyula A Ludovikától Sopronkőhidáig című visszaemlékezése; a szerző a II. világháborús honvédezerkar illusztris, magas beosztású tisztje volt, s pozíciójában igyekezett ellenállni a hitlerista orientációnak. 1979 és 1981 között megismerkedünk az évenként kiadott kötetek száma, és több külföldi mű jelenik meg a kezdeti évekhez képest. A primet természetesen a hazaiak viszik. Politikusok és a magyar munkásmozgalmak veteránjai: Feher Lajos, Hidas Antal, Marosán György, Vas Zoltán; ismét visszatér a II. világháborús téma Bárczy János, Fazekas György, Sallai Elemér könyveiben; több művel képviseltetik magukat a szomszédos országok magyar kisebbségének írói: Kovács Endre, Balogh Elemér, Szilágyi András; a külföldiek közül pedig olyan ismert személyiségek vallomásait olvashatjuk, mint a Rosenberg házaspár gyermekeit, Carlos Prats tábornoké, aki az Allende fémjelzte haladó chilei kormány vezető embere volt, vagy Indira Gandhi indiai miniszterelnöke. Az utóbbi száz év magyar történelmét reprezentálja Jókai Mór 1848–49-es naplója, Táncsics Mihály Eletpályám című munkája és Kosáry Domokos Szechenyi Istvánról, pontosabban a nagy reformpolitikus utolsó éveiről szóló történelmi esszéje.

S végérvényesen betört a sorozatba a legközelebbi múlt is: idős Váci Mihályné — a tragikus hirtelenséggel elhunyt Váci Mihály költő édesanyja — fia pályafutásáról vall, Székely Éva pedig már említett könyvében örömeiről és csalódásairól ír; tehetsége, írói vénája különösen a könyv utolsó harmadában érvényesül, amikor a megvakulás közeli rémek lelki és fizikai megrázkódtatásait boncolgatja.

Végezetül eítsünk néhány szót a Magvető Könyvkiadó 1982. évi terveiről is a Tények és tanúk sorozatával kapcsolatban. A szerkesztőség hat mű kiadását tervezi, köztük Balázs Béla Naplóját, Marosán György Emlékezések című könyvét, mellyel a szerző memoárjait trilógiává fejleszti, Takács Ferenc írását az 1848-as szabadságharcban nagy szerepet játszó Madarász testvérekről, s Máté György riportját Kamodzsza modern tragédiájáról.

A sorozat láthatóan hű marad önmagához: az utóbbi száz év keretén belül maradvány közérdeklődésre számot tartó témákkal gazdagítja az eddigi sikerkönyvek sorát. Izgalomra vágyó olvasó és legújabbkori történelmünkkel foglalkozó szakember egyaránt talál magának való témát a Tények és tanúk újabb évfolyatában.

Tasnádi András

T. BOGÁTS ERZSÉBET LINÓJA

KISS TAMÁS VERSEI:

A ciklon érkezése

Mikor már az Atlanti-partokon kontinensünkbe ütődik, megérem; vén tengerész, aki szárazra lép s talpa alatt inogni kezd a Föld. Ó, hova lett, hova a nagy vizek biztonsága? — kérdem nyugtalan, honnét e furcsa távol-üzenet, mely eddig ér, és szívemig hatol? Harangot felrevernék, ám hiába: változások lengenek körül, hajtogatnak, vén fát vad szelek. Mi lesz velem,

ha nincs remény, ugyan, ki mondja ki árvaságotam e hót hideggel váltó ég alatt?

Mese

Fedics Mihály emlékének

Bizony, nincsen már, nem is él, szívemről elszáll a mese. Ül az öreg, de nem mesél, nem várja este senkise.

Meló után a nép fia megissza aznapit, lefekszik, horkant egy nagyot, nem mondja „csont”-ra, hogy „cserép”.

Nem hiszi, hogy a rózsaszál tükörről szép lányként leszál, billen egyet, megvacsorál, s rózsaként újra visszazsál.

Ellenpontok

KÖZBEN

Anyag voltam és anyag leszek a földben, bizony, még néhány év, s felmorzsol az agkor. De közben, olykor asztalra könyököltem, verseket írtam. Vajon, mi voltam akkor?

KOPONYAVIZSGÁLAT

Neandervölgyi őseink kihaltak, hatalmas volt — mint mondják — a koponyájuk. A cro-magnoniak meg fennmaradtak, nekik nagy volt — s örökké járt — a szájuk.

DOMOKOS LAJOS:

CITERÁSOK

A levél szűkszavú volt: „Tisztelet Művész Úr!” Egy öreg ember haladoklik a faluban. Azt mondta: addig nem nyugszik meg a lelke, amíg nem tudja biztos helyen a citeráját. Önre, a citeraművészre akarja hagyni a hangszerét, s választ vár arra, hogy elfogadja-e az ajándékot.”

„Művész Úr!” — villant át a férfin egy gunyoros gondolat, ahogy ismét átfutotta a tiszteletes levelét. Nem érezte magának, önmagához illelőnek a megszólítást. Alacsony termetű, széles vállú, csontos arcú, lassú mozgású ember volt. Eppen olyan, mint a parasztnak, akik ráhangyományoznak a hangszereiket, akik tömpe ujjukat hajlítatták a húrokra, hogy léten túli világokba röppentse a lelküket a hang.

Ismét a feltépet borítékra esett a pillantása: „Addig nem nyugszik meg a lelke...” — lopózott vissza agyába a pap mondata, de már ott fészkelődött benne az elhatározás, ezért is nézte meg a feladó címét.

Nem, még nem járt ebben a faluban. Persze anélkül is jól maga tudta képzelni a legelőre nyújtózó utcákat, a járdák hepehupás betoncsikjait, ahol csak nagy ritkán koppan a járóelő lépte. Ismerte ezeket a hallgatag alföldi falvakat, ahol a tekintet fehér falú házak udvarainak mélyére villan a kerítés fölé. Lefüggönyözött ablakokat is idézett az emlékezete, s mintha hűvös csapta volna meg...

Nem töprengett tovább. Papírt keresett az íróasztal fiókjában, ráírta, hogy elutazik, s azt, hogy hamarosan visszajön. Aztán a konyhába vitte a cédulát, lerakta az asztalra, ahol azonnal észre-

veszi a felesége, mikor hazajön. Már indult is a bejáratú ajtó felé, mielőtt azonban lenyomta volna a kilincset, megfordult. Visszament a szobába a pap leveléért. Még egyszer megnézte a címet, azután a levelet a feleségének szánt üzenet mellé rakta. Az úton nem gondolt a haldoklóra. Nagy volt a forgalom, figyelnie kellett. Nyugodt tempóban haladt együtt a kocsisorral, mikor észrevette, hogy a háta mögött kihűzött egy Zsiguli.

— A hülyéje! — szakadt ki belőle, s már fékezett is, hogy helyet csináljon az előzésbe kezdett autónak, amikor a kanyarból kirobbanó kamion látványától lett verejtékes a homloka. Félrerántotta a kormányt, saját kocsiával az útpadrára szaladt, akár a másik oldalra a teherautó. Közöttük bögő motorral vágott ki a halálból a Zsiguli.

Néhány perc telt el míg kifújta magát, majd újraindított. Mielőtt sebességre kapcsolna volna, még egyszer végigfuttatta agyában a történeteket. Aztán bosszusan elhúzta a száját, de tulajdonképpen már túl is tette magát a dolgon. Figyelmét lekötötte a forgalom, ami nem hagyott időt az elmélkedésre.

A falu éppen olyan volt, amilyennek elképzelte. A bizonyosság érzésével hajtott tovább akkor is, amikor beért az első házak közé. Anélkül, hogy egy pillanatra töprengtet volna rajta, tudta, hogy az út elhalad a templom mellett. Arra is esküdni mert volna, hogy a templom melletti tölgyek, akácok, esetleg a tujafák a paplakra vetik majd árnyékukat.

Füledt hőség csapta meg, amikor kiszállt az autóból. Megtorpant egy pillanatra, de

ÉRTSÜNK SZÓT!

A apuci, a anyuci...

Aki a gyermekeit, unokáit bölcsődébe vagy óvodába hordja, tapasztalatból tudja, hogy a című irt kifejezések nem dadogást idéznek. Akárhányszor tapasztalhatjuk, hogy akár a gondozónők, akár a hozzátartozók így beszélnek — vagy inkább gügyögnek — a kicsinyekhez. Vagyis: a határozott névelőnek csak a rövidebb változatát használják. Ez a névelőnek értelmetlen gyermeknyelvi sajátosság valószínűleg teljesen alakult ki, mert a felnőttek — mintegy segíteni akarván a gyermek beszédfejlődését — a legkönnyebben utána-nyúlhat, egyszerűsített mintát kívánják adni a kicsiknek. A valamivel nehezebben kiejthető z-t, a névelő mássalhangzóját így elsikkasztják. Nem gondolják meg, hogy az a gyermek, amelyik folyton azt hallja: *Itt a apuci, jött a Annamáriácskádért*, hibásan tanulja meg a névelőt, és sokkal nehezebb lesz leszoktatni róla, mint eleve helyesen kiejtetni.

Nyelvünknek ezzel a leggyakoribb szavával, a határozott névelővel még egyéb nyelvhelyességi zavarok is vannak: nem véletlen, hogy a Nyelvművelő kézikönyv húsznál több szócikkben foglalkozik használatának kérdéseivel. Zavarba hozza ez a névelő még a leggyakorlottabb tollforgatókat, az újságírókat is. Tudjuk: a névelő alakja mássalhangzóval kezdődő szó előtt a, magánhangzóval kezdődő előtt az. Mégis ilyen példákat találhatunk: „A műveltség-szerzésnek egyébként is csupán szerény alapja az — leg-alább minimális — iskolázottság”; „A célpont: az (szerinte) Amerika kárán megtollasodott Japán miniszterelnöke és külügyminisztere.” (Mindkét mondat a Népszabadság 1981. november 20-i számából való.)

Mindkét mondat névelőhasználatra hibás. Érdekes a hibák mögötti — talán nem is tudatosult — magatartás. Az első szerző tudta, hogy a határozott névelő gyakran nem ahhoz a szóhoz tartozik, amely utána következik: itt például a gondolatjellet is elkülönített közbetetés megszakítja a névelő és a vele kapcsolatban álló főnév szomszédosságát. Közbetetés nélkül így lenne: *az iskolázottság*. Nyilvánvalóan ezt a szerkezetet akarja változatlanul megtartani a közbetetéses formában is. *Értelmi összekapcsolódás* szerint választotta a névelő hosszabb változatát, figyelmen kívül hagyva, hogy a helyes kapcsolódás *formális*, a közvetlenül szomszédos szó kezdő hangjától függő. Helyesen tehát így lett volna: „...alapja a — *legalább* minimális — iskolázottság”.

Lényegében véve ugyanez a helyzet a másik példamondatunkban is, azzal a különbséggel, hogy abban a közbetetés nem gondolatjellet van elkülönítve, hanem zárójellel. De a zárójel éppen úgy nem oldja fel a szomszédosság hangtani viszonyát, mint a gondolatjel! Ez a mondat tehát helyesen így lett volna: „A célpont: a (szerinte) Amerika kárán megtollasodott Japán miniszterelnöke és külügyminisztere”.

A bölcsődei gügyögésből vett a *apuci*, a *anyuci* példák névelőhasználati hibája a tudatos nyelvhelyességi el sem jutó, túlzottan is érzelmi beállítottságú beszédmodor jele. Az újságírók idézett példák látszólag éppen az értelmi megfontolásból eredő, pontos szerkesztésre törekvő tollforgatók csapdába esését tanúsítják. Valójában azonban itt is a szabályok félig-meddig ismerete, a felszínes nyelvi műveltség lepleződik le. Mindkét hibatípust úgy javíthatjuk ki, ha gondolkodva, tudatosan használjuk nyelvünknek ezt a nagyon is jellegzetes, fontos, sok árnyalatot kifejezőni képes legapróbb szócskáját.

Sebestyén Árpád

aztán csak bedörrentette macára a kocsit ajtaját. A tiszteletes nem volt ott, hon, a felesége azonban úba igazította:

— Meglehet a haldokló mellett találja — mondta neki az asszony.

— Végtere is mindegy, hisz nem a tiszteletes üröz jöttem — válaszolta a férfi. A papné erre kissé furcsán mérte végig.

„Magsértődött tán?” — gondolta a jövendő, de mert nem volt benne biztos, nem próbálta helyrehozni a dolgot, egyszerűen elkészült.

Csak úgy dől a kocsit kerekelt alól a por, miután ráhajtott a földre. A lomha földi fellegekhez hasonló poroszály belebegette az utcát, aztán áttornyosult a kerítésre fölött. A göröngyök néha megdobták az autót, de a férfi ezt valahogy észre sem vette, inkább a házszámokra ügyelt. Mikor a keresett számot meglátta, fékezett. A portömeg hirtelen elébe lödült és beszürkítette az addig fényben fürdő házszorokat. Kicsit várt, hogy hadd tisztuljon körülötte a levegő, majd kiszállt.

Akadálytalanul jutott be a kapun. Hangos Jó napot!-okkal araszolt be a háza, de válasz sehonnán nem érkezett. A konyhába lépe hűvös csapta meg. Gondolta: balra lehet a tiszta szoba. Lenyomta a kilincset. Várt, míg a szeme hozzászokott a sötétnek. Vegre a hallgatag kemence fölől derengeni kezdett az ágy. Rajta fehér lepedő, fehér huzatú dunna, fehérbe bugyolált, magasra tornyozott párnák. A párnák közé besüppedve az öreg ember.

Az arca rezzenetlen volt, szeme csukva.

A férfi némán megállt az ágy mellett és figyelte az öreg, aki olykor alig hallhatóan szusszant egyet, s ebből lehetett tudni, hogy él. Felébrésztani nem akarta, óvatosan odahúzott hát az ágy mellé egy széket, s úgy ült le, hogy

tekintetét az öreg ember arcára ejtette.

Az arc mozdulatlan volt, mégis a férfi mintha szenvedést fedezett volna föl a ráncok mögött. Mikor sokáig nézte őket, már arra is rájött, hogy a barázdák néha megfeszülnek, majd megint elernyednek, de sohasem simulnak finom redőkbe.

„Valami kizozza” — töprengtet a férfi, s mintha csak gondolatára jött volna válasz, az öreg fájdalmasan felnyögött.

— Jaj, már megint kezdődik! — hallotta meg ebben a pillanatban az ajtó felől jövő, fojtott hangot. Hátrapillantott. A középkorú paraszti-asszony — lánya vagy menyje lehetett az öregnek — aggodón nézte az öreget, s először észre sem vette az idegent. Csak akkor lepődött meg, mikor a férfi felállt.

Bemutatkozott. — Hát maga az!? — mustarálta az asszony. — Micsoda fáradságot vett a nyakába...!

— Nem fáradság az! — mondta. — Hiszen citerás volt...

— Citerás... — sóhajtott az asszony. — Szépen játszott, igaz.

Az öregember felnyögött. A nő erre fölé hajolt, s fájdalommal nézte.

— Sűrűsödnek a rohamai — mondta. — Isten bocsássa meg nekem, de a halál már megnyugvást hozna neki. Milyen sokat kell szenvednie! Aztán csend lett. A nő orvosságot készített, majd odament az ágyhoz, megemelte az öreg fejét és óvatosan megitta a beteget.

A férfi csak ült a széken. Most, hogy látta, nem tehet semmit, celtalanul, fölöslegesnek érezte ezt az utat, de azért várt. Később kilépett a tornácra, ahol belekápázott a szeme a tomboló fényekbe. Gondolatlan gondolataiba mélyedve talált rá a pap:

— Hallottam, hogy szemé-lyesen jött el — mondta.

— Igen, úgy gondoltam...

— emelt
férfi.
— A b
pap.
— Nin
válaszolt
— Már
bőltintott
egyszer,
magához,
azt a leve
— Meg
kestem —
férfi.
A pap
nem szól
Később
hozzájuk
volt:
— Tisz
tes úr!
Hogy a
mutatta,
— Jöjj
gához t
Benyör
Az öre
szemmel
Amint
hangok,
nézett. A
hogy fel
meg a p
csodálko
A pap
hogy a
ágyánál.
Az öre
A szája
volna, de
fájdalma
arcán.
szemhéja
aztán ism
— Men
súgta a
Az od
öreghez,
akart vo
erősen ne
próbálta
látni, ho
Sokáig
tette a
szót: el-
— El-
fogdom.
Az öre
könyve
A tekint
szonyra
te a kí
sötétebb
idő barn

Oldalainkon a vasutas képzőművészeti műhely munkáiból adunk válogatást

KENÉZ FERENC LINÓJA

FÁBIÁN SÁNDOR METSZETE

— emelte föl a tekintetét a férfi. — Még az apja csinálta —
— A beteg? — kérdezte a pap. — szolgált meg a pap, s látszott, hogy az öreg megértette, mert beleegyezően pillantott a mondatra.
— Nincs eszméleténél — válaszolt amaz.
— Már egy hónapja... — De a kezéből mintha kiszállt volna az erő, alig bírta tartani, amikor végigsimított a fáján. Kitapintotta rajta a faragásokat, tenyerét rácsúsz-tatta az itt-ott rozsdá pettyezte hurokra. Ekkor az ujjá alatt megbondult egy hang, és az egyik faltól a másiknak csapódva rebentette meg a szoba csöndjét.
— Később a házból kijött hozzájuk az asszony. Izgatott volt:
— Tiszteletes úr! Tiszteletes úr!
— Hogy a hangja elfűt, előbb mutatta, aztán mondta csak: — Jöjjenek! Jöjjenek! Magához tért!
— Benyomultak a szobába.
— Az öreg ember tégra nyílt szemmel ült a párnák között. Amint elértek tudatáig a hangok, lassan a belépőkre nézett. A pillantása elárulta, hogy felismerte az asszonyt meg a papot, de az idegenre csodálkozóan és sokáig nézett. A pap mondta meg neki, hogy a citeraművész áll az ágyánál.
— Az öreg szeme felcsillant. A szája mintha szóra nyílt volna, de ebben a pillanatban fájdalom ránkényszerítte az arcán. Hátrahanyatlott. A szemhéja is összezárt, de aztán ismét kinyílt.
— Menjen oda hozzá — sügta a pap a férfi fülébe.
— Az odament, odahajolt az öreghez, aki mintha mondani akart volna valamit. A férfi erősen nézte, figyelte a száját, próbálta leolvasni róla, kitá-lálni, hogy mit kíván tőle.
— Sokáig tartott, míg megfej-tette a többször megismételt szót: el-fo-gad-ja?
— El-, el-, elfogadom! El-fogadom a citerát!
— Az öreg ember mintha könnyebben lélegzett volna. A tekintete hirtelen az asz-szonyra fordult. Az megértet-te a kívánságot: a szoba leg-sötétebb zugából előhozta az idő barnította hangszert.
— Valahányan az örege pil-lantottak, akinek remegés borzongott végig a testén a hangra. Szeme egyszerűen lázzal égett. Tekintetével az idegen szemét kereste, majd a citerára nézett, hogy aztán megint a férjira pillantson és ismét a hangszere.
— Játsszak? — kérdezte az öregtől.
— Az öreg erre beleegye-zően hunyta le a szemét.
— A férfi az asztalra tette a citerát és megpendített rajta egy húrt. Ujjá remegett egy kicsit, ezért is fogta oly las-súra az ütemet. Ahogy a hangok sorra szakadtak ki a fából, egyszer csak kezdtek fölfelé kúszni, magasabba kapaszkodni, míg nem egyet-len vijjogássá lett a dallam. Úgy szólt a citera, mint ahogy a dermesztő téli éjsz-kákon sir fel az ágak kö-zött gubbasztó madár.
— Később dalról dalra egyre gyorsult a tempó. A kihegyez-tett lúdtoll, amellyel a cite-rás először csak az első négy húrt érintette meg, át-átperdült a többiekre is, és a hangszert zengésében fergete-ges szenvedélyek kezdtek lük-tetni. Es amikor már zengett-bongott körötte a világ, ami-kor úgy érezte, hogy fények között suhogó madárrajok röppennek fel a hurokrol, a pap kezének érintése rezen-tette meg a vállát:
— Most már elég lesz! — mondta a tiszteletes. — Abba-hagyhatja!

Fekete lexikon

Negyvenhét magyar író perét dolgoztam fel 1981 elejétől tartó sorozatomban. A sorozat határait magam szabtam: nem foglalkoztam az 1945 utáni írói perekkel, s elhagytam a még élő írók, költők pereinek elemzését. (Talan egyszer ezekre is sor kerülhet.) A válogatásban kétségkívül lehetett, volt is sok szubjektív elem, bár törekedtem arra, hogy egyrészt csak valóban jelentős alkotók kerüljenek a sorozatba, másrészt a perek ne legyenek egytipusúak, hanem változatosak, sokfélék. Egy-egy részben már próbáltam a kor lényegét kifejező bővebb névsort adni (például 1849 után elítélt, üldözött, bujdosó, emigrált írók, 1919 üldözöttei stb.). Most az önálló elemzésre is méltó, de kimaradt írók kis lexikonát nyújtom át az olvasónak, még mindig erősen válogatva, szelektálva. A valóban teljes névsorhoz me-ajnt hosszú-hosszú fejezetek kellenének. Ez a „fekete lexikon” sem bizonyít mást, mint az eddigi részek: aki magyar író nemzetl létünk során nemcsak az írást, hanem a társadalmi felelőssé- get is vállalta, előbb-utóbb összeütközésbe került a bírósággal, cenzúrával, egyházi vagy világi hatalommal.
Íme a fekete névsor:
BAJZA JÓZSEF — 1849-ben, Világos után hónapokig Szatmár és Szolnok megyé- ben bujdosott.
BÁLINT GYÖRGY — 1942 áprilisában feleségével együtt kémkedés gyanújával letartóztatták. Hat hónapig tartották fogva.
BARTA LAJOS — *Parasz- tok* című darabját 1911-ben a második előadás után be- tiltották, 1919-ben, a Tanács- köztársaság bukása után le- tartóztatták, hat hetet töltött börtönben. Ezután emigrált, távollétében félévre ítélték.
BENEDEK ALADÁR — Az 1870-es években pénzha- misítás gyanújával letartóz- tatták, hosszabb időt töltött börtönben, s a királyné köz- reműködésével szabadult.
BENICZKY PÉTER — Az 1860-es években a Thurzó- család baperelte az általa igazgatott birtokok hűtlen kezelése miatt.
BERCZELI ANZELM KÁ- ROLY — 1927-ben Míse cí- mű kötetét elkobozták, s el- járás is indult ellene.
BERDA JÓZSEF — 1934- ben *Férjihadon* című köte- lét elkobozták, öt kétheti fogházra ítélték. (Több más kötetét, versét is betiltot- ták.)
CSIKY GERGELY — A színházi életben való részvé- tele miatt az egyházi fegyel- mi eljárás kezdete előtt 1880-ban kilépett az egyház kötelekeiből.
DARVAS SZILÁRD — 1944-ben per indult ellene a *Magyar Csillagban* megje- lent két verse miatt.
DÁVID FERENC — 1578- ban mint veszedelmes hit- újítót a dévai vár börtönébe zárták.
DAYKA GÁBOR — 1791- ben felszentelés előtt kilé- pett az egrí szemináriumból, mert gondolatai visszavoná- sára akarták kényszeríteni.
DEBRECZENI MÁRTON — 1849-ben állásából kitet- ték, vizsgálat indult ellene.
ELEK ARTÚR — 1931-ben egy képzőművészeti cikke miatt pénzbüntetésre íté- lték.
EÖTVÖS KÁROLY — 1864-ben több hónapi börtönre ítélték, mert részt vett Almássy Pál osztrákkellenes szövetkezésében.
ERDEI FERENC — 1938- ban vádlottja volt a Márciusi Front perének s el is íté- lték.
FÁBRY ZOLTÁN — 1939- ben és 1941-ben is az illavai várbörtönben ült cikkei, könyvei miatt.
FENYŐ LÁSZLÓ — 1922- ben betiltották *Az építés or- gonája* című kötetét szemé- remstérs vádjával.

FODOR JÓZSEF — 1937- ben támadás indult *Össz- hang nélkül* című köteté egyik verse ellen.
FÖLDEÁK JÁNOS — Szocialista tartalmú verseit ki- vétették a *Népszavából*, az *Európa közepén* című köte- től, a *Tollal és szerszámmal* című antológiából.
GAÁL GÁBOR — 1919- ben körözést adtak ki elle- ne, mire emigrált, 1925-ben hazatért, letartóztatták, de újra emigrált. A *Korunkat* 1931-ben kitiltották Magyar- országról, 1941-ben pedig a magyar hatóságok betiltot- ták.
GARAY JÁNOS — 1849- ben megfosztották egyetemi tanári állásától.
GEREBLYES LÁSZLÓ — 1932-ben per folyt ellene for- radalmi versei, magatartása miatt.
GERGELY SÁNDOR — 1927 és 31 között folyamato- san üldözték. Még a SZU-ba való emigrációja (1931) után is bűnvádi eljárást indítot- tak ellene 1934-ben az amerikai *Új Előre* című lapban megjelent cikke miatt.
GREGUSS ÁGOST — 1849-ben a szabadságharc bukása után börtönbüntetést szenvedett.
GYÖNGYÖSI ISTVÁN — 1670-ben a Wesselényi-féle összeesküvésben való részvé- tel gyanúja miatt letartóztat- ták.
HALLER JÁNOS — 1678- tól négy évig börtönben ült a Béli Pál-féle összeeskü- vében való részvétel miatt.
HÁRS LÁSZLÓ — 1933- ban *Nem leszek hősi halott* című verse miatt elítélték.
HERNÁDI GYÖRGY — 1938-ban elítélték *A derek kannibálok* című verse miatt.
HIDAS ANTAL — 1925- ben per indult ellene kom- munista szervezkedés miatt, de emigrált. 1933–34-ben három kötetét tiltották ki Magyarországról.
HOLLÓS KORVIN LAJOS — 1931-ben *Harc*, 1934-ben *Tömegszállítás* című kötetéért ítélték 4–4 hónapi fogház- ra.
HORVÁTH BÉLA — 1938- ban *Ti boldog költők* című verséért egyhónapi fogház- ra ítélték.
ILLYÉS GYULA — 1920- ban letartóztatása elől Pá- rizsba emigrált. 1933-ban *Hősökről beszéltek* című el- beszélt költeményét kitiltot- ták Magyarországról. 1937- ben *Rend a romokban* című kötetét elkobozták, per in- dult ellene. Többször volt vádlott a Márciusi Front és a népi írók pereiben. 1938- ban letartóztatták, két hó- napra ítélték a *Mit kíván a magyar nemzet?* című köz- lemény miatt. 1944-ben a nyilasok letartóztatása elől el kellett menekülnie.
KARIKÁS FRIGYES — 1932-ben letartóztatták, s há- rom évre ítélték illegális kommunista szervezkedés miatt.
KÁRMÁN JÓZSEF — 1795-ben, a Martinovics-féle összeesküvésben való részvé- tel gyanújával házkutatást tartottak a lakásán. Ő ekkor már halott volt...
KÁROLY GÁSPÁR — 1589-ben Ernő főherceg, mag- yarországi helytartó elren- delte a vizsolyi nyomda be- tünneik és nyomtatványainak elkobzását.
KATONA JÓZSEF — 1819- ben a cenzúra nem engedé- lyezte a *Bánk bán* előadását.
KIS FERENC — 1930-ban letartóztatták, börtönben, tonloncházban ült.
KISFALUDY SÁNDOR — 1796-ban függelemstérsért kizárták a bécsi testőrség- ből.
KÖBOR TAMÁS — 1925- ben pénzbüntetésre ítélték a Somogyi-gyilkosságáról írott riportjáért.
KOHÁRY ISTVÁN — 1682–85 között börtönben ült, császárhűségéért *Thö- köly Imre* záratta oda.
KOMJÁT ALADÁR — 1919-ben menekülmi kény- szerült. 1938-ban *Megindul a*

föld című köteté miatt eljá- rás indult ellene.
KOMJÁTHY JENŐ — 1884-ben Balassagyarmaton az iskolaszék fegyelmi eljá- rást indított ellene.
KOVÁCS IMRE — 1937- ben *A néma forradalom* cí- mű könyvéért 3 hónapra ítélték. Más perekben is sze- reptelt vádlottként a 30-as és 40-es években.
KRÚDY GYULA — 1933- ban, halála előtt a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pert indított ellene lakbérhátra- léka miatt.
LAKATOS PÉTER PÁL — 1933-ban a 100% című folyóirat perében egy- hónapi fogházra ítélték.
LÁNYI SAROLTA — 1934-ben büntető eljárás in- dult ellene az amerikai *Új Előre*ben megjelent *Kla- ra Zetkin emlékezetének* cí- mű verse miatt.
LENGYEL JÓZSEF — 1919-ben letartóztatták, a to- loncházban, gyűjtőfogházban ült.
LUKÁCS IMRE — 1933- ban *Harcra* című verséért egy hónapra, 1934-ben *Mert mi nem felejtünk* című köl- teményéért hat hónapra, 1934-ben *Munkásleányhoz* című verséért egy hónapra ítélték.
LUKÁCS LÁSZLÓ — 1936-ban letartóztatták mint a Vörös Segély országos tit- kárát, s másfél évre ítélték.
MÁRAI SÁNDOR — Egy- házi méltóságokat sértő so- rrai miatt fiatal újságíróként súlyos pénzbüntetésre íté- lték.
MÓRICZ ZSIGMOND — 1919-ben egy hétig rendőri fogdában ült Szentendrén.
NÁDASS JÓZSEF — 1931- ben *Te és ti* című kötetéért egy hónapra ítélték.
NAGY IMRE (Sárrétud- vari) — 1936-ban vádlott volt a *Tovább* folyóirat pe- rében.
PÁKOZDY FERENC, Va- sárhelyi — 1942-ben betiltot- ták *Förgetegben* című köte- tet.
PÁKOZDY FERENC — 1930-ban *Vers* című művéért hatheti fogházra, 1933-ban *Kalapácsos emberek* című verséért egyhónapi fegyház- ra ítélték.
PALÁGYI LAJOS — A Tanácsköztársaság bukása után tanári állásából felfüg- gesztették.
PALASOVSKY ÖDÖN — 1924-ben *Reorganizáció* című köteté miatt eljárás indul ellene.
PÁLFFY ALBERT — 1853-ban bujdosási után el- fogták s két évre internál- ták.
PALÓCZI HORVÁTH ADÁM — 1814-ben német- ellenes versei miatt eljárás indult ellene.
PÁZMÁNY PÉTER — 1619-ben a beszercebányai országgyűlés mint a haza el- lenségét örökre száműzte.
PAP KÁROLY — 1919- ben börtönben ült, két évre ítélték, de emigrált.
PÁSZTOR ÁRPÁD — 1919 őszén az ügyészség nyomoz- zati eljárást indít ellene *Lenin* című verse miatt.

RAJNIS JÓZSEF — 1784- ben fegyelmi elbocsátot- ták győri tanári állásából.
REMENYIK ZSIGMOND — 1932-ben eljárást indítot- tak ellene *Bolhacirkusz* című regénye miatt. Két hónapra ítélték.
RIDEG SÁNDOR — 1919- ben börtönben ült, ami 1925 és 1944 között 32 alkalommal ismétlődött meg.
ROBOZ IMRE — 1919 őszén kiadott *Pesti Élet* cí- mű röpiratáért négy évig raboskodott.
SALAMON ERNŐ — Ro- mániában kétszer, Magyaror- szágon egyszer (1941-ben) tartóztatták le kommunista mozgalomban való részvétele miatt.
SÁRKÓZI GYÖRGY — 1938-ban a Márciusi Front felhívása miatt bíróság elé állították.
SZAKASITS ÁRPÁD — 1932-ben három hónapra íté- lték *Húsvéti rigmusok* című verséért.
SZERB ANTAL — 1943 januárjában a *Magyar iro- dalom történetét* az ország összes iskolájából kitiltot- tak.
SZILÁGYI ANDRÁS — 1932-ben Magyarországon *Új pásztor* című regényének olvasását tiltották, ellene eljárás indult.
TAMÁS ALADÁR — A 100% című folyóirat perében 1931-ben letartóz- tatták. (Több pere is volt.)
TELEKI LÁSZLÓ — 1849- ben in effigie halálra íté- lték.
THALY KÁLMÁN — 1861-ben megjelent *Szabad- ság hajnala* című kötetét el- kobozták.
TÓTH KÁLMÁN — Mint a *Bolond Miska* című élel- ap szerkesztője, kétszer állt ítéltőszék előtt és fogságba is került.
TÓTH LÖRINC — A sza- badságharc bukása után 1849–50-ben börtönben ült.
VACHOTT SÁNDOR — 1849-ben börtönbe zárták, ahol megőrült.
VÁRNAI ZSÉNI — *Láto- más Jeremiással* című versét az ügyészség betiltotta.
VAS GEREBEN — 1849 után börtönbe zárták, ügy- védi diplomáját elvették.
VERESMARTI MIHÁLY — 1604-ben *Forgách Ferenc* nyitrai püspök hite miatt két hónapra Nyitra várába záratta.
VÖRÖSMARTY MIHÁLY — 1849. december közepén eljárást indítottak ellene.
ZELK ZOLTÁN — 1936- ban is, 1937-ben is letartóz- tatták politikai szervezkedés miatt.
ZSOLT BÉLA — 1943-ban antifasiszta politikai tevé- kenységéért a hadbírószág elítélte.
ZSUTAI JÁNOS — 1867- ben Debrecenben egy utcai verekezésben megszürt egy polgárt. Nyolc évre ítélték.

(Folytatjuk)

Bényei József

KENÉZ FERENC LINÓJA

A mi Hortobágyunk

IV. A PÁSZTOROK ÉLETE, MUNKÁJA

A pásztor elsődleges feladata a gondjaira bízott jószág őrzése, gondozása. Élete elválaszthatatlan attól a szűk környezettől, amelynek központja a számadó kis hátskőrében a kunyhó és közvetlen környéke az elhatárolt járáson, legelőterületen belül. Nem mindig nehéz, de igen felelősségteljes munka ez.

„Mert tavasszal kihajtáskor, minden ember lehet pásztor. Hanem ősszel, szoruláskor, az a pásztor, aki számol.”

Munkáját nem végezheti segítség nélkül, ezért van az, hogy felszerelési tárgyai között sok az olyan eszköz és egyéb használati tárgy, amely a jószág biztonságos őrzését segíti a tapasztalat szerint jól betanított, bevált, szoktatott terelőállatokkal és a használt jelekkel együtt. Vannak megengedett és meg nem engedett eszközök, aszerint, hogy egyik vagy másik veszélyes-e a jószág testi épségére, vagy nein. Hortobágyon a pásztorok maguk készítik eszközeiket, vagy a hozzá nem értők alkalmas mesterral készítetik. Egyszerű darabok ezek, de kézzel állók és egyik-másik díszítőszövegük remek megnyilvánulása.

Körmiről a jószágot

A csikós a ménes mellett el sem képzelhető háttal nélkül, szerződésében a ló-tartás is benne szerepel. A juhász nem lehetett számár és jó kutya nélkül. Némely pásztor jobban szerette jó kuttyáját, mint a bojtárját. Az ugyanis nem beszél vizsza, s néha két ember helyett is dolgozott. Kiverés után ugyanis mindig forogni kell a jószágot, hogy összeszokjon. Ha jól szoktatják, egész nyáron kevesebb vele a gond. Az összeszokott jószágot ősszel alig lehet szétverni, némelyiket kötélnek kell hazavezetni.

KOVÁCS BÉLA
METSZETE

A pásztor napfeljöttkor, de inkább pitymallatkor felkél, előbb körülnéz, hogy nincs-e valami hiba. Ezután felkelti a jószágot és indít. Harmatszárjatyára már meglegelteti a gulyát. Ha rossz az idő, akkor éjszaka is szolgál, de van rá eset, hogy le sem fekszenek. Mindennap más irányban kezdik a legeltetést, hogy a legelő egyneltesen kopjon. Egyik pásztor a másikkal nem teheti meg, hogy átmegy a másik járására, ezért megbocsáthatatlanul neheztelnek. Reggel 7-8 óra tájban van az első itatás, délen a másik este a harmadik. A helybeli pásztorok sok mindent megtanultak, de a vendégek is sok tekintetben

igazi pásztoroknak, különösen a juhásznak körmiről kell őrizni a jószágot, azaz hogy a pásztor nyomában legyen. lássa a körmet.

Minden pásztor munkájában a terelő állatok mellett nagy szerepe van a különböző felszerelési tárgyakkal, amelyek nélkül szintén nem boldogul. Ezek között is első helyen kell említeni a nagyon primitív, de sok mindenre használható és igen fontos kézbevaló szerszámot, a botot. Veres Péter egyszerűen fogalmazza meg: „Fara-gott botja van a méltóságos úrnak, ezüst végű botja van a tisztartó úrnak, görbe botja van az ispánnak és béres gazdának, ölmos botja van a kerülőnek, fűtyköse a gulyásnak, bunkósbotja a kondásnak, kampós botja van a juhásznak, ostornyele a béresnek, itt üres kézzel senki se jár”. Használatuk szerint hétkönap és ünneplő botokat tudunk megkülönböztetni, s rendszerint maga készíti. Nem egyszer napi járóföldet is meg egy jó botnakvaló árvatölgyhusán, vagy más fa után, néha a közeli szőlőskertek fajt sem restelli megdézsmálni. A karikás a bot mellett különösen csikósoknál fontos terelőszköz, de egyike a hortobágyi pásztorérdekeségeknél is. Fiatal korában majdnem minden pásztor megpróbálja készítését. Eszközei mellett üzenetkövetítésre jeleket is használ.

Körültekintő gondosság

Munkájuk, életük sajátos alakulása foglalkozásuk törvénye. A pásztorok minden napjának megadódik a maga szükségesszerű és előre tervezett vagy természetes módon adódó feladata vagy kialakult rendje, amelyhez igazodni kell.

Minden pásztor tudja, hogy a nyári legeltetés és a téli takarmányozás szoros összefüggésben van az állatok egészségével. Az időjárás viszonyosságait jól tűró állatoknak jól kell telnie. A teletésnek alapja a szénakaszálás. Hortobágyon igen jó minőségű széna terem, amire már 1764-től szaporodnak adataink Debrecen város jegyzéknyelveiben, ami nem csoda, mert évenként ismétlődő küzdelmet folytattak a jószág legeltetésére, főként a teletésre nélkülözhetetlen takarmány megszerzéséért. Debrecenben körültekintő gondosságai igyekeztek rendezni a legelő és a kaszáló ügyeit, de a város sohasem tévesztette szem elől a házipénztár hasznát.

A magyar állattartás néprajzi irodalmában jelentős helyet foglal el a migráció és a transzhumáció, a vándorlás kérdése, amely a XVIII. század közepétől szinte napjainkig nyomon követhető. Idegen pásztoroknak a Hortobágyon és környékén megjelenésére vonatkozóan először 1749-ben találunk hivatalos feljegyzéseket. A levéltári feljegyzés szerint Debrecen és Balmazújváros közösen használt legelőjén, Kóudvarban, Kóveslaponyagon erdélyi oláh juhászok a tilalom ellenére ellető kosarakat emeltek, amelyeket Debrecen városa elrontatott. Gyakorló volt, hogy az alsó és középerdélyi vagy bihari hegyvidékről purzsás juhászok hortobágyi, Hortobágy környéki téli legelőre érkeztek más havasi román juhászok, a nyíri és bodrogközi juhászok is itt vagy a szatmári csesdi lápon teletettek.

Hortobágyon és környékén az itt telető pásztorok nem bizonytalanra jöttek, ez a környék találkozó helye volt a Brassó, Szeben, Kólozs, Bihar megyéből érkező pásztoroknak, akikről a helybeli pásztorok sok mindent megtanultak, de a vendégek is sok tekintetben

Delelő ménes a máti kútnál (Bence László felvétele)

gazdagodtak. A vándorló pásztorok nem készítették állandó építményeket, a természetes enyhelyeket, vagy a legelőn talált építményeket használták a maguk és állataik védelmére.

Engedélyhez kötött építkezés

A XIX. század közepe lényeges változásokat hozott a hortobágyi pusztai életben. A hortobágyi legelőn, a legeltetési rend változásával, különösen a fajtaváltás után a pásztorok a gazdatársulások segítségével és ösztönzésére különféle építményeket emeltek. Ezek az építmények, amelyeket nagybirtáras pásztorok vagy alkalmi mesterek készítettek, jószág vagy pásztorok számára emelt építmények. A meghonosodott építészeti forma a kunyhó, vasaló, karám, szárnyék, a „seggenülő hodály” és más változatok a pásztor-építmények rövid életű változatait mutatják, mivel anyaguk fa, nád, sár, legfeljebb

vályog. Az első hortobágyi pásztorházról a Lelszi Konvent egyik 1561 februárjában kelt iratmáslatában olvashatunk, amikor Debrecen és Újváros határperében megejtett határjárás során a határjeleket és a talált építményeket leírják.

Debrecen városa már a múlt század 80-as éveitől engedélyhez kötötte a pusztai építkezéseket, amelyeket a legeltetési gazdaságok kértek, s a tanács az építkezést és fenntartást jogelismérés díjjal terhelte. A kutatók eddig csupán az építményeket a formát, s a funkciót vizsgálták, arról nem esett szó, hogy ehhez engedély is kellett. Ez vonatkozik a kurtakra is. Egy 1939-1942 között készült felmérés 329 pásztorépítményt talált a Hortobágyon. A pásztor-építmények vizsgálata még sok új eredményt hozhat, az 1875-től készült kutak jobb megismerésével, ami az állategészségügyvel is szoros összefüggésben van.

(Folytatjuk)

Sikeres esztendő volt

MŰEMLÉKVÉDELEM DEBRECENBEN

— Mit tett, mit csinált 1981-ben a Debrecen megyei városi Tanács Városrendezési és Fejlesztési Bizottság Műemléki Albizottsága? — tettük fel a kérdést Gellér Ferencnek, az albizottság vezetőjének.

— Az elmúlt esztendő — mondotta Gellér Ferenc — bizonyos kudarcok, el nem végzett munkák ellenére is sikeres volt. Újjáalakult az albizottság és éves program, üléstervezet szerint dolgozott. A tagok zöme lelkesen, nagy odaadással segítette a műemlékvédelmi feladatok elvégzését, sok hasznosítható javaslatot és észrevételt adott. Albizottságunk jó és szoros kapcsolatot tartott a Városrendezési és Fejlesztési Bizottsággal, és az építési osztállyal, amely munkánkat végig segítette.

— Ami a konkrét munkát illeti — folytatta az albizottság vezetője —, részletes állag- és funkcióvizsgálatot végeztünk mind az ötvenkét védett objektumról, s erről jelentést készítettünk. Felhívtuk a figyelmet a legszükségesebb teendőkre, a legsürgősebb helyreállítási igényekre. Megvizsgáltuk a védendő utcaképek és városrészek helyzetét. Részletes javaslatot adtunk a készülő általános rendezési terv műemlékvédelmi szempontjaira.

Rávilágítottunk a szakszereplői helyreállítási követelményeire. A Debrecen városi Tanács Végrehajtó Bizottsága a múlt évben megtárgyalta a műemlékvédelmi munkát, és figyelembe vette az albizottság javaslatát. Részt vettünk az Izsó Miklós és az Emlékkert Társulat évünnepjein, megindítottuk a műemléki dokumentációs tár felállítását, működtetjük a figyelőszolgálatot, sürgettük a veszélybe került épületek állagvédelmét. Részt vettünk a Nagytemplom melletti romkert helyreállítási munkálatainak segítségével. Ennél a munkánál hatalmas társadalmi összefogás valósult meg: igen nagy segítséget nyújtottak az Ybl Miklós Főiskola tanárai és tanulóinak, a kiskertészeknek, a KELETTERV mérnökei és még nagyon sokan mások is. A romkert létrejöttében és kialakításában meghatározó szerepe volt Kertai László építésznek és dr. Módy György régésznek. 1981-ben egyébként a következő műemléki helyreállítási feladatok valósultak meg: a Nagytemplom melletti helyreállítás és romkert-kialakítás, a Nagytemplom külső és belső helyreállítása, a Péterfia utca 28. szám alatti egykori klasszicista városgazdaház helyreállítása (Medgyessy-múzeum), a Széchenyi utca 7. szám alatti műemlék lakóépület helyreállítása, a volt Angol Királynő szálló kávéházának és sörfőzőjének helyreállítása (Csokonai kávéház).

— S mik voltak a kudarcok?

— A tervezettnél kevesebb műemlékfelújítás valósult meg. Nem történt meg a Béke útja 11., illetve a 29-31. számú épület felújítása. A Hortobágy malom azzal fenyeget, hogy teljesen tönkremegy, mégsem történt hathatós intézkedés az állagmegóvásra. Nem történt előrelépés a teljesen leromlott Kistemplom és a Révész téri műemlékegyüttes helyreállításában sem. Leromlott állapotban vannak még a következő műemlékek: a Széchenyi u. 4. szám alatti lakóház, a Széchenyi u. 10. szám alatti lakóház, a Batthyány utca 26. szám alatti lakóház és cukrászda, a Béke útja 7. szám alatti épület, valamint a már említett két Béke útjai lakóház.

— Hogyan összegeznék az 1982-re szóló munkatervet?

— Elsődleges célunk Debrecen történeti belvárosának egységes műemléki védelme, a településfejlesztés és a műemlékvédelem szempontjainak összehangolása. Nagyon reméljük, hogy megvalósítjuk a műemléki dokumentációs tárat. Felülvizsgáljuk a műemléki jegyzéket a védendő épületek és együttesek körének kiterjesztése céljából. Közreműködünk a belvárosi utcaképek kialakításában. Konkrétabbá tesszük a figyelőszolgálatot, részt veszünk a városkép javításában, a kallódó értékek feltárásában. Fontos célunk a műemlékek környezeti védelmének kiterjesztéséhez szükséges tervi anyag megvalósítása. Elni fogunk az Országos Műemléki Felügyelőség által felajánlott támogatással, igyekszünk a kapcsolatot velük elmélyíteni. A jövőben is igényeljük mind a hivatalos szervek, mind a Debrecen szerető és féltő emberek támogatását.

B. E.

GRANDPIERRE
LAJOS:

Bűnügyi történet

Húsvéti locsolás

— Meg. De mielőtt megtette volna ajánlatát, elmart mellőlem mindenkit. Saját házunk van. Átlátam rajta. Kiadtam az útját.

— Tehát rá gyanakszik?
— Rá! — csattant a határozott válasz.
— Mi oka lehetett rá?
— Erre csak azt válaszolhatom, hogy Bodó Irén.
— Bodó Irén? — kérdezte feszülten Pásztor. — Mi-atta?

— Félre ne értsen! — emelte fel a hangját Ildikó. — Bozzai nem olyan férfi, aki egy nőért képes lenne bármit is elkövetni, vagy érte áldozatot hozni. Nem! Nem Irén miatt tette, hanem Irén vagyonáért. Örökségéért... Ismeri a házukat?
— Ismerem.
— A legszebb ház környékünkön. Irén egyetlen gyermek. Minden az övé lesz. A ház, a telek, a pénz, mert ez is van a takarékbán. En azért tudtam viszonylag könnyen megszabadulni tőle, mert közben megismerkedtem Irénnel. De bizonyos vagyok abban, hogy velem nem foglalkozott volna komolyan, ha nem lenne saját házunk.

— Mi a véleménye Irénről?
— Csinos, megnyerő, okos lány.
— Sokan udvarolnak neki?
— Gazdag is. Gondolhatja.
— Kacérkodik?
— Ezt nem mondanám. Magabiztos, fölényes.
— Bozzai őt is megkérte?
— Véletlenül tudom meg. El akarta venni Irént, de ő is átlátott rajta. Meg kell mondanom, Bozzai ügyes és

vonzó férfi, tud forgolódni. En is csaknem bedőltem neki.

— Csakugyan! Maga már huszonnégy éves, miért nem ment még férjhez?

— A válasz egyszerű: mert nem találtam még férjnek valót. Aki a kedvemre való lett volna, az foglalt... Ugyebár, nem emlékszik rám? Megfigyeltem, amikor ajtót nyitottam, úgy nézett rám, mint aki sohasem látott.

— Hát...

— Jól sejtettem. En azonban ráismertem. Jól emlékszem magára még kislány koromból. Maga olyan volt akkoriban is, mintha skatulyából húzták volna ki. Igen. Magas, felnőtt fiatalember volt, én meg alig tizenhat éves csitri... Mit mondjak? Megfordultak a lányok maga után. En is...

— Csakugyan? — mosolygott Pásztor melegen és büszkén.

Ildikó megérezte Pásztor simogató tekintetét.

— El ne bízza magát! Nem szoktam uraságotól levett ruhát viselni.

Pásztor nem felelt, ellenben gyönyörködött a lányban. Majd kiragadta magát kellemes gondolataiból.

— Tehát maga szerint Bozzai szúrhatta le Nyárádi Bélát?

— A három közül csak ő.

— Érttem... Vannak Bélának ellenségei?

— Nem tudok róliuk. Tudja, nagyon kedves és szerény fiatalember. Becsülöm. Ha nem lennék közeli rokonok, talán én...

— Érttem. Magától hova mentek?

— Keszű Mónikához.

— Kicsoda? Mi a foglalkozása?

— Hallja, nagyon feledékeny ember maga! — mondta Ildikó mosolygva. — Korombeli. Együtt nőttünk fel... Ismernie kell! Gondolkozzék!

— Régen elkerültem innen...

— Nem is csodálom — mosolygott Ildikó a szépségének tudatában levő nő meglepődöttségével. — Mónika szürke kis veréb volt mindig. A fiúk nem nagyon törődtek vele. Barna, alacsony, de formás. Hihetetlenül energikus... Amikor az az autóbusszerencsétlenség volt, ő szaladt el a mentőkért, mielőtt bárki is észbe kaphatott volna...

Pásztor előtt felködlött Mónika képe.

Hallottuk valahol

A személyzeti vezető így szól az állást keresőhöz:
 — Pillanatnyilag csak egy megüresedett állásom van, a fizetés 1200 márka, egy év múlva, azonban 3000 márkát kereshet.
 — Jól van, akkor jövőre újra jelentkezem — válaszol az állást kereső.

A szomszédasszony megkérdi:
 — Nos, hogy van a férje, Kalubkáné?
 — Mióta az orvos közölte vele, hogy sohasem dolgozhat újra, igazán jól érzi magát!

A hölgy így szól a banktisztviselőhöz:
 — Hajlandó volna nagy szívességet tenni nekem és felváltani ezt az 1000 márkás bankjegyet?
 A tisztviselő alaposan megvizsgálja, és kijelenti:
 — Sajnálom, ez a bankjegy hamis.
 — Természetesen, hiszen ezért kértem nagy szívességet öntől!

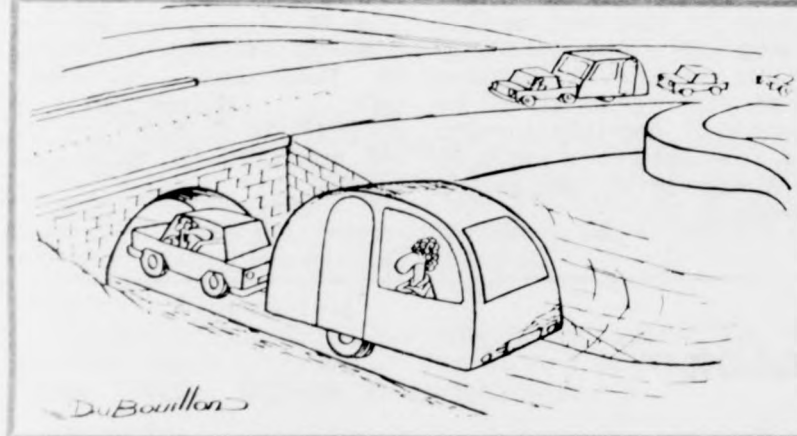
Az ügyvéd megkérdezi:
 — Miért akar elválni?
 Az asszony így válaszol:
 — Meguntam, hogy örökké egyedül legyek!

Mondja, tulajdonképpen mi történt a férjével? Hiszen egyáltalán nem lehet látni. Megint beteg?
 — Igen, sajnos, súlyos visszaesésről van szó.
 — Ó, ha valaki visszaeső, akkor mindig néhány hónappal többet varrnak a nyakába!

Karl így szól az egyik hivatali kollégájához:
 — Éppen az előtt láttam a barátnődet.
 — Melyiket?
 — Hát a szökét.
 — Melyik szökét?
 — Hát azt a rövid hajú szökét.
 — Melyiket?
 — Hát azt, amelyik szürke szemű, és keserű vonás van a szája körül.
 — O, hiszen az a feleségem!

A kis Peter dolgozatot ír a Családom származása témáról. Megkérdezi az anyjától, hogy jött a világra.
 — Engem a gólya hozott.
 — És engem?
 — Téged is a gólya hozott.
 — És a nagypapát?
 — A nagypapát is a gólya hozta.
 A kis Peter összevonja a szemöldökét, és ezt írja:
 „Családunkban már három nemzedék óta nem fordult elő normális születés.”

Két jegesmedve a Szaharába kerül.
 — Fene vigye, milyen csúszós itt! — kiált fel az egyik.
 — Honnan veszed? — csodálkozik a másik.
 — Hát nem látod, mennyi homokot szórta: ide?

Külföldi karikatúrák

JELIN-KASAJEV:

Szociológiai felmérés

Én és Igor a cirkuszban láttuk meg őt, s mint mondják, első látásra beleszerettünk. A nyolcadik sorban ült, s fentről jól láttuk gesztenyebarna haját és finom arcélét.

— Te, ez igen, ez egy klassz nő! — vakarta meg távcsövével a tarkóját Igor. — Hogy kellene megismerkedni vele?

— Menjünk oda hozzá a szünetben — javasoltam.

— Á, az nagyon nagy pinaszág lenne — haborodott fel Igor. — Csak úgy, ukmukfuk, minden indok nélkül odamenni egy ismeretlen nőhöz... Ez egészen alpári módszer...

— Már miért lenne alpári? — förmedtem rá. — A cirkuszban nincs helye kimerítésnek, merev udvariasságnak. Sőt ez a hely azért is kitűnő, ha tudni akarod, mert közvetlen, oldott hangulatot terem, feloldja a feszélyezettséget, a gátlásokat. Maradj, ahogy gondold, én megyek...

— Menjél, csak rajta! De figyelmeztetek, ez nagyon illetlen dolog!

Amint a légtornászok befejezték a számot, s a műsorvezető szünetet jelentett, kihúztam a zsebemből a tollat és a noteszt, s odamentem a gyönyörű, ismeretlen nőhöz.

— Bocsásson meg, kérem, miért szereti ön a cirkuszt? Mi a neve, foglalkozása?

A lány csodálkozva, megdöbbenve fordult felém.

— Elárulná, miért érdekli az magát?

— Tudja... — s komoly, elgondolkodó arcot vágtam — szociológus vagyok. Felmérést végzünk, többek közt vizsgáljuk a cirkusz nézőinek összetételét. Érdekel bennünket a nézők átlagéletkora, foglalkozása, címe és más adatai...

— Hm — mosolyodott el bizalmatlanul a nő. — És miért éppen velem kezdte?

— Nem egyedül vagyok, egy egész csoport végzi itt a felmérést — vágtam közbe fellekesedve —, s ezt a sort véletlenül rám bízták...

— Ki biza magára?

— A felmérés vezetője. Ott ül ni, látja? — S kezimmel a távolban alig látszó Igor felé mutattam.

— Hát ha egyszer így van — egyezett bele a nő —, akkor végezzék csak a munkájukat. De kezdje a sor elején, ne a közepén!

— Úgy gondolja? — kérdeztem zavartan.

— Igen — felelte határozottan —, úgy logikusabb, nem?

Ezek után nem maradt más, mint hogy a kérdezősködést a sor elején, a lépcső mellett ülő idős férfinél kezdem. Az úgy megörült nekem, mint társalgó partnernek, hogy öt percet etrabolt tőlem, s alig tudtam megszabadulni tőle.

A szomszédjándt kellett folytatnom.

— Szociológus vagyok — mutatkoztam be a fagylatozó hölgynek, aki a második szé-

ken ült. — Mi tetszett önnek legjobban a műsorból?

— Hát látja — kezdte elgondolkodva —, ha a bohóckodást vesszük, mint olyant...

— Értem... — szakítottam félbe. — Foglalkozása?

— Instruktorként dolgozom...

— Köszönöm szépen — bólintottam, s a következő nézőhöz mentem.

A lányig még sokan ültek. El se jutok hozzá a szünet végéig, medítáltam. A cirkuszművészetről — ki tudja miért — mindenki hosszán, részletesen nyilatkozott. Ki kellett valamit találnom. A hölgy mellett ülő vézna férfitől egyszerűen csak azt kérdeztem meg, hány óra. A szomszédját még rövidebben elintéztam, megkértem, húzza beljebb a lábát, hogy elférjek. Így már gyorsabban ment. Közben két üres hely tárogott; a következő nézőtől azt kérdeztem meg, hol van a büfé.

Már szinte a lány mellett voltam, amikor a szemem sarkából Igorra pillantottam, aki észrevehető igényességgel figyelte tevékeny-jutott volna észbe...

A két utolsó nézőtől megkérdeztem, mikor lesz vége az előadásnak, s hogy jutok el innen a Kolhoz térre. Néhány üres szék után végre a lány mellett álltam.

— Hát ide értem, s most már kérem az ön adatait.

— Rendben van — mosolyodott el —, akkor hát kérdezzen.

Már nyitottam a számot, de abban a pillanatban, teljesen érthetetlen módon otthagytam Igor. Meghajolt a lány előtt, s felelősséget, méltóságot sugárzó professzori kifejezéssel fordult felém:

— Sztjepanov, mindenkit megkérdezett ebben a sorban?

— Igen — feleltem zavartan —, majdnem mindenkit... Már csak a hölgy adatai hiányoznak.

— Hagyja csak — utasított vezetői tekintélyt hangsúlyozva. — Folytassa a kérdést a második sornál. A hölgygel majd én foglalkozom.

Csak ámultam-bámultam rá, és semmit nem tudtam kinyögni. A meglepetéstől és dühtől nem jött hang a torkomba.

— Na, gyerünk — sürgetett Igor, akiből csodák csodája, minden félenkség elszállt. — Gyorsabban, mindjárt vége a szünetnek.

Nagyot nyeltem, s magamban elátkozva az ilyen félenk, bátoratlan és pofátlan alakokat, elindultam, hogy folytassam a szociológiai felmérést. Sajnos, előbbi feltevésem beigazolódott. A cirkusz a legkímélettebb, leggátlásosabb embereket is feloldja, feszélyezetlenné, közvetlenné teszi...

Fordította: Györke Zoltán

Rang

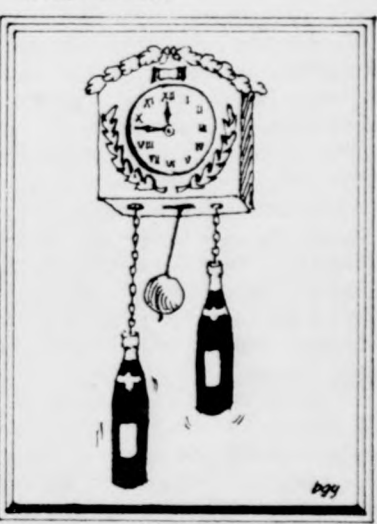
ALKOHOL-VARIÁCIÓK
 BODNÁR GYULA
 KARIKATÚRÁI

Kártevő

Konyakkendő

Nehezekék

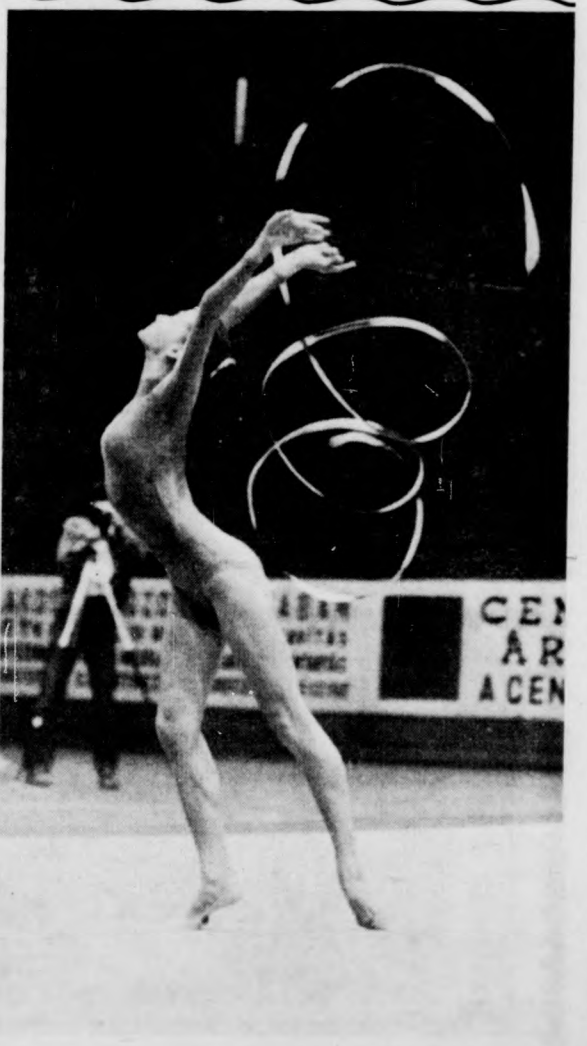
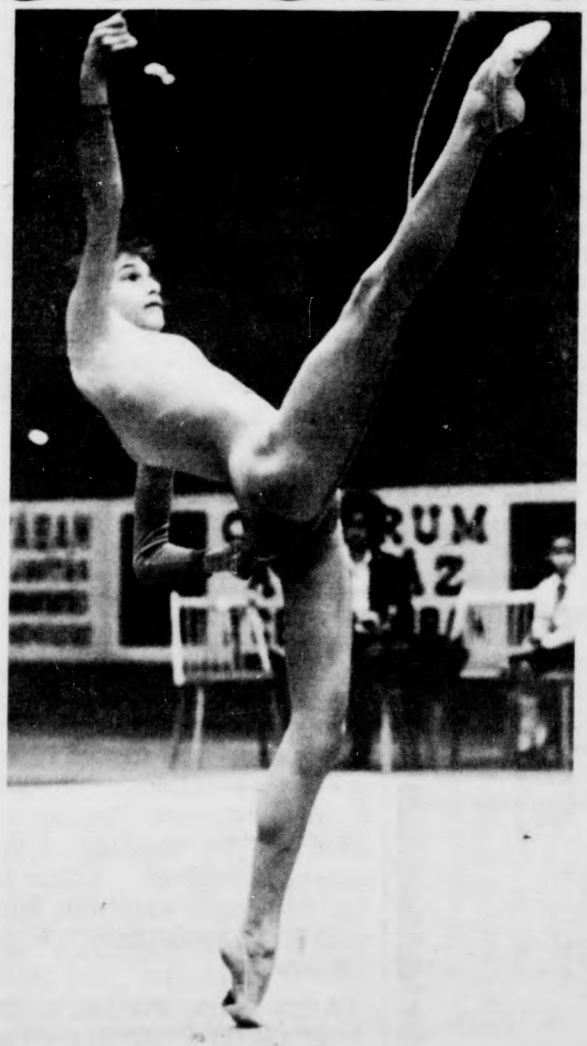

Túlméretezés

Világnézetben

MOZDULATOK

Akiről utcát neveztek el Debrecenben

Iryni János

A foszforos gyufa magyar feltalálója 1817-ben született a Bihar vármegyei Albison. Középiskoláit Debrecenben és Nagyváradon végezte. Bécsben Meisner Pál kémia-tanár tanítványa volt. Egy, az ólom-szuperoxidral dörzsölt kén meggyújtására irányuló sikeres kísérlet képezte tanulmányának alapötletét, melynek demonstrációi során 1836. december 18-án elkészítette az első szál biztonsági gyújtókat.

Jóllehet külföldön a 19. század elején már feltalálták — nagyjából a klórsavas nátriumot tartalmazó — tűzszerszámokat, ezek azonban sem kezdetlegességük és veszélyes voltuk, sem pedig előállítási módjuk és használhatóságuk tekintetében nem vetekedhettek a foszforos gyújtóval.

Romer István bécsi kereskedő felismerve az új találmány gyakorlati jelentőségét, az önzetlen feltaláló részére bevezetés fejében, 60 forintot ajánlott fel. Később Iryni maga is létesített Bécsben egy kis gyufagyárat. Majd 1840-ben Pesten egy nagyobb üzemmel rendezte be, amely a szabadságharc kitöréséig működött.

Iryni János tudományos műveket is írt. Magyarosította a vegytani elemek latin nevét. A mezőgazdasági géptan területén ő alkalmazta először a szántás-vetést-boronálást együttesen végző géppagregátumot. Számos eredeti találmányát, kémiai módszerrel is kísérletezett.

1849-ben Kossuth Lajos Irynit bízta meg a nagyváradi löpor- és ágyúgyár vezetésével. Jelentős szerep jutott neki a márciusi ifjúsági forradalomban is. A híres tizenkét pont szövegében részt vett. A szabadságharc leverése után öccsével, Józseffel együtt politikai fogászat szenvedett, a hírhedt „Újépület”-ben.

1866-ban megházasodott. Ifjúkor szerelmét, az özvegyesre jutott Baranyi Hermiánát vette nőül. Két gyermek született. 1868–72-ig „árvaszolga” volt. Utána Debrecenben vállalt magánhivatalnokoskodást.

Az emberiség művelődésfejlődése terén Iryniéknak az Eötvös Lorándokkal azonos kivételes szerepet jelölt ki a sors. A sarkvidék és a forróégő lakóinak egyaránt ő adta kezébe a mindenütt használható, égő tűzgyújtó szerkezetét, melynek lángjával megajándékozta a világot. Ezzel nevét örökre bevészte a magyar nemzet nagy feltalálói sorába.

Találmányát egy nap hiján 59 évvel követően 1895. decemberében hunyt el. A Hajdú megyei Vértés községben nyugszik. Sírköve a községi diaktólthon udvarára került. Iryni-émlékszóba és -szobor állításának terve vár megvalósításra. Teljesedjenek be a költő ide illő szavai: „A lelkes eljárás ősei sírjához, — S gyújtó régi fényét új szöveteket.” Leszármazott rokonai élnek. „Iryni János életéről” film készült a hetvenes években.

Az Iryni utca a Wesselényi és a Budai Ézsaiás utcák között fekszik. Rajta a róla elnevezett Élelmiszer-ipari Szakközépiskolával és Szakmunkásképző Intézettel.

Dr. Bornyi József

AZ ORVOS TANÁCSA:

A szürkehályogról

Az ember legfontosabb érzékszerve a szem. A körülöttünk zajló világ ingereinek továbbítása az agy felé jól működő kétszemes látással lehetséges. Ezért nagy tragédia az, ha valaki látását elveszti, s nem érzékelheti a körülötte levő mozgást, nem látja azt a színvilágot, ami körülvesz bennünket. Látószervünk épségének védelme, betegségeinek felismerése és szakszerű gyógyítása igen fontos feladat. A szem betegségei között gyakori a szürkehályog; az az állapot, amikor a szem belsejében levő szemlencse részben vagy egészben elzavarosodik, elveszti átlátszóságát. A lencsében képződő homályok árnyékokat vetnek az ideghártyára, amit a beteg nézőkor sötét pontok, foltok, vonalak képeiben vesz észre. Ezenkívül elszórt zavarosság ún. ködös vagy fátyolos látást okoz, a betegben az az érzés támad, mintha füstön-ködön nézne keresztül. Ha a homály képződése a lencse közepén képződik, akkor a látás viszonylag hamarabb romlik. Napról napra, amikor szűkebb a pupilla (szembogár) ezek a betegek sokkal rosszabbul látnak, mint amikor gyéresebb a világitás, s a pupilla megnagyobbul. Sötétben a látás valamelyest megjavul.

Ennek ellentéte az az állapot, amikor a lencse szélében kezdődő köros elváltozások csak akkor okoznak látászavart, amikor a pupilla megnagyobbul. Ezért a betegek napról napra látásukat egyre inkább elveszítik, de szürkehályogkor vagy gyér megvilágításkor igen rosszul látnak.

A hályog kifejlődése során a tárgylátás teljesen megromlik, esetenként csak a szem előtt mozogott tárgyakat veszi észre a beteg. Ilyenkor a hályog teljesen kifejlődött, megérett, a beteg egyedül már csak nehezen tud közlekedni, tájékozódni, különösen a számára ismeretlen környezetben. A szürkehályog lehet veleszületett, fiatalkori, de a leggyakoribb az idős korban. Kialakulhat szemsérülés után, sugárzás, hő hatására stb., de más betegségek kísérője, szövődésnyel is lehet (pl. cukorbetegség).

A lencse teljes elszürkülésig terjedő idő nagyon változó. Ez az időtartam lehet néhány hét, de az esetek nagy részében évekig is húzódhat, amely alatt fájdalom soha nem jelentkezik, de a látás megállíthatatlanul romlik.

A szürkehályog operálása a mai modern sebészeti eszközökkel csak pár percet beavatkozás, tökéletes helyi érzéstelenítéssel. Abban az esetben, ha a betegnek a szürkehályog kifejlődése előtt jó látása volt, és a szemben egyéb károsodás nincs, a

műtét után hat héttel — amikor végleges szemüveget kap — újra tökéletes látás érhető el. A munkaképes korú operált beteg műtét után újra betöltheti eredeti munkakörét. Természetesen szükségessé az orvosi korlátozások, amelyek a késői komplikációkat előzik meg. Otthon és a munkahelyen tartózkodni kell a nehéz fizikai munkától, emeléstől, hogy a jó látás megmaradjon.

A vakságnak még most is elég nagy százalékban egyes hazai statisztikák szerint 15–20 százalékban a szürkehályog az oka. Ez nagymértékben csökkenthető lenne, ha a sok idős ember — ki szürkehályog miatt még magát is nehezen tudja ellátni — nem tartózkodna a műtétől, amely a látásukat adja vissza.

Az idős embert ellátó családtagoknak, hozzátartozóknak is az a feladata, hogy biztassa, bátorítsa a beteget a műtetre. Az „életet az éveknek” híres mondás a legteljesebb mértékben vonatkozik erre a helyzetre is.

Elképzeltethetnénk más az idős ember viszonyát a külvilághoz, családjához, önmagához a műtét előtt és után. Olyan műtétről van szó, amely mint említettük, viszonylag rövid ideig tart, helyi érzéstelenítésben végzik, tehát nem kell tartani az alattas veszélyeitől sem.

KERESZTREJTVE

JANUÁR

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15							16		17				
18			19					20		21			
		22		23							24		
25	26		27		28				29		30		
31				32		33			34		35		
36					37		38	39					40
41			42			43					44		
		45						46			47		
	48						49	50		51			
52						53			54		55		
56			57		58					59			
60		61		62		63				64		65	
66					67		68					69	
70								71					

VIZSZINTES: 1. Az állatöv tizenegyedik csillagképe, közepén helyezkedik el Földünk januárban. 8. Autóbiztonsági berendezéséből nélkülözhetetlen a fék. 15. Becézett férfinév. 17. Pengés népi hangszer. 18. Mérétegyeség-rendszer. 19. Kicsépelet gabona szára. 21. Hazánkban ennyi óra a januári napsütés sokévi átlaga. 23. Elem hullajt. 24. Szovjet repülőgéptípus betűjele. 25. Név. 28. Burgonyafajta. 30. Fontos táplálék. 31. Távolkeleti félsziget. 33. Személyes névmás. 34. Nyomás. 36. Dugonics András regénye. 38. Analízis. 41. Szolmizációs hang. 42. Ajándékgyűjtő népszokás, amely vízkereszthez (január 6.) is kötődik. 44. Indulatsz. 45. Fényképező-gép része. 46. Mellém áll. 48. Újévkor többen ünneplik névnapjukat, közöttük e régi magyar név viselői. 49. Durva megszólítás. 51. Légiesen könnyed. 52. Tatami egyenmű betű. 53. Vízimadár. 55. Község Fejér megyében. 56. Ehség. 58. Az elejétől és a végétől egyenlő távolságra levő hely. 60. Görögkeleti férfiközlő. 63. Meg nem nevezett dolog. 65. Kiejtett betű. 66. Neves csészázóvak jégkorongozó. 68. Nekilodul. 70. Folyadékalkalysított anyagok. 71. ...-napjár; a ma is érvényben levő időszerűségi rendszer.

FÜGGŐLEGES: 1. Maratizenegyedik csillagképe, közepén helyezkedik el Földünk januárban. 8. Autóbiztonsági berendezéséből nélkülözhetetlen a fék. 15. Becézett férfinév. 17. Pengés népi hangszer. 18. Mérétegyeség-rendszer. 19. Kicsépelet gabona szára. 21. Hazánkban ennyi óra a januári napsütés sokévi átlaga. 23. Elem hullajt. 24. Szovjet repülőgéptípus betűjele. 25. Név. 28. Burgonyafajta. 30. Fontos táplálék. 31. Távolkeleti félsziget. 33. Személyes névmás. 34. Nyomás. 36. Dugonics András regénye. 38. Analízis. 41. Szolmizációs hang. 42. Ajándékgyűjtő népszokás, amely vízkereszthez (január 6.) is kötődik. 44. Indulatsz. 45. Fényképező-gép része. 46. Mellém áll. 48. Újévkor többen ünneplik névnapjukat, közöttük e régi magyar név viselői. 49. Durva megszólítás. 51. Légiesen könnyed. 52. Tatami egyenmű betű. 53. Vízimadár. 55. Község Fejér megyében. 56. Ehség. 58. Az elejétől és a végétől egyenlő távolságra levő hely. 60. Görögkeleti férfiközlő. 63. Meg nem nevezett dolog. 65. Kiejtett betű. 66. Neves csészázóvak jégkorongozó. 68. Nekilodul. 70. Folyadékalkalysított anyagok. 71. ...-napjár; a ma is érvényben levő időszerűségi rendszer.

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

SPORT

Kemény az idei tél, a szokatlanul tartósabb a hideg. Sokan sportolnak havon és jégen. Bélyegeket is hirt adnak nagyszerű versenyekről. Beszámoltunk arról, hogy az alpesi sívilágban az Ausztria, a rendező ország 4 schilling névértékű bélyeggel örökíti meg. Februárban Norvégiában gyűlnek össze világ bajnokságra a siugrók és futók, hogy hatalmas teljesítményt biztosító sáncok és izgalmas terepen merjék össze tudásukat. A norvég posta bélyegpárt bocsát ki, amelyen botokat, illetve léceket ábrázolnak. Nemesen egyszerűek a bélyegrajzok, díszesebbek a bélyegzők, amelyek a világbajnokság egyes versenyait mutatják be. Márciusban Koppenhágán ad otthont a korcsolyázók és a jégtáncosok világbajnokságának. A dán posta két koronás bélyegén versenyző nőket ábrázol. A bélyeg a valóságot tükrözi, fénykép alapján készítették. A kis országban 17 pályán egész éven át gyakorolhatnak a korcsolyázók, ennek ellenére az odaseregülő mintegy 150 versenyző között a hazait nagy sikerre nem számíthatnak.

A sportfővárosok a teli idején közepén is a forró spanyol földre gondolnak, ahol majd a labdarúgó-világbajnokság csatáiban győnyörködhetnek. Erről nemcsak néhány ország egy-egy címlete, hanem majd mindenütt a világon megemlékeznek, ahol bélyeget adnak ki. Már oda kell figyelni, mert a rendező ország (sőt néhány másik is) népszerűsítő kiadványait megjelentette. Még olyan viszonylag konzervatív és a sporttól elég távol

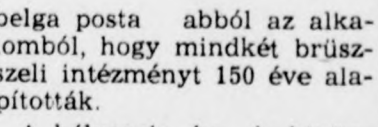
eső ország, mint Liechtenstein is, már néhány hét múlva forgalomba hozza labdarúgó-sorozatát.

TBC

Hazánkban régebben a legtöbb életet a tüdőbaj oltotta ki. 100 esztendeje a berlini egészségügyi hivatalban dolgozó Robert Koch felfedezte a kórokozó baktériumot. Tévénységéért 1905-ben elnyerte az orvosi Nobel-díjat. A kórokozó felismerése következtében fejlődtek ki azok az orvosi eljárások, gyógyszerek, amelyek eredményeképpen ez a betegség már gyógyítható. Az NSZK postája az íróasztalánál olvastó tudóst mutatja be 50 pfennig névértékű bélyegen. A tüdőbaj kórokozója felismerésének jubileuma alkalmából a Magyar Posta is megörökíti 2 forintos bélyegen a tudóst.

ÚJDONSÁGOK

A Magyar Posta februárban a szakszervezeti világszövetség Havannában rendezendő kongresszusa alkalmából 2 forint névértékű bélyeget bocsát ki. Dózsa György parasztelképét 1514-ben verték le. Ebben az időszakban a föld népe Európa-szerte mozgolódott. Liechtenstein bélyege a hazai, a tiroli, a sváb- és frankföldi lakosság 1525. évi megmozdulásáról és a tragikus végről ad számot. A történelmet idéző sorozat másik tagja 1396-ra emlékezik, amikor a mai nagyhercegség területét közvetlenül a császár kormányzása alá rendelték. Az igazságszolgáltatás palota régi épületét és a királyi zenéde homlokzatát mutatja be, a

belga posta abból az alkalomból, hogy mindkét brüsszeli intézményt 150 éve alapították.

AUTÓSOK—MOTOROSOK

Az autóipar a rokkantakért

A múlt évi nagy kampány, amelyet az Egészségügyi Világszervezet hirdetett meg a rokkantak és mozgássérültek érdekében, remélhetően nem ér véget. A hírvivők hírt arról, hogy hol, ki és mit tett a mozgássérültek életének könnyítéséért.

Az egyik legfőbb gondjuk a mozgássérülteknek a közlekedés. Eddig sem a jó szándék hiánya volt az oka, hogy nehézkesen oldódik meg a mozgássérültek közlekedése, hanem az a sok összetett probléma, amely ezzel jár. Az átlagos autókat természetesen átlagos termetű emberek számára tervezik, testi fogyatékosok viszont rendkívül sokféle van, és ezek mind eltérő konstrukciós feladatokat jelentenek. Az egyedi feladat megoldása drágítja az amúgy sem olcsó szerkezeteket, és ez sok rászorult kizár a különleges autók megvásárlói közül.

A kézi kapcsolású sebességváltóval felszerelt autók vezetésében mind a négy végtagra szükség van, ha viszont automata tengelykapcsolót alkalmaznak, az egyik láb munkája felszabadul. Lényegében ezt „tudja” az NDK gyártmányú Hycomat Trabant, sőt kézi gázzszabályozóval és fékkarral kiegészítve ezek csak kézzel is vezethetők. Harmadik elnevezéssel, önműködő tengelykapcsolóval felszerelt Skodák is futnak, ezek a szívócső depresszióját felhasználó membránnal működnek. Akkor old ki a tengelykapcsoló, ha a gázpédál felengedik, és megérintik az elektromos érintkezővel ellátott váltókart.

A kis Polski Fiatban is többféle rendszert dolgoztak ki a rokkant vezetők számára. Az egyik lehetőség, hogy a kormány mellett

elhelyezett kombinált karra bízzák a pedálok funkcióit: a kar lefelé fordítására, a tengelykapcsoló benyomására gázt lehet adni. A másik lehetőség azoknak a használatára készült, akiknek mindkét lábuk alkalmas a vezetésre, de az egyik kezük vagy karjuk nem. A volánra forgatógombot szereltek, és a kapcsolókat az egyik oldalon helyezték el.

A nagy tőkés cégeket is foglalkoztatja a mozgássérültek autózétsége. A Toyota gyár Japánban két típust, a Corollát és a Sprintert alakította át mozgássérült vezetők számára. A vezető a kormány mellett karral gyorsít vagy lassít. Egyes típusoknál a bal lábhoz is szerelnek gázpédált.

Képzünk: a japán gyár új rokkantkocsiján a kormány és a kapcsolók elhelyezése látható.

OTTHON - CSALÁD - OTTHON

Nyáron sportosan

Hogy miben járunk a nyáron, azt már rég eldöntötték a divattervezők, a gyárak és a kereskedelem. Abban mindannyian megállapodtak, hogy 1982 nyarán többféle stílus urálja majd a női divatot, alkalmazkodva viselője ízléséhez, korához, pénztárcájához és természetesen az alkalomhoz. Divatos lesz a húzott, bő parasztszoknyás, buggyos inges falusi stílus. A fodros, csipkés, romantikus viselet. A csikos, matrózgalléros tengerészstílus csakúgy, mint a 30-as évek stílusában készült összeállítások. De mindenképpen és előtt a sportos stílus, amely praktikus és tetszetős, variálható, és máris kedvelt fiatalok és idősebbek körében.

A sportos öltözékek alapanyaga a vászon, a pamut, a vízhatlan fényes anyagok, a krepp és a frottír. Színeiben az élénk, napsütötte színeket részesíti előnyben ez a stílus, és a szokatlan, egzotikus színek társítását. Például a borvörösöt a sötétzöldekkel, a zölddel és a narancssal. Vagy a szilvakékkel a napsárgával és a tengerészkekkel, a narancsot fehérrel, ekrével és feketevel.

Formában a kényelmes, valóban sporthoz, kiránduláshoz használható elemek jelennek meg. A nadrág lehet hosszú vagy rövid, szafarisort vagy halásznadrág, buggyos vagy kalózfazonú. A felsőrészek bővek, lezserék. Egymás fölé, alá vehetők. A trikóra blúz, a blúzra melény, kiskabát. Valamennyi blúz és kabátféle tele van zsebekkel, tűzésszel, paszpólokkal. A hosszúságok is igen változatosak. A kiskabát alól kilóghat a blúz a melény eltakarhatja a oermuda szarát.

Képeinken a Magyar Divattintézet néhány sportos összeállítását mutatjuk be.

Napsárga vászonblouzon, vízhatlan sportkabát és fehér vászonnadrág a vitorlások öltözeté

Bő, egybeszabott sportoverall — borvörös, szilvakék, barna, narancs kockás kreppanyagból

Zsugorított krepp bőszárú nadrág, nagy rátett zsebbel. Frottírral bélelt vászonnadrágkával, az öltözék formája keleti hatást idéz

Vászonnal kombinált vízhatlan blouzon, fehér nadrággal, tengerészstílusú kiegészítővel

Mit egyen a baba?

Ez a kismamák nagy gondja, amely a baba három-hónapos kora után jelentkezik. Az újszülött és a fiatal csecsemő számára az anyatej a legideálisabb táplálék! Biztosítja mindazokat a tápanyagokat (fehérjét, szénhidrátot, zsírt), melyek a baba zavartalan fejlődéséhez szükségesek. Ezek mellett az anyatejben védőanyagok, ún. immunfehérjék is vannak, melyek védik a babát a fertőző betegségekkel szemben.

Ha a csecsemőnek nem elegendő az anyatej, vagy elapad egy idő után, akkor mesterséges táplálásra kell áttérni. Erre legalkalmasabb a tápszer, mely hasonló az anyatejhez. Háromhónapos korig a „Robébi A” tápszert adjuk a babának, 4,5 kg-os testsúlyig fedezi a kicsi tápanyagszükségletét. A „Robébi B”-t négyhónapos, illetve a 4,5—5 kg-os testsúlyt elérő csecsemő kaphatja. A „Robolac”-ot koraszülötteknek vagy három kilónál könnyebb súlyú csecsemőknek adhatjuk. A tápszerek a D-vitaminon kívül a szükséges vitaminokat is tartalmazzák. D-vitamint az orvos utasítása szerint adagoljuk. Az importból származó Linolac-tápszerben — amelyet az első 3—4 hónapban adhatunk — D-vitamin is van, ezért a csecsemő D-vitaminadagját a felére kell lecsökkenteni. A tápszerek dobozain levő utasításokat pontosan be kell tartani. A tápszereket mindig steril vízzel kell felhígítani.

Három hónapos kortól adhatunk a babának bébiétel-konzerveket, amelyek előnyei: megkönnyítik a kismama munkáját, hiszen szükség a nyersanyagok beszerzésére és feldolgozására; alkalmazásuk higiénikus, ezt a steril gyártási körülmények, a gondos ellenőrzés biztosítja; gyorsan elkészíthetők, nem kell főzni, csak a forrásban levő vízben, lezárt állapotban melegíteni; a felmelegítés után izlés szerint ízesíthetők (cukorral, sajttal stb.); tartalmazzák mindazokat a fontos vitaminokat, ásványi sókat és tápanyagokat, melyek a csecsemő fejlődéséhez szükségesek; hosszú ideig romlás veszélye nélkül tárolhatók; felhasználásukkal változatos étrendet alakíthatunk ki; az elkészítés során megőrzik a növények természetes tápanyagait, vitaminjait.

A bébiételek között a kecskeméti konzervek ötleten, eltérő színű zárókupakkal kerülnek forgalomba. A háromhónaposoknak a piros, az öthónaposoknak a zöld, a tizenöt hónaposoknak a kék színű termék való. Háromhónapos csecsemőknek kapható sárgarépa-püré, paradicsompüré, burgonyapüré, vegyes zöldségpüré, zöldborsópüré, zöldbabpüré, sütőtökpüré. Öthónapos babák részére is nagy a választék (zöldborsópüré sertésmájjal, zöldborsópüré marhahússal, vegyes zöldségpüré marhahússal, paradicsompüré burgonyával, sertésmájjal, paradicsompüré csirkehússal, vegyes zöldségpüré sertésmájjal, vegyes zöldségpüré csirkehússal, zöldbabpüré csirkehússal, paradicsompüré burgonyával, marhahússal. Nyolchónapos kortól adhatók az importból származó Diépal, Blédina bébiételek (marhahús zöldséggel, csirkehús zöldséggel, borjú- és csirkehús zöldséggel, zöldség velővel, borjúmáj zöldséggel). A közelmúltban por alakú import bébiételeket is találtak az üzletek polcain. Az NSZK-ból származik az Aponti pelyhes állományú termék (narancsos, ananászos, csokoládés), francia import a Blédina cég termékcsaládjá (sárgarépa, vegyes zöldség, teljes gyümölcspehely). Az NSZK-ból importált Aurora bébiételek alapanyaga részben gyümölcs, részben egyéb dúsítóanyag. Jelentős mértékben tartalmaznak vitaminokat és ásványi sókat is. Háromhónapos kortól adható a csokoládés darapelyhes, teljes-mézés pehely, almás darapelyhes, banánpehely kétszersülttel, mézes darapelyhes, narancsos kétszersültpehely, gyümölcsös tejpehely, marcipánpehely.

Fási Katalin

Vitaminkoktélók

Most van a narancs szezonja. Igen izletes a vérbelű narancs.

TOJÁSSAL (2 személynek)
Nyomjuk ki 4 vérbelű narancs levét. 1 tojás sárgáját, 2 evőkanál cukrot és a kinyomott narancsok levét tegyük turmixgépjébe és turmixoljuk. Majd öntsük poharakba. A tojásfehérjét 1 kávéskanál porcukorral verjük fel, és tegyük a poharak tetejére egy-egy habfelhőcskét.

TEJJELE (2 személynek)
Tegyük turmixgépjébe 1 kis üveg sárgabarackbefőtét, 2 evőkanál mézet turmixgépjébe. Turmixoljuk és öntsük poharakba. Tetejére szórjunk kevés kakaóport.

APERITIF
Tegyük turmixgépjébe 1 kis üveg sárgabarack-befőtét, 2 citrom levét és turmixoljuk. Öntsük poharakba, csak a pohár feléig, és öntsünk hozzá száraz pezsgót.

GRAPE FRUIT-SALÁTA
Hozzávalók 6 személynek: 8 db grape fruit, 3 evőkanál cukor, 2 dl tejszín, 2 tojásfehérje.
A grape fruitokat meghámozzuk, és a gerezdeket óvatosan kivágjuk, a hajtól megtisztítjuk. Leszórjuk cukorral, és letakarva hűvös helyre tesszük. Tálalás előtt felverjük a tejszínt és a tojásfehérjét, óvatosan összekeverjük. A grape fruitot 8 pohárba elosztjuk, és tetejére rátesszük a habot.

Volt egyszer egy sarga csőrű pici feketerigó. Jókendő kis madárka volt ez a rigó, naphosszat csak füttyülgett a fa tetején. Ha sütött a nap, azért, ha meg beborult, azért. Fújta reggel, fújta alkonyatkor, csak éjszaka pihent egy kicsit.
— Ityütyü-ityütyü tyütyü-tyü! — énekelte.
Szívesen hallgatták az al-latok, csak a pulyka berzenkedett, mert nem értette a nótát.
— Mit mondasz, te feketerigó? — kérdezte egyszer.
— Hát nem halod? Ityütyü-tyü-tyü — felelte a kis-rigó.
— Aha — mondta a pulyka —, értem már. Ezt én is tudom.
— Ha tudod, akkor füttyülj el te is!
Megállt a pulyka az udvar

SZENTE VARGA MÁRIA:

PULYKANÓTA

közepén, jól teleszívta magát levegővel.
— Guruburu-buruburu! — mondta. — Na, mit szolisz hozzá?
— Tyütyütyü-tyütyütyü — nevetett a rigó. — Nem nagyon hasonlít az én nótámhoz.
— Azért nem hasonlít, mert neked rigó a neved, az enyém meg pulyka. Mostantól kezdve engem is rigónak hívnak. Hallgasd csak meg a füttyömet!
Kidüllesztette a szemét, jól nekirugaszkodott megint és rákezdte:
— Buruburu-duruburu!
— Ez sem hasonlít az én nótámra, tyü-ityü! — mondta a rigó.

FUCSKÓ MIKLÓS:

Szomorkodó

(Adándi gyermekjátékra)

„Egy kis leány gyöngyöt fűz
Ég a szeme, mint a tűz
Ha az enyém úgy égne
Száz forintot megérne.”

Egy kis csikó nyihaház
Zeng tőle a csidaház
Ha a hangom úgy zengne
Minden kislány szeretne.

Egy kis béka berekedt
Bánatosan brekegett
Ha én is úgy brekegnék
Jaj, de magamban lennék.

Elutaznék más országba
De a jegynek sok az ára
Ha a kezem szárnyná válna
Ingyen mennék Afrikába.

Harmadik korosztály — rózsaszínben

Café-tabac a Boulevard Saint-Michelen. Itt várom ismerősömet a délutáni forgatagban. Megjelenése is meglepetés. Bármennyire is erőlködöm elfojtani, arcokra is kiül. Udvariasság tőlem, de ismerősöm franciás könnyedséggel teszi túl magát rajta, sőt megérti, mert sokat járt hazánkban, és tudja, hogy egy magakorabeli hatvanas hölgy rózsaszínben, sőt talpig rózsaszínben, Budapestten kevésbé elképzelhető...

Eppen ezért ő kezdi — nem a kimagyarazkodást, hanem — a magyarázatot. Természetesen majd minden országban törvénytelen egyenlő hagyomány, hogy bizonyos korhatáron túl már csak a sötét színek illenek, a szürke, a barna, a fekete. A világ, a felfogás, a nemzedékek helye, szerepe azonban

változott: az ötven-hatvan éves vagy azon felüli korosztály ne jegyezze el magát a visszavonulás szomorú színeivel. Ha kötelező is számukra jobban odafigyelni apróságokra, amelyeket korábban figyelmen kívül hagyhattak, ne változtasson radikálisan öltözködésén. Ne hordjon fekete, amely csupán kihangsúlyozza korát, és komorságot kölcsönöz. Inkább enyhítse színes gallérral, sallal, vagy több soros, világos színű gyöngyvel. Kerülje a barna, a szürke, a bordó színeket, amelyek fakóvá teszik az arcot, mint ahogyan kerülnie kell a túlságosan csillogó erős színeket is. A világos és pasztellszínek a legelőnyösebbek. A rózsaszín, a kek világos árnyalatai, a sárga (kivéve a citromszín), a világoszöld, a türkiz. Természetesen az egyéniség és a hajszínt figyelembevételevel.

Megint beszaladt a kamrába, kihozott onnan egy hosszú létrát. Nektámasztotta a fa törzsének és felmászott a fára, a fa legtetejére.

— Hallgass csak ide. Guruburu-buruburu —, guruburu-bururu! — kiabálta. — Ugye, milyen szép?

Nevetett a pulykanótán a rigó, még a szárnyait is csapkodta nevetésben.

— Ityütyü-ityütyü... bizony most sem hasonlít!

Méregbe gurult a pulyka, mérgében ő is csapkodni kezdett a szárnyával, ahogy a rigótól látta. Lomha, nagy teste alatt akkor hirtelen nagyot recscent a vékony ág és zsupsz! — a pulyka le-pottyant a földre.

Ott sétálgat azóta is az udvaron le-föl és csak azt hajtogatja ádázul:

— Guruburu-duruburu, gururu-bururu!

lasztani, vagy ezüstös gesztenye, világos mahagóni, vöröses szőkés színeket. Nem szabad azonban feketére, sötétbarnára, lángoló vörösvárra világos szökegére áttérni. Az árnyalatokat legjobb minden festésnél addig variálni, amíg valaki megtalálja az egyéniségéhez legjobban illőt. Amíg nem döntöttünk, és a hajban már megválnak az ősz szálak, azaz „mákos”, addig legcélszerűbb a hajszínező sampon használatát, amely fakóvá teszi az egyébként csillogó ősz szálakat. A már fehér hajszínnel mindenképpen kerülni kell a teljesen természetellenes kék, mályva vagy rózsaszín festést. Ha már mindenképpen mesterségesen színt választ valaki, akkor inkább az ezüst, a mézszínű és a fehér hatású szöke a legmegfelelőbb.

Beszélni kell a kifestésről is. Természetesen új arcfestő színeket kell keresni. Elsősorban a rózsaszín ajánlott. A sötétvörös, a narancspiros, a sötétbarna és főleg a fekete árnyalatok agresszív vonásokat kölcsönöznek. Kevés póder szabad használni, mert a bőr már szárazabb, és a póder könnyen megcsomósodik. Inkább a homlokra, az orra és állra tegyünk fel keveset. A szemhéjak kikészítésénél az írisz, az égyszín-kék, a levendula, a gyöngyhámszürke, a javasolt szemöldök, a szemkontúr és a szempilla festéséhez a világosharna. Az ajkak festéséhez a rózsaszínes-piros, a korallpiros megfelel ugyan, de a most divatos csillogó fénylő változatokat kerülni kell. Kívánatos, hogy az arc kikészítésére alkalmazott lágy színekkel összhangban legyen a körömlakk színe is.

R. Szepessy Ilona

HÁZ

Eladó a belvárosban igényesnek 3 szoba-hal-

Eladó vagy Burgúndia utca környéki 1 + 1 fél szobás lakásra jelentkezők

Eladó 2 szoba-étkezős, OTP-társasház, szükség esetén garázzsal együtt.

Elcserelem fűrdőszobás kis családi házamat 300 négyzetfölddel

Háromszobás családi ház, garázs + különálló szoba-konyha-száj.

Eladó 500 kvadrát vegyes szobák, közművel, megosztva is, termő egy-

Eladó vagy kiadó Pacon 900 négyzetföld föld kizárva, megosztva is.

1300 négyzetföld kert eladó, vagy bére, felesbe kiadó, mezőgazdasági gé-

Eladó 500 kvadrát vegyes szobák, közművel, megosztva is, termő egy-

Eladó vagy kiadó Pacon 900 négyzetföld föld kizárva, megosztva is.

Eladó 500 kvadrát vegyes szobák, közművel, megosztva is, termő egy-

Eladó vagy kiadó Pacon 900 négyzetföld föld kizárva, megosztva is.

Eladó 500 kvadrát vegyes szobák, közművel, megosztva is, termő egy-

Eladó vagy kiadó Pacon 900 négyzetföld föld kizárva, megosztva is.

Eladó 500 kvadrát vegyes szobák, közművel, megosztva is, termő egy-

Eladó vagy kiadó Pacon 900 négyzetföld föld kizárva, megosztva is.

APRÓHIRDETÉSEK

JÁRMŰ

Fiat Sport Coupe olcsón eladó, munkanapon 16 órától. Létai út 32.

601 Trabant olcsón eladó, munkanapon 16 órától Létai út 32. sz.

Fiat 127 személygépkocsi eladó. Debrecen, Iglic u. 15.

Eladó MZ 250-es, keveset használt oldalkocsis motorkecskék. Eötvös u. 4.

Skoda S-100-hoz új, 5 db rádió gumiköpeny társával.

UF rendszámú Skoda S-100-as eladó. Erdek-lódi szombaton egész nap.

30 éves elvált nő korában hozzá illő, intelligens diplomás férfi ismeretségi

50 éves elvált nő korában hozzá illő, intelligens diplomás férfi ismeretségi

Mindentelre szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 15. Telefon: 20-019.

Eladó reklám, műbőr heverő, kombinált szekrény, konyhabútor. Mozdony u. 10.

Fűrészpap, táptároló, vasipari gépek vétele és eladása. Arany János u. 15.

30 db fiatal vendéglátásos fiúknak, 2 db vendéglátásos nőnek, 2 db bikaborjóló eladó. Hajdúbörzsony, Pásztor u. 9.

Naposcsibe bő fajtávasztással a legolcsóbban kapható és legvezetőbb. Nagyteljes vásárlóknak árkedezményt adok.

AFESZ-ek jelentkezését is fogadjuk. Józsa, Mörizs Zs. u. 45. Debrecen, Jerikó u. 14. fszt. 4.

EGYÉB

Pvc-, szőnyegpadló-ra-gasztást, parkettcsiszolást azonnalra vállalok.

Gázvezető töltése, sziveltetés, javítása. Alkalmaz. Jelentkezés telefonon 8-17-ig, Bathányi u. 1.

Bélyeggyűjteményt, régi levelezőlapokat, tábori postát veszek. „Bélyeg” jellegre a kiadóra.

Újszerű állapotban NDK iker mélykocsi eladó. Háman Kató út 71/B VII-78.

Menyasszonyruha-készítés, szőnyeg, kiegészítők. Legszebb Burda-művel, hímezzel, orgánzával. Viola u. 4. Honvéd utcából.

HÁZASSÁG

50 éves elvált nő korában hozzá illő, intelligens diplomás férfi ismeretségi

50 éves elvált nő korában hozzá illő, intelligens diplomás férfi ismeretségi

Mindentelre szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 15. Telefon: 20-019.

Eladó reklám, műbőr heverő, kombinált szekrény, konyhabútor. Mozdony u. 10.

Fűrészpap, táptároló, vasipari gépek vétele és eladása. Arany János u. 15.

30 db fiatal vendéglátásos fiúknak, 2 db vendéglátásos nőnek, 2 db bikaborjóló eladó. Hajdúbörzsony, Pásztor u. 9.

Naposcsibe bő fajtávasztással a legolcsóbban kapható és legvezetőbb. Nagyteljes vásárlóknak árkedezményt adok.

AFESZ-ek jelentkezését is fogadjuk. Józsa, Mörizs Zs. u. 45. Debrecen, Jerikó u. 14. fszt. 4.

BÚTOR

Mindentelre szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 15. Telefon: 20-019.

Eladó reklám, műbőr heverő, kombinált szekrény, konyhabútor. Mozdony u. 10.

Fűrészpap, táptároló, vasipari gépek vétele és eladása. Arany János u. 15.

30 db fiatal vendéglátásos fiúknak, 2 db vendéglátásos nőnek, 2 db bikaborjóló eladó. Hajdúbörzsony, Pásztor u. 9.

Naposcsibe bő fajtávasztással a legolcsóbban kapható és legvezetőbb. Nagyteljes vásárlóknak árkedezményt adok.

AFESZ-ek jelentkezését is fogadjuk. Józsa, Mörizs Zs. u. 45. Debrecen, Jerikó u. 14. fszt. 4.

ÁLLÁS

Gyakorlattal rendelkező mezőgazdasági gépészmunkások, energetikai munkásokat változtatna.

„Debrecenben vagy környékén 082 434” jellegre a Hirdetőbe.

Német nyelv tanítása minden fokon. Vállalatunk tanfolyamot vezet.

Két diplomás fiatalember, gépész, építész, el-foglaltságot keres tervező, előkészítő műszaki ellenőri, fenntartói ga-korlattal, vidékre is. Tele-fon: 11-773. „Komplet munká” jellegre a kiadó-ba.

Övodásoknak német, angol, orosz nyelvtanítá-sát szervezem kedd és csütörtök délutánok-re. Jelentkezés: „Tanárnok” jellegre a kiadóra.

Fekvő, illetve neheze-ben mozgó beteg gyógyítá-sát vállalom. „Gyógytornász” jellegre a kiadóra.

LAKÁS

Azonnali beköltözés mellett, a Mikszáth Kál-mán u. elején és környékén másfél szobás, étke-zős vagy 2 szobás laká-s-megoldást keresek csak első emeleten vagy föld-szinten és garázzsal. „Kézpénz van” jellegre a kiadóra.

Elcserelem Darabos u. 57. sz. alatti, utcai 2 szoba-összkomfortos, gáz-fűtéses, régi tanácsi laká-som, garázs, pincelehel-téssel, jékkerti másfél szoba-s tanácsi lakásra. Er-deklódi szombaton és va-sárnap egész nap.

Egy tanácsi első és egy második emeleti ket-tő és egy szoba-összkom-fortos, gázfűtéses lakás cserélek egy háromszoba-s. Válaszokat „Park” jellegre a kiadóra.

GYÁSZHÍREK

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy ÖZV. BACSI ANDRÁSNE Tóth Erzsébet

79 éves korában hosszan tartó betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 8-án, hétfőn fél 3 órakor lesz a Köztemető 3. sz. ravatalozó termében egyházi szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Búsi u. 17. A gyászoló család.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy GARAI JÁNOSNE Madar Margit

nyugdíjas, 88 éves korában, hosszan tartó betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 9-én, kedden fél 3 órakor lesz a Köztemető 3. sz. ravatalozó termében egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Simonty u. 5/B.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy egyetlen gyermekünk, TOZSER MARIKA

az ebesi ált. iskola 8. osztályos tanulója, 14 éves korában súlyos betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 9-én, kedden 12 órakor lesz a Köztemető 2. sz. ravatalozó termében polgári szertartás szerint. Lakás: Ebes, Petőfi u. 75. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy ID. PAÁL SÁNDOR volt kiskereskedő 1982. január 31-én, 78 éves korában, súlyos szenvedés után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 8-án, hétfőn déli 10. 2. sz. ravatalozó termében polgári szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Széppeségi u. 4. A gyászoló család.

GYÁSZHÍREK

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

BIHARI JÓZSEF temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyeztek és mélyeség bána-tunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

DÓKA ANTAL temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyeztek, mély fájdalomunkban osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

DR. KUBINYI JÓZSEF temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyezték és mélyeség bána-tunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

VARGA JÓZSEFNE temetésén megjelentek, fáj-dalmunkban osztoztak. A gyászoló család.

Minden külön értesítés he-lyett ezúton tudatjuk azok-kal, akik tisztelték, hogy

NAGY PÁL nyugalm. egyet. hiv. segéd-tiszt. 1981. december 30-án, 85 éves korában, tüdőeml-mel viselt betegség után csendesen elhunyt. Szeretett halot-tunk hamvait végakaratá szer-int legszűkebb családjának jelenlétében egyházi szertar-tás szerint a Köztemető I. sz. ravatalozójából február hó 5-én, dé. 9 órakor feleség sír-hantjában helyezték örök nyugalomra. Részvételgatók-sok mellőzését kérjük. A gyászoló család.

GYÁSZHÍREK

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy ÖZV. BACSI ANDRÁSNE Tóth Erzsébet

79 éves korában hosszan tartó betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 8-án, hétfőn fél 3 órakor lesz a Köztemető 3. sz. ravatalozó termében egyházi szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Búsi u. 17. A gyászoló család.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy GARAI JÁNOSNE Madar Margit

nyugdíjas, 88 éves korában, hosszan tartó betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 9-én, kedden fél 3 órakor lesz a Köztemető 3. sz. ravatalozó termében egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Simonty u. 5/B.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy egyetlen gyermekünk, TOZSER MARIKA

az ebesi ált. iskola 8. osztályos tanulója, 14 éves korában súlyos betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 9-én, kedden 12 órakor lesz a Köztemető 2. sz. ravatalozó termében polgári szertartás szerint. Lakás: Ebes, Petőfi u. 75. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy ID. PAÁL SÁNDOR volt kiskereskedő 1982. január 31-én, 78 éves korában, súlyos szenvedés után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 8-án, hétfőn déli 10. 2. sz. ravatalozó termében polgári szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Széppeségi u. 4. A gyászoló család.

GYÁSZHÍREK

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

BIHARI JÓZSEF temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyeztek és mélyeség bána-tunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

DÓKA ANTAL temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyeztek, mély fájdalomunkban osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

DR. KUBINYI JÓZSEF temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyezték és mélyeség bána-tunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk,

VARGA JÓZSEFNE temetésén megjelentek, fáj-dalmunkban osztoztak. A gyászoló család.

Minden külön értesítés he-lyett ezúton tudatjuk azok-kal, akik tisztelték, hogy

NAGY PÁL nyugalm. egyet. hiv. segéd-tiszt. 1981. december 30-án, 85 éves korában, tüdőeml-mel viselt betegség után csendesen elhunyt. Szeretett halot-tunk hamvait végakaratá szer-int legszűkebb családjának jelenlétében egyházi szertar-tás szerint a Köztemető I. sz. ravatalozójából február hó 5-én, dé. 9 órakor feleség sír-hantjában helyezték örök nyugalomra. Részvételgatók-sok mellőzését kérjük. A gyászoló család.

ERTESSITJUK KEDVES VENDÉGEINKET, hogy virág- és gombapavilonunkat a Nagyerdői Gyógyfürdő Klinikák felőli bejáratánál 1982. február 1-én megnyitottuk. Naponta 9-18 óráig várjuk kedves vásárlóinkat. DEBRECENI VIZMŰ ÉS GYÓGYFÜRDŐ VÁLLALAT

EXPRESSZ

Háromszintes új háza-mat nagy telekkel el-adom vagy elcserelem há-romszobás lakásért. Cse-re esetén ráfizetést ké-rek. Erdek-lódi 17 073 te-lefonom. Eladó kétszoba-össz-komfortos, 54 négyzetm-éteres szövetkezeti lakás, kevés OTP-vel. Cím: Er-dejút u. 34. sz. IX. 36. négyzetföld telekkel. 2 szobás tanácsira sima cserével. „Hársona ut-ca” jellegre a kiadóra. Eladó Sámsoni út 61. sz. ház. Erdek-lódi szom-bat és vasárnap du. 3-4. óra között a helyszínen. Elcserelem 2 szoba-összkomfortos tanácsi la-kásom egy másfél szoba-sra. „Sürgős február” jellegre a kiadóra. Eladó 1 + 2 fél szobás I. emeleti szövetke-zeti lakás. Válaszokat „Mikszáth utcai” jelleg-re a kiadóra. Elcserelem két és fél szobás távfűtéses tanácsi lakásomat másfél szobás távfűtéses tanácsira. Bözörmenyi út 33. II. 6.

AZ AUTOKÖZLEKÉDÉSI TANINTÉZET gyorsított SZEMÉLYGÉPKOCSI-VEZETŐI TANFOLYAMOT ÉS HIVATÁSOS SZEMÉLY-, TEHER-, VALAMINT AUTÓBUSZVEZETŐI TANFOLYAMOKAT indít, részletfizetési kedvezménnyel, a megye területén, bárhol, gyárakban, üzemekben kihelyezett tanfolyam formájában is. Jelentkezés: Debrecen, Széchenyi u. 47. Mindennap 8 órától 16.30 óráig, és szombat 8 órától 12.30 óráig.

A HAJDÚ-BIHAR MEGYEI ÉLELMISZER-KISKERESKEDELMI VÁLLALAT 1982. április 1-től 1985. március 31-ig terjedő időre szerződéses üzemeltetésre átadja a következő üzleteket: 9. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Április 4. útja 42.; 29. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Rákóczi u. 45.; 45. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, K. Tóth u. 11.; 47. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Pajzs u. 9.; 56. sz. élelmiszerbolt, Balaton u. 43.; 61. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Bartók B. út 51.; 67. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Kolónia u. 64.; 79. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Dévai u. 31.; 81. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Szacsvai u. 13.; 100. sz. baromfiolt, Debrecen, Vörös Hadsereg útja 79.; 209. sz. tej-tejtermékbolt, Debrecen, Méliusz tér 9.; 337. sz. dohánybolt, Debrecen, Bethlen u. 47.; 218. sz. tej-tejtermékbolt, Debrecen, Maróthi György u. 12.; 219. sz. tej-tejtermékbolt, Debrecen, Sámsoni út 93.; 222. sz. tej-tejtermékbolt, Debrecen, Teleki u. 71.; 241. sz. húsbolt, Debrecen, Bokányi Dező u. 3.; 243. sz. húsbolt, Debrecen, Szoboszló út 35.; 244. sz. húsbolt, Debrecen, Huszár Gál u. 40.; 278. sz. húsbolt, Debrecen, Március 21. tér 4 B.; 170. sz. élelmiszerbolt, Debrecen, Józsa, Böszörményi út 4.; 101. sz. élelmiszerbolt, Hajdúszoboszló, Rákóczi u. 77.; 103. sz. élelmiszerbolt, Hajdúszoboszló, Dózsa Gy. u. 51.; 284. sz. húsbolt, Hajdúszoboszló, Rózsa F. u. 10.; 120. sz. élelmiszerbolt, Hajdúszoboszló, Dorogi u. 27.; 122. sz. élelmiszerbolt, Hajdúszoboszló, Mátyas krt. 65.; 287. sz. húsbolt, Hajdúszoboszló, Bethlen G. krt. 24.; 143. sz. élelmiszerbolt, Hajdúnánás, Attila u. 44.; 148. sz. élelmiszerbolt, Hajdúnánás, Nyiregyházi u. 26.; 171. sz. üzlet-koecma, Hortobágy, Szásztelek. A pályázatokat 1982. február 28-ig kell benyújtani a vállalat központjában (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 54. sz.). A versenyterület a debreceni boltokra vonatkozóan 1982. március 8-án, a vidéki boltokra vonatkozóan pedig 1982. március 5-én, délelőtt 8 órakor lesz a vállalat központjában levő pinceklubban. Tájékoztató adatokat és bővebb felvilágosítást a vállalat központjában a jogtanácsos ad.

GYÁSZHÍREK. Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk, BIHARI JÓZSEF temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyeztek és mélyeség bána-tunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család. Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk, DÓKA ANTAL temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyeztek, mély fájdalomunkban osztoztak. A gyászoló család. Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk, DR. KUBINYI JÓZSEF temetésén megjelentek, rava-talára koszorút, virágot he-lyezték és mélyeség bána-tunkban részvétel osztoztak. A gyászoló család. Köszönetet mondunk mind- azoknak, akik felejtethetlen halottunk, VARGA JÓZSEFNE temetésén megjelentek, fáj-dalmunkban osztoztak. A gyászoló család. Minden külön értesítés he-lyett ezúton tudatjuk azok-kal, akik tisztelték, hogy NAGY PÁL nyugalm. egyet. hiv. segéd-tiszt. 1981. december 30-án, 85 éves korában, tüdőeml-mel viselt betegség után csendesen elhunyt. Szeretett halot-tunk hamvait végakaratá szer-int legszűkebb családjának jelenlétében egyházi szertar-tás szerint a Köztemető I. sz. ravatalozójából február hó 5-én, dé. 9 órakor feleség sír-hantjában helyezték örök nyugalomra. Részvételgatók-sok mellőzését kérjük. A gyászoló család.

DMV 13, -9 közés. V 300 néz Jéger, Nagy, Cser Pál. Kü sen a d vezetési játéka ban Ur jól. Ezu Szerenc ban a és Baloz is nyert ben a r

RÖPLABDA NB I

DMVSC—Építők SC 3:2 (9, 13, —9, —14, 10). Női mérkőzés. Vágóhid utcai csarnok, 300 néző, vezette: Kolbe és Jéger. DMVSC: Kolbe, Tóth, Nagy, Marek, Úry, Balogh. — Csere: Lévai, Kincses és Pál. Küzdelmes jó mérkőzésen a debreceniek már 2:0-ás vezetésre tettek szert. Az első játékból Kolbe, a másodikban Úry játszott különösen jól. Ezután feljött az Építők. Szerencsére a döntő játszmában a DMVSC magára talál és Balogh vezetésével meg is nyerte a játékot — és egyben a mérkőzést is.

KÉZILABDA MNK

DMVSC—Békéscsaba 23—23 (13—12). Női MNK hatos döntő, Budapest. DMVSC: Tóth I. — Szilágyi 3, Nagy Zs. 10, Bata 3, Szarvas, Vargáné 2, Bordás 2 — csere: Nagyné (kapus), Sáfai 1, Tóth R. 1, Máthé 1 és Juhász. A csabaiak Nagy Zs. őrzésére fordítottak különös gondot. Szünet előtt 3 gólos előnyt adott le a DMVSC. Fordulás után volt olyan időszak, amikor már négy góllal vezetett a Békéscsaba, végül Nagy Zs. szép átlövésőgóljaival sikerült egyenlíteni. Ma pihenőnap lesz, vasárnap 9 órától: DMVSC—Bp. Spartacus.

Hét végi sportműsor

Február 6., szombat

Birkózás
DMVSC Vágóhid utcai munkacsarnoka, 13: A serdülők Tarányi József szabadfogású emlékversenye.

Kézilabda
Városi sportcsarnok, 9: D. Spartacus—Polgár (férfi, Szechy, Belgyár). — 10: Berettyóújfalui MSE—DMVSC II. (női, Tiba A., Simon). — 11: D. Közútepitők—D. Kinizsi (női, Szechy, Belgyár). — 12: Hajdúszoboszlói—D. Általános Gazdaság (férfi, Tiba A., Simon). — 13: Püspökkladányi MAV Egylet—Balmazújváros (férfi, Katona, Tiba K.). — 14: Püspökkladányi 123. sz. ITSK—D. Sportiskola (fiú, Domokos, Ticz). — 14.30: Gépipari—Nádudvar (fiú, Katona, Tiba K.). — 15:40: Nagyvárad—Hajdúszoboszlói Gázláng (férfi, Katkó, Mezei). — 15.40: Nádudvar—D. MEDICOR (férfi, Fodor, Tóth). A téli teremtna mérkőzése.

Kosárlabda
Nyemtető utcai iskola, 16: D. Universitas—Törökszentmiklós (női). — 17.30: DUSE—Szolnoki Olajbányász (férfi). NB II-es bajnoki mérkőzés.

Labdarúgás
DMVSC nagyerdő (volt Építők) pályája, 10.30: DMVSC—D. Kinizsi. Előkészületi mérkőzés.

Tömegsport
Ujkerti Művelődési Központ jégpályája, 9: A lakótelepi sportegyesület jeges vétékideje.

Február 7., vasárnap

Asztalitenisz
Nógrádi Sándor iskola, 8.30: A debreceni járás I. körzeti spartakiadójának döntője. — Elelmiszéripari, 8: Hajdú-Bihar ez évi felnőtt női, férfi egyéni bajnoksága.

Birkózás
DMVSC Vágóhid utcai munkacsarnoka, 9: A serdülők Tarányi József szabadfogású emlékversenye.

Jégkorong
Műjégpályája, 11: Debrecen—Lehel SC (országos úttörőbajnoki).

Kézilabda
Városi sportcsarnok, 9: D. MEDICOR—Bethlen (férfi, Finta, Taizs). — 9.50: D. MEDICOR—Hajdúszoboszlói Gázláng (fiú, Mezőtelegi, P. Szabó). — 10.40: Nyiregyházi Tanárképző—D. MEDICOR (női, Finta, Taizs). — 11.40: D. Közútepitők—Földes (férfi, Mezőtelegi, P. Szabó). — 12.30: D. Közútepitők II.—D. Vörös Meteor (női, Nagy, D. Szabó). — 13.30: Püspökkladányi Zöld Mező—Hajdúszoboszlói (női, Nádásdi, Czifrák). — 14.30: Derecske—D. Sportiskola (férfi, Nagy, D. Szabó). — 15.20: Hajdúszoboszlói Gázláng—D. MEDICOR (férfi, Nádásdi, Katona). — 15.20: Nagyvárad—Nádudvar (férfi, dr. Anderkó, Kecskés). — 17.20: D. MEDICOR—D. Közútepitők (női, dr. Anderkó, Kecskés). A téli teremtna mérkőzése.

Labdarúgás
Felszabadulási Napló Kupa (14 órától): Létavértes—Berettyóújfalui (Benke, Németh V., Szabó J.). — Kőröszegapáti—Csókmó (Cseh, Szarka, Csécsódi). — Nádudvar—Sárretudvari (Daróczy, Könyv, Németh L.). — Nagyvárad—Püspökkladány (Nagy J., Domonkos, Tóth A.). — Balmazújváros—Hajdúszoboszlói (Juhász Gy., Vezendi, Turi). — Újszentmargita—Polgár (Hunyadi, Benedek, Mezősáros). — Hajdúanás—Hajdúdorog (Fazekas, Hegedűs, Vincze). — Hajdú Vasas—Hajdú-Bihar ifjúsági válogatottja (B. Fodor, Bede, Németh J.). — Derecske—Hajdúhadház (Szabó L., Tóth S., Virágh). — Nyíradony—D. Volán (Zsupos, Sári, Szmolár). — Komádi—D. Hunyadi (Nyéki, Erdéi, Kiss L.).

Sakk
Nógrádi Sándor iskola, 8.30: — Kabai művelődési ház, 9: A püspökkladányi járás felnőtt női, férfi egyéni bajnoksága.

Teke
Berettyóújfalui pályája, 9: A berettyóújfalui járás nagygolyós versenye. Nevezés a helyszínen.

Tetőzött a sérüléshullám

Nagyviziten a DMVSC focistáinál

MIÉRT NEM JÁTSZIK KEREKES, SZÜCS J. ÉS KISS?

Pozsony, Pécs, a budapesti Sportkórház, Hajdúszoboszló, a debreceni klinika és még ki tudja hány gyógyhely szerepelt az utóbbi időszakban a DMVSC-futballisták úti-programjában: a téli hónapokban alig akadt kivétel, szinte mindenkit elkoptat a példátlanul mondható sérüléshullám. Itt már nem segített volna a többi szakosztály által is sokszor kért főállású egyesületi sportorvos alkalmazása sem — egy egész rendelőintézetet be lehetett volna vetni a DMVSC-focisták kúrálására. Némely labdarúgó lassan sebészeti, ortopédiai szakvizsgát is tehetne az időközben „felcsipegetett” orvosi tudomány hasznosításával.

Vegyük csak a könnyebbnek minősített eseteket! Lukács kapus jó két hónapig volt kénytelen pihentetni a lábát — úgy tűnik, eredményesen, mert elkerülte a térdműtétet, s a napokban edzésbe állt. Czikora és Garamvölgyi Achilles-án-panaszokkal, Tóth bokafájdalmakkal küszködött januárban. Szabó A. téralkalását apolgatta. Szigyártó pedig lázas beteg volt. Ők — szerencsére — már túl vannak a sérülésen, valamennyien makkegészségesek. De három hiányzó még ma is van!

Ilyen előzmények után nem tűnik furcsának, ha a gyógyítóintézetekben használatos kifejezést, a vizit zót említjük a címeknél. Mostani látogatásunk alkalmával arra igyekeztünk választ keresni, hogy miként gyógyulnak a betegek, milyen a még mindig sérült labdarúgók állapota?

A lényeg azonban az, hogy a Sportkórházban eltöltött két hét után most már ismét Debrecenben vagyunk, s csak a hétvégekre járunk vissza Budapestre. Ilyen az élet! Hosszú labdarúgó pályafutásom alatt soha nem ért ilyen súlyos bal eset — most edzőként, az egyik tornatermi gyakorlat idején egy rossz mozdulat következtében megreccsent a lábam, s leszakadt az ugynevezett kétfejű combizom.

Kiss János: — Most már talán egyenesbe jövök, pedig úgy tűnt, hogy nem akar veget érni a kálváriám. Szeptember közepén játszottam utoljára. Azután a Sportkórházban csontleltetés miatt megoperálták a bokámat. Januárban nagy lendülettel rágtam neki az alapozásnak. Három hét után azonban úgy éreztem: jobban fáj a bokám, mint bármikor azelőtt. Az újabb kontroll vizsgálatok s röntgenfelvételek megállapították, hogy bár a porckorong kicsit megvékonyodott, s rannak meszesedési jelek, a lábam egészséges. A fájdalom oka: az újrászerűsítés, a visszacsúszó való tudatalatti félelmemben a bokám nem műtött oldalát túlzottan megterheltem, s ez okozta a panaszokat. Pihenőt javasoltak az orvosok. Most naponként járok az Ortopédiai Klinikára, ahol fürdővel, gyógytornával igyekeznek minél hamarabb rendbe hozni a lábam. Ott akarok lenni a rajtnál!

Szücs János esete tünik pillanatnyilag a legsúlyosabbnak. A vezető edző nemcsak azért szomorkodik, mert sokoldalú, tehetséges

labdamat. A lényeg azonban az, hogy a Sportkórházban eltöltött két hét után most már ismét Debrecenben vagyunk, s csak a hétvégekre járunk vissza Budapestre. Ilyen az élet! Hosszú labdarúgó pályafutásom alatt soha nem ért ilyen súlyos bal eset — most edzőként, az egyik tornatermi gyakorlat idején egy rossz mozdulat következtében megreccsent a lábam, s leszakadt az ugynevezett kétfejű combizom.

Kerekes György: — Október 24-én, a fővárosi Vasas-meccsen Komjától hátról „beleszállt” a térémbé, azóta ezzel kinlódom. Félgyógyultan játszottam még néhány meccset, december elején nyálkahártyatömél-gyulladásal Pécsset megerőltet, s egy hónapig pihentem.

— A válogatott januári edzőtáborozására a híradások szerint már egy teljesen felgyógyult Kerekes érkezett.

— Valóban így volt. Fel-szabadultam, nagy kedvvel játszottam Tatán. A táborozás utolsó előtti napján edzés közben megbicsaklottam, s ismét fájdalmat éreztem a lábamban.

— Az utcai pletykák kegyetlenek. A szobeszed széles kollektívát felsorakoztat az ausztráliai túráról való lemaradás „igazi” okaként.

— En is hallottam. A szándékos szándékoltól a külföldi ajánlatokig, a mondván-csinált betegségtől addig, hogy réa döntöttek már itt honmaradásomról, nem is készítették számomra vizumot. Mindenkinél csak azt választottam: ami rajtam kívülálló dolog, azzal nem foglalkozom, ami engem érint, azt vállalom.

— Tehát?

— A túrára induláskor nem voltam százszázalékosan egészséges. A tati edző-táborba úgy érkeztem, hogy előtte egy hónapig csak nagykabátban láttam focistákat. Így aztán nem tudtam mindig azt a ritmust felvenni, főleg erőnlét terén, amit azok a társaim, akik végigjárták az őszi idejűt. Emiatt, s a hirtelen visszatért sérülés következtében tulajdonképpen érthető a vezetőik döntése — bár szomorúan fogadtam, s vártam, hogy...

— ... mert?

— Mert gyorsan tovább!

kulcsjátékos esett ki hosszú időre a nehéz helyzetbe került csapatból, hanem azért is, mert a fiatal labdarúgót Mészöly Kálmán szövetségi kapitány is állandó megfigyelés alatt tartja, számít rá a világbajnokságra készülő bővebb keretben.

A diagnózist dr. Rabin László, a csapat orvosa adja: „A Volán elleni decemberi mérkőzésen Szücs térd-izületficam miatt volt kénytelen elhagyni a pályát. Az eset következménye, hogy amíg a ficam helyretételéig a csontok a megszokottnál távolabb voltak egymástól, addig megnyúltak az izületi szalagok is, s valószínű, hogy megsérültek, akárcsak az izületi ág. A szakorvos kollégák mostanában azt is elképzelhetők tartják, hogy kis repedés keletkezett a porckorongon. Tartós pihenést javasoltak a játékos számára. A visszatérés után nem szüntenek a panaszok, s néhány napi gyakorlat után kénytelen volt felbeszakitani az alapozást. Továbbra is csak könnyű futások, úszások jelentik a felkészülést számára. Rövidesen újabb megvizsgálják a Sportkórházban.”

Ennyi volt tehát a február eleji nagyvizit a DMVSC labdarúgójánál. Nem valami biztató a helyzetkép, hiszen ha Kerekes minden bizonyítással visszatér, s formáját a rajtig, még akkor is kérdéses két további kulcsjátékos szereplése: Szücs J. és Kiss márciusi pályára lépése egyelőre még nem biztos. A többiekre hárul tehát a nagy feladat: feljebb tornáznai a csapatot a tabella tizenötödik helyéről.

Árvay Sándor

Edzőmérkőzések

Magyar válogatott—Victoria Általános (ausztrál) 2-0 (1-0). Góllövők: Bodonyi és Póloskei. Magyarország: Kakas — Szántó, Kerekes A., Garaba, Tóth J., Sallai, Töröcski (Moldván), Csongrádi — Bodonyi, Kiss (Izso), Váradi (Póloskei).

DMVSC—D. Volán 1-1 (1-0). Góllövők: Szigyártó, illetve Balogh. DMVSC: Szücs J.—Timár. — Tóth, Feledi, Szigyártó — Szigeti, Menyhárt, Garamvölgyi Varga, Szabó A., Jankovics (Czikora).

Háziasszonyok, figyellem!

február 8-tól (hétfőtől péntekig)
13 órától 18 óráig
DEBRECEN, DIÓSZEGI ÚT 22 C
alatt

KONZERVVÁSÁR
30% engedménnyel

ALFÖLD
ÉLELMISZER- ÉS VEGYIÁRU-
KERESKEDELMI VÁLLALAT
Megközelíthető: 9-es, 30-as, 11-es busszal.

AUTÓSZÖV

A LAKOSSÁG SZOLGÁLATÁBAN!

Szövetkezetünk 1982. március 31-ig LADA, TRABANT, WARTBURG, SKODA, P. FIAT, MOSZKVIC, VOLGA, ZAPOROZSEC, DACIA, UAZ 469 B típuscsoportba tartozó magántulajdonban levő személygépkocsik ZÁRTTECHNOLÓGIÁS VIZSGÁZTATÁSÁNAK MEGRENDELÉSE ESETÉN A MUNKADÍJBÓL 10% engedményt ad VEGYE IGÉNYBE SZOLGÁLTATÁSAINKAT DEBRECENI AUTÓJAVÍTÓ IPARI SZÖVETKEZET Debrecen, István út 89. szám. Telefon: 10-688, 10-871, 11-390.

DIÁKSPORT

Korongmeccsek sorozatban

Debrecen válogatottja—U. Dózsa 10-3 (2-0, 5-0, 3-3). Országos úttörőbajnoki jégkorongmérkőzés, Nagyerdő műjégpályája, 200 néző. Szép siker a tavalyi magyar bajnok elleni kiütéses győzelem. Igaz, az újpestiek csapata azóta kicserélődött és fiatalabb együttessel léptek Debrecenben pályára. Mindez persze nem von le semmit a győzelem értékéből. Különösen ha azt is figyelembe vesszük, milyen körülmények között készülhetnek az újpesti gyerekek és milyen lehetőségei vannak a tulajdonképpen egyesületen kívüli debreceni játékosoknak. Góllövők: Kovács 3, Papp 2, Eliás 2, Lady R., Szalontai és Daróczy. Előkészítők: Lady R. 3, Kovács, Szalontay, Papp, Lady A.

A helyosztók következik a debreceni általános iskolák jégkorong-bajnokságában. Szombaton délelőtt fél 10-kor a bronzéremért küzd a Komocsin és a Kossuth csapata, majd az 5. helyért játszik a Vénkert és a Bányai iskola. A döntőre február 9-én, kedden délután 4 órakor kerül sor a műjégen. A mérkőző csapatok: Általános Művelődési Központ—Kardos.

Allig fejeződik be az általános iskolák bajnoksága, máris kezdődik a középfokú intézmények versenye. Az A csoportba a Tóth Árpád, a Landler és a Szakmunkásképzők csapata, a B-be pedig a Fazekas, a Kossuth és az Építőipari együttese nyert besorolást. A mérkőzések időpontjai. Február 14., 18 óra: Kossuth—Építőipari; február 16., 16 óra: TAG—Landler; február 18., 20.15: Fazekas—Kossuth; február 20., 16 óra: Szakmunkásképzők—TAG; február 21., 15.45: Fazekas—Építőipari, — 16.25: Szakmunkásképzők—Landler. A helyosztókra a csoportküzdelmek után kerül majd sor.

A középfokú iskolák gyorskorcsolyaversenye II. fordulójának eredményei. Lányok. I. evolyam: 1. Katkó Andrea (Bethlen). 2. Kiss T. (Csokonai). 3. Gati (Kossuth). — II. evf.: 1. Szekeres Fűzde (127. sz. DSK). 2. Fenyő (Kossuth). 3. Laskai (TAG). — III. evf.: 1. Földesi Katalin (Kossuth). 2. Feher (Kossuth). — IV. evf.: 1. Kiss Klára (Kossuth). 2. Szűcs G. (TAG). 3. Bereczki (Dienes).

Férfiak. I. evf.: 1. Kovács Zoltán (Fazekas). 2. Velényi (TAG). 3. Pusztai (Gépipari). — II. evf.: 1. Papp Mihály (127. sz. DSK). 2. Bodnar (Landler). 3. Vaskovics (Kossuth). — III. evf.: 1. Bagi Attila (Építőipari). 2. Nagy I. (Gépipari). 3. Möréc (Kossuth). — IV. evf.: 1. Kiss László (Építőipari). 2. Vámosi (TAG). 3. Josa (Kossuth).

Az iskolák közötti csapatversenyben a két forduló alapján a lányoknál a Kossuth lett a legjobb a Bethlen és a Tóth Árpád előtt. A fiúknál is a Kossuth bizonyult a legeredményesebbnek. 2. Építőipari, 3. Landler és Fazekas. Az összetett pontversenyét így természetesen a Kossuth gimnázium csapata nyerte a Tóth Árpád és a Fazekas Gimnázium előtt.

Az általános iskolások gyorskorcsolya-versenyének

Üjletán sielni tanulnak a gyerekek (Foto: Nagy Mihály)

II. fordulóját február 20-án szombaton fél 8-kor rendezik a műjégen.

Üjletán is vannak lelkes hívei a sísportnak. Az újletai általános iskola diákjai Nagy Gábor tanár vezetésével évek óta mindig sítáborokban vesznek részt az ország különböző tájain. Ezen kívül az újletai dombokon is van lehetőség a gyakorlásra. A táboroknak és a helyi edzéseknek az a célja, hogy a tanulók megismerkedhessenek a sifutással, siklással, szlalomozással. Az edzéseket helyi versenyek teszik izgalmasabbá. A sportegyesület és az iskola évente 25-30 gyerek számára teszi lehetővé a téli rendszeres testedzést, a sísport megismerését. Február 7-én, vasárnap kezdődnek a Sportolj velünk!

vetélkedősorozat járási küzdelemi. Őt balmazújvárosi iskola, Hortobágy és Egyek csapata lesz ott a délelőtti 9-kor a balmazújvárosi munkacsarnokban megrendezésre kerülő körzeti versenyen. Február 14-én Polgáron, 21-én Hajdúszoboszlón, 28-án Létavértesen, március 31-én pedig Vámospercsen kerül sor körzeti döntőre. A továbbjutók a debreceni járási versenyen mérkőzhetnek össze tudásukat és itt dől el, kik képviselik a járást a megyei döntőben.

Ma, szombaton reggel 8 órakor a Ságvári Endre utcai Általános Iskolában kerül sor a városi egyéni sakk úttörő-olimpiára. A rendezők várják a tehetséges gyerekek indulását.

Milyen ez a város?

NYILVÁNOS VITA A DEBRECENI KÖRBE

Ide első összejövetelét február 11-én 18 órai kezdettel a Kőlcsey Művelődési Központ konferenciatermében tartja a Debreceni Kör. Ez alkalommal nyilvános vitát rendez azokról az irodalmi és történelmi alkotásokról, amelyek Debrecen világát ábrázolták, elsősorban Mócsár Gábor és Végh Antal írásairól, a két szerző rész-

Telet a szürkegulya

A híres hortobágyi szürkegulya téli szálláshelyeken vészeli át a kemény telet. Az állatok hat-nyolc centis bundát növesztenek, így védekeznek a zord időjárás ellen. Az andrásteleki kerület százhatvanegy üszőjét és harmincnyolc bikáját ezekben a napokban is rendszeresen jártják. (MTI-fotó: Oláh Tibor felvétele — KS)

KRESZ-nap

A nyíradonyi 54-es számú Ságvári Endre Úttörőcsapat a tudományos—technikai úttörőszemle rendezvénysorozatán közlekedési napot rendezett. Felhasználva a testnevelési óra KRESZ-oktatási lehetőségeit, a tornatermet kerékpáros ügyességi pályán rendezték be 10 akadályt.

A KRESZ-napon filmvetítés is volt. Összesen 318 tanuló szerepelt a közlekedési napon. Mindenki nyert, de a legjobb eredményt a 8. d osztály érte el Polyák Mária, Dzsula Katalin, Illés Csaba, Lukács István összetételű csapattal. A 100 pontos tesztlapot Budai Zoltán 7. a osztályos tanuló töltötte ki maximálisan.

A százezredik

Csütörtökön bensőséges vállalati ünnepséget adtak a Csepel Autógyárban az Ikarusz autóbuszokhoz készülő százezredik járóképes alvázat. Az önjáró padlóvá-

zat készítését 1971-ben kezdte meg a vállalat, ezeket az Ikarusz autóbuszokba beépítve számos országba szállítják. A buszokból a legnagyobb tételt a Szovjetunió részére vásárolták.

Felújítják a Nagyszállomáson az Utasellátó éttermét

Az év elején bezárták a debreceni Nagyszállomáson az Utasellátó Vállalat éttermét és a hozzá tartozó összes helyiséget. Nagy munka kezdődött meg, felújítják, korszerűsítik és részben átalakítják az előkiszitót, a konyhát, és természetesen az éttermet is, ahol egyszerre 120—140 vendéget tudnak majd fogadni. A korábban már közkezdelt boxrendszer épít meg a teremben a falak körül, ami családiasabb hangulatot tesz lehetővé. A Debreceni Építőipari Szövetkezet a kivitelezője a 7 millió forintos beruházásnak és korszerűsítésnek. A tervek szerint ez év november végére fejeződnék be a munkák.

A debreceni Nagyszállomás naponta 40—50 ezer az érkező, illetve induló utasforgalma. Az ideiglenesen bezárt és felújítás alatt álló éttermet sokféle formában igyekeznek az Utasellátó Vállalat vezetői pótolni. Több a mozgóárus, kis büféket nyitottak, s ahogyan az időjárás kedvez, az állomás előtt, az érkezősi oldal jobb oldalán autóbusz-utánfutóban nyitnak meg konyhát, ahonnan készleteket, kávé, hűsítőket is kiszállítanak.

Közlemény a MALÉV-repülőgép prágai balesetének vizsgálatáról

Befejeződött a vizsgálat, amelyet a nemzetközi egyezmények értelmében a csehszlovák hatóságok — magyar szakértők bevonásával — a MALÉV repülőgépének múlt év október 21-én a prágai repülőtéren bekövetkezett balesete okának és körülményeinek felderítésére folytattak.

A vizsgálat megállapította, hogy a repülőgép a repülőter megközelítésekor a leszállópálya fényosorának pontatlan vizuális észlelése következtében a szükségesnél nagyobb sebességgel ért földet. A gép műszaki felkészítése, alkalmassága, a személyzet egészségi állapota, valamint a repülőter irányítók tevékenysége megfelelt a nemzetközi előírásoknak.

A repülőgép személyzete az eseményt követően fegyelmezetten, hivatásstudattal teljesítette kötelességét. (MTI)

3x10 3x10

Szerdán betöltötték tizedik életévüket a gyöngyösi három ikrek: Balogh Andrea, Beáta és Éva. Jelenleg mind a hárman a gyöngyösi 3. számú Általános Iskola tanulói, és a tanítóik elégedettek mind a szorgalmukkal, mind pedig a tanulmányi eredményeikkel. Különösen matematikából jeleskednek. Mint a szülők elmondták, a születésnap ünnepséget a legközelebbi vasárnapon — február 7-én — tartják. Akkor kerülnek asztalra a kislányok megszokott tortái: méppedig Andinak a gesztenye, Beának az oper és Évinek pedig a csokoládé a kedvence. Természetesen mindhármuk tortáján ott lesz majd a tíz szál gyertya is. (MTI)

Kivégezték a gyermekgyilkost

A Miskolci Megyei Bíróság tavaly októberben ítélte halálbüntetésre Kohányi Ferencet, előre kiterveletlen, különös kegyetlenséggel, több emberen elkövetett emberölés bűntette miatt. Mint ismeretes, a többszörös gyermekgyilkos 1981. július 11-én Miskolcon az avasi új városnegyedben egy tízemeletes lakóház tetejéről a mélybe dobta három, hét és nyolcéves gyermekét, akik szörnyethaltak. A tízéves Ferenc csak azért nem jutott erre a sorsra, mert elmenekült otthonról. A Legfelsőbb Bíróság 1982. január 14-én az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. Az ítéletet pénteken végrehajtották. (MTI)

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

Csokonai Színház műsora február 9-től 16-ig	Művelődési Központ: Febr. 9. kedd. 7 óra: A genovai Fiesco összeesküvése — Szentpétery-b. Febr. 10. szerda, 7 óra: Kivillagos kivirradtj — József A-b. Febr. 11. csütörtök, 7 óra: Bánk bán — Tháls-b. Febr. 12. péntek, 7 óra: A genovai Fiesco összeesküvése — Fancsy-b. Febr. 13. szombat, 7 óra: Kivillagos kivirradtj — KISZ-b. Febr. 14. vasárnap, 7 óra: A medikus — bérletszűnet.	Hungária: Febr. 9. kedd. nines előadás. Febr. 10. szerda, nines előadás. Febr. 11. csütörtök, nines előadás. Febr. 12. péntek, 7 óra: A zongora — Május — Ady-b. Febr. 13. szombat, fél 3 óra: A zongora — Május — Odrý-b. Febr. 14. vasárnap, 7 óra: János vitéz — BIOGAL-b.	BUDAPEST, 2. 17.18 Műsorismertetés. 17.20 „A megismert ember”. Dokumentumfilm. 18.00 Pszichológusok. 18.40 Másfél millió lépés Magyarországon. Végig az országos kék túra útvonalán. XIV.7. rész: A Pilsner Párk-erdőben (ism.). 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers — mindenkinek. 20.05 Bartók: Concerto. 20.45 Luchian. Portréfilm. 20.55 Tv-híradó. 2. 21.15—22.35 Haladé. A MAFILM Hunnia filmstúdió és a Magyar Televízió filmje.	POZSONY, 1. 8.30 Úttörők magazinja. 11.30 Egy kis muzsika. 11.50 SI VB. 13.15 A vilárhozas. Francia film-sorozat (ism.). 14.25 Nuki majom kalandjai. 16.20 Rövidfilmek. 17.50 Vetélkedő. 18.40 Tévé-sorozat. 19.30 Tv-híradó.
---	--	--	---	---

HÍREK

1982. február 6., szombat Dorotya napja A Nap kél 7.04, nyugszik 16.53 órakor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS:

Éjszaka sok, napközben kevesebb helyen ködös idő, szórvaósnos zúzmaralerakó-dással. Éjszaka gyenge, napközben kissé élénkebb, változó irányú szél. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet általában mínusz 7, minimum 12 fok között, keleten kevéssel mínusz 15 fok alatt. A legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton 0 és minimum 5 fok között. (MTI)

CSIRIBIRI. Február 7-én, vasárnap délelőtt 10 órai kezdettel a Csokonai kávéházban gyermekprogram lesz Csiribiri címmel.

KISKERTTULAJDONOSOKNAK. Debrecenben a homokkerti településen lakó kerttel rendelkezők részére kertészeti előadás-sorozatot indítanak kéthetenként, pénteki napokon a homokkerti párházban a helyi párt- és tömegszervezetek rendezésében, a Kőlcsey Művelődési Központ anyagi és módszertani támogatásával.

BÜVÖS KOCKA. A kocka logikai rendszerével, kirakási lehetőségeinek változataival ismerkedhetnek meg a felnőtt látogatók vasárnap, február 7-én 10 óra 30 perctől a Kőlcsey Művelődési Központ Hatvani termében.

SAKKOZÓK FIGYELMÉBE. Sakkozási lehetőséget biztosít a Kőlcsey Művelődési Központ a sportág kedvelőinek az Irinyi tereben minden vasárnap 10 órától.

KISMAMAklubot szervez a Kőlcsey Művelődési Központ, melynek keretében a terhesesség alatti helyes életmódra, a szülésre, a baba fogadására, az újszülött szakaszú gondozására és apolására készítik fel az érdeklődőket.

TORMAEXPORT. Napi egy-két vagon torma küldenek az NSZK-ba a Debreceni Állami Gazdaságból. A mintegy 40—50 vagonnyi betárolt torma exportja február végéig tart.

KOSSUTH-ES RAKOCZI-EMLEKHÁZ. A törökországi Kütahyában Kossuth-emlekházat létesítenek és felújítják a Rákóczi-emlekházat Rodostóban. A török állam a magyar szakembereket alandó kiállítás berendezésére kérte fel, amelynek anyagát a Magyar Nemzeti Múzeum állította össze.

BUKAREST
10.00 A falu életéből. 12.05 Hétfégen. 16.45 A hét politikai eseményei. 19.00 Tv-híradó. 19.25 Tv-enciklopédia. 20.00 Az ösvét. Filmsorozat, 4. rész. 20.45 Könyvtudományi vetélkedő. 21.40 Tv-híradó.

UNGVÁR
17.30 Műkorecsolya EB. Jégtánc. 19.00 Tv-híradó. 19.35 Zenés műsor. 21.20 Sportközvetítés. 21.50 Hírek. 22.05 Kárpáti hírek. 22.20 Az árnyak dőlben tűnnek el. Tévéfilm. 3.

A NYÍREGYHÁZI RÁDIÓ MŰSORA
8.30 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. — Évfordulónaptár. 8.45 A héten történt. 9.00 Hétfévi teríték. zenével. 9.10 Mi a véleménye? — a gyermekkérdésekről, a társadalmi munka hasznáról, a kórházi látogatás rendjéről. Riport: Gánczi Mária. Pálfi Balázs. Tarnavölgyi Győző. 9.30 Egy dal több előadással. 9.40—10.00 László-től krónika — Lapszemle — Műsor-előzetes. (A nap szerkesztője: Várkonyi Zsuzsa.)

BUDAPEST, 2.
17.18 Műsorismertetés. 17.20 „A megismert ember”. Dokumentumfilm. 18.00 Pszichológusok. 18.40 Másfél millió lépés Magyarországon. Végig az országos kék túra útvonalán. XIV.7. rész: A Pilsner Párk-erdőben (ism.). 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers — mindenkinek. 20.05 Bartók: Concerto. 20.45 Luchian. Portréfilm. 20.55 Tv-híradó. 2. 21.15—22.35 Haladé. A MAFILM Hunnia filmstúdió és a Magyar Televízió filmje.

POZSONY, 1.
8.30 Úttörők magazinja. 11.30 Egy kis muzsika. 11.50 SI VB. 13.15 A vilárhozas. Francia film-sorozat (ism.). 14.25 Nuki majom kalandjai. 16.20 Rövidfilmek. 17.50 Vetélkedő. 18.40 Tévé-sorozat. 19.30 Tv-híradó.

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Harminc évvel ezelőtt, 1952. február 6-án gördült ki a fővárosban, a Damjanich utcai telepről próbatúrára az első magyar gyártmányú trolibusz, az Ikarusz hatvanszemes kocsija. Budapeston az első trolibusz-vonal 1933 decemberében nyílt meg Obudán, a Vörösvári úton a Bécsi úti temetőig terjedő mintegy négy kilométeres távon. A forgalomba állított járműveket a Ganz Gyár illetve a MAVAG gyártotta. 1945-ben ez a vonal tönkrement, s helyette már autóbusz állították be. A trolibusz mint tömegközlekedési eszköz Budapest 1945 decemberében mutatkozott be ismét, s ezzel kezdetét vette a szűk belvárosi utcákban levő elavult villamosvasút-vonalaknak trolibuszra való felváltása. Az első trolibuszok szovjet gyártmányúak voltak. 1953 végén készült el az Ikarusz gyárban az első teljesen hazai tervezésű trolibusz: a kis járműszükséglet miatt azonban hazai gyártása hamarosan megszünt.

Reneszánszát napjainkban éli a trolibusz: többek között levegőtisztasági okokból mind több vonalon állítják forgalomba, s a fővárosban jelenleg mintegy 40 kilométeres hálózatot 250 jármű közeledik. Legújabb modern, áramvonalas, csuklós trolibuszokat is gyárt az Ikarusz, ezek az idén kerülnek forgalomba.

AZ ÜGYELETES HÍRSZERKESZTŐ
Boda László
Telefon: 12-144

A lottó nyerőszámai:

3, 9, 11, 29, 71
HANGVERSENY. Február 8-án este fél 8-kor a Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar hangversenyt ad a Bartók tereben. Vezetényel Janicskó Antal.

A DEBRECENI KONZERTGYÁRBAN ez év első hónapjában a terveknek megfelelően folyt a termelés, ennek során gyártottak többek között 1500 tonna vegyes befőttes — főleg a Szovjetunió számára —, 550 tonna sertésmájkrémet, 260 tonna félkilogrammos lőncshúst, 95 tonna levesport.

A HORGÁSZTANFOLYAM következő előadására február 8-án, hétfőn kerül sor Debrecenben, a MTESZ Kossuth utcai székházában. Az érdeklődők ezúttal a növényvédő halak életmódjával, horgászásával ismerkedhetnek meg.

Rejtvényfejtők figyelmébe!

A Napló január 16-i számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: Dublinban, Nem az az igazi hős, aki nekiron az ellenségnek, hanem, aki tudja, mit kell csinálni háborúban. 50-50 forintos könyvtalványt nyertek: Csikós Tiborné Debrecen, Kishegyesi úti 163.; Éles Péterné Debrecen, Ibolya u. 14. II. sz. Kardhorád Katalin Debrecen, Erzsébet u. 22.; Dr. Kruppa József Debrecen, Kossuth u. 25.; Szelei Tibor Debrecen, Sípó u. 19.; Lőrincz Istvánné Debrecen, Sörös u. 2.; Juhász Józsefné Fúrta, Szabadság u. 64.; Naeg Zoltánné Csökök, Kossuth u. 119.; Posta Lajos Batmázsváros, Bácsy-Zs. u. 48.; Tomka János Püspökkládvány, Hősök tere 6.

KÖZLEMÉNYEK

A Kőlcsey Művelődési Központ "ertesipkekesztő" tanfolyamot hirdet. Jelentkezés február 9-én, 17 órakor a Bessenyei tereben. Részvételi díj: 300 Ft (X)

A debreceni Társastáncklub pótlévtel hirdet. Jelentkezni lehet a Kőlcsey Művelődési Központ balett-termében szerdai napokon 18.30—20 óráig. Klubvezető: dr. Kocz Ernőné (X)

Aranszüneti lesz 1982. február 15-től 18-ig naponta 7 órától 16 óráig a Monostorpályai úton a 148. számtól a 109. számig a Pohl F. u., Paprikó u., Szilva u., Ribizli u., Pözméte utcán és a 3. számú dűlőben végig, a Kisdobos utcán az Arnyas utcáig. (X)

Ertesítjük kedves vendégeinket, hogy a Szabó István által-bornagy tér 5. sz. alatt megnyitottuk a férfifodrászüzletünket. Nyitvatartás: hétfő, szerda, csütörtök, péntek. 6.30—21 óráig. Kedd 12—21 óráig, szombaton: 6.30—15 óráig. Fodrász Ipari Szövetkezet, Debrecen. (X)